

6. ปัญหาอุปสรรคในการร้องขอข้อมูลเพื่อนำมาใช้ดำเนินคดีความผิดที่มีอัตราโทษประหารชีวิต

เรื่องโทษประหารชีวิตไม่ได้เป็นปัญหาและอุปสรรคเฉพาะด้านความร่วมมือระหว่างประเทศในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังเป็นปัญหาและอุปสรรคสำหรับการร้องขอความช่วยเหลือในเชิงทางอาญาจากต่างประเทศด้วย กล่าวคือ ในกรณีที่มีความผิดที่มูลกรณีแห่งการร้องขอความช่วยเหลือเป็นความผิดที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หากประเทศที่รับคำร้องขอยกเลิกโทษประหารชีวิตแล้ว ประเทศดังกล่าวจะปฏิเสธคำร้องขอของประเทศไทย เว้นแต่ประเทศไทยจะให้คำมั่นว่าจะไม่ลงโทษประหารชีวิตจำเลย

ปัญหานี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นขึ้นก่อนเกี่ยวกับการร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนเพื่อไปดำเนินคดีที่มีโทษประหารชีวิต หากรัฐที่รับคำร้องขอปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือ ก็จะเป็นอุปสรรคที่สำคัญยิ่งสำหรับประเทศไทยในการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีกับผู้ต้องหาหรือจำเลย เนื่องจากความผิดในประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายที่มีโทษทางอาญาของไทยมีบทกำหนดโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดร้ายแรงอยู่หลายประเภทด้วยกัน เช่น ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ (ทุจริตคอร์รัปชัน) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดฐานฆ่าผู้สัน เป็นต้น ความผิดเหล่านี้เป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมอันไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์กรอาชญากรรมทั้งภายในประเทศและที่มีลักษณะข้ามชาติ ดังนั้น เมื่อประเทศผู้รับคำร้องขอปฏิเสธความช่วยเหลือด้วยสาเหตุเพราะประเทศไทยมีโทษประหารชีวิต จึงทำให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายของไทยไม่สามารถแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานที่ต้องการจากต่างประเทศได้

เคยมีตัวอย่างในกรณีที่เกิดขึ้นในคดีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินคดีอาญาสำหรับ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกับนายรักเกียรติ สุขธนะ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ในชั้นรวบรวมพยานหลักฐานของคณะอนุกรรมการ ป.ป.ช. ก่อนที่จะมีการฟ้องคดีนั้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. เคยร้องขอต่อสำนักงานกฤษฎีกาส่งคำร้องขอให้ทำคำร้องขอข้อมูลจากประเทศออสเตรเลียเกี่ยวกับจำนวนเงินที่นายรักเกียรติ สุขธนะ กล่าวอ้างว่าได้มาจากการเล่นการพนันในประเทศออสเตรเลีย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ประกอบการดำเนินคดีกับนายรักเกียรติ สุขธนะ ให้แน่นหนายิ่งขึ้น สำนักงานกฤษฎีกาส่งคำร้องขอผ่านวิธีทางการทูตไปยังประเทศออสเตรเลียตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ร้องขอมา

เมื่อได้รับคำร้องขอทางทนายไทยแล้ว ประเทศออสเตรเลียได้สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินคดีของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มาหลายประการ พร้อมทั้งได้แจ้งให้ทราบว่าประเทศออสเตรเลียได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้ว แต่ความผิดที่ทางทนายไทยดำเนินคดีกับนายรักเกียรติ สุขธนะ คือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 นั้น ได้กำหนดโทษประหารชีวิตเป็นโทษสูงสุดที่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้อยู่ ซึ่งโดยหลักการรัฐบาลออสเตรเลียไม่สามารถให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทยได้ เนื่องจากต้องห้ามตามกฎหมายความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาของออสเตรเลีย ค.ศ. 1987 ซึ่งบัญญัติให้เครือจักรภพออสเตรเลียมีอำนาจปฏิเสธคำร้องขอความช่วยเหลือทางอาญาของต่างประเทศได้ หากผลของการให้ความช่วยเหลือจะนำไปสู่การฟ้องคดีหรือพิพากษาลงโทษประหารชีวิต

อย่างไรก็ตาม ทางทนายออสเตรเลียประสงค์จะให้ความร่วมมือกับทางทนายไทยในคดีดังกล่าว จึงขอให้สำนักงานกฤษฎีกาส่งคำร้องขอขึ้นชั้นจากตัวอย่างคำพิพากษาของศาลในอดีตที่ผ่านมาว่า ในการลงโทษจำเลยซึ่งมีตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดในฐานะเดียวกันกับที่นายรักเกียรติ สุขธนะ ถูกดำเนินคดีนั้น ศาลไทยเคยพิพากษาลงโทษประหารชีวิตจำเลยหรือไม่ พร้อมทั้งส่งสถิติของคำพิพากษาไป

ให้ทางการออสเตรเลียพิจารณาต่อไป

สำนักงานอัยการสูงสุดได้ตรวจสอบแล้ว ปรากฏว่าเคยมีคำพิพากษาของศาลฎีกาที่ 948/2510 ซึ่งในคดีดังกล่าวศาลฎีกาพิพากษาลงโทษจำคุกอดีตรัฐมนตรีในความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานเรียกและรับสินบนมีกำหนด 15 ปี ซึ่งสามารถเทียบเคียงได้กับคดีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินกับนายรักเกียรติ สุขธนะ จึงได้แจ้งผลการตรวจสอบให้ทางการออสเตรเลียทราบ แต่ต่อมาคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้แจ้งไปยังสำนักงานอัยการสูงสุดขอระงับการร้องขอความช่วยเหลือจากประเทศออสเตรเลีย เนื่องจากเห็นว่าคดีมีพยานหลักฐานพอพ้อง สำนักงานอัยการสูงสุดจึงได้แจ้งความประสงค์ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผ่านกระทรวงการต่างประเทศเพื่อแจ้งให้ประเทศออสเตรเลียทราบต่อไป

คณะผู้ศึกษาวิจัยเห็นว่า การแก้ไขปัญหาละอบปรกสำหรับการร้องขอความร่วมมือจากทางการต่างประเทศในกรณีความผิดซึ่งเป็นมูลคดีกำหนดโทษประหารชีวิตไว้ในกฎหมายไทย แต่ประเทศผู้รับคำร้องขอไม่มีโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดดังกล่าว อาจกระทำได้โดยแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 ให้มีบทบัญญัติทำนองเดียวกับที่บัญญัติของมาตรา 29 ในร่างพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดนฉบับใหม่ที่สามารถให้หลักประกันแก่ประเทศผู้รับคำร้องขอว่าจะไม่มีการไต่ลงโทษประหารชีวิต ในกรณีความผิดที่เป็นมูลคดีของการร้องขอมิโทษประหารชีวิตนั้น และในกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษประหารชีวิต ก็ให้เปลี่ยนเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต หากมีบทบัญญัติในทำนองเดียวกัน จะทำให้ประเทศผู้รับคำร้องขอซึ่งยกเลิกโทษประหารชีวิตแล้วสามารถให้ความช่วยเหลือแก่คำร้องขอของประเทศไทยได้โดยไม่ประสบปัญหาในเรื่องดังกล่าวอีกต่อไป

ผลที่จะตามมาก็คือ การที่เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายของประเทศไทยมีโอกาสที่จะได้รับพยานหลักฐานเพิ่มเติมมาสนับสนุนการดำเนินคดีให้มีน้ำหนักลงโทษจำเลยได้ และนอกจากนี้ยังทำให้หลักกฎหมายและแนวทางปฏิบัติในเรื่องความร่วมมือระหว่างประเทศในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน และการให้ความช่วยเหลือทางอาญาตรงกันสำหรับความผิดที่มีโทษประหารชีวิตในประเทศไทยอีกด้วย

นอกจากความร่วมมือระหว่างประเทศในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนและการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญาแล้ว คณะผู้ศึกษาวิจัยเห็นว่าสมควรกล่าวถึงความร่วมมือระหว่างประเทศในระดับพหุภาคีขององค์การความร่วมมือระดับภูมิภาคอาเซียนที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกอยู่ด้วย รวมทั้งการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายในระดับระหว่างประเทศซึ่งประเทศไทยเป็นที่ตั้งของสถาบันที่สำคัญในภูมิภาคอาเซียนด้วย ๔

บทที่ 4

ความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านอื่นๆ

ในฐานะที่เป็นประเทศเจ้าภาพจัดการประชุมใหญ่สหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา ครั้งที่ 11 (The Eleventh United Nations Congress on Crime Prevention and Criminal Justice) ประเทศไทยประสงค์จะเห็นการพัฒนาทวิภาคีความร่วมมือระหว่างประเทศในระดับภูมิภาคหรืออย่างน้อยในระดับอนุภูมิภาค เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาพาเลอริโม ที่มีวัตถุประสงค์ในการขยายความร่วมมือด้านการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการฝึกอบรมทางด้านวิชาการและปฏิบัติการ

ในปัจจุบัน ประเทศไทยได้เข้าทำความตกลงและข้อตกลงเพื่อความร่วมมือทั้งระดับทวิภาคีและพหุภาคีที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติอยู่หลายฉบับ ในระดับอาเซียนได้มีการประชุมเจ้าหน้าที่ระดับอาวุโสของอาเซียนว่าด้วยอาชญากรรมข้ามชาติ (Senior Officials Meeting on Transnational Crime - SOMTC) ไปหลายครั้ง และล่าสุดได้มีการประชุมระดับรัฐมนตรีอาเซียนว่าด้วยอาชญากรรมข้ามชาติ ครั้งที่ 4 (The Fourth ASEAN Ministerial Meeting on Transnational Crime - AMMTC) ซึ่งจัดขึ้นเมื่อวันที่ 7-10 มกราคม 2547 ที่กรุงเทพมหานคร โดยในการประชุมครั้งนี้ได้มีการขยายขอบเขตของความร่วมมือระดับพหุภาคีเป็นการประชุม AMMTC+3 ครั้งที่ 1 ซึ่งประกอบด้วยประเทศภาคีสมาชิกอาเซียน และประเทศจีน ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลี โดยที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบที่จะร่วมมือและให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างประเทศสมาชิกสมาคมอาเซียนกับประเทศจีน ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลี ในการที่จะยับยั้งและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่บ่อนทำลายความมั่นคงและความสงบสุขของภูมิภาคอาเซียน

นอกจากการต่อสู้กับอาชญากรรมข้ามชาติในภาพรวมแล้ว ยังมีความตกลงและความร่วมมือระหว่างประเทศในปัญหาสำคัญเฉพาะเรื่อง ซึ่งบั่นทอนความปลอดภัยในชีวิตและร่างกายของมนุษย์อย่างร้ายแรง โดยเฉพาะในเรื่องของการค้ายาเสพติดและการค้าหญิงและเด็ก ส่วนในเรื่องของการฝึกอบรมด้านวิชาการและปฏิบัติการ ประเทศไทยก็เป็นที่ตั้งของสถาบันฝึกอบรมระหว่างประเทศว่าด้วยการดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย (International Law Enforcement Academy - ILEA Bangkok) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในด้านการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในวิทยาการและเทคนิคการสืบสวนสอบสวนพิเศษใหม่ๆ และยังช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายในประเทศแถบภูมิภาคเอเชียให้มีความแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ดังที่จะได้อธิบายรายละเอียดต่อไปนี้

(ก) ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

ในการพิจารณาทำความตกลงระหว่างประเทศด้านยาเสพติด และการเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาระหว่างประเทศด้านยาเสพติดนั้น จะมีหน่วยงานหลักคือ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการพิจารณาให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการทำความตกลงกับประเทศต่างๆ ด้านยาเสพติด และการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศด้านยาเสพติด

ในระดับทวิภาคี สำนักงาน ป.ป.ส. ได้พิจารณาทำความเข้าใจลักษณะบันทึกความเข้าใจ เพื่อความร่วมมือด้านยาเสพติดกับประเทศโปแลนด์ ซึ่งเป็นบันทึกความเข้าใจด้านยาเสพติดฉบับแรกที่ประเทศไทยทำกับต่างประเทศในลักษณะทวิภาคี และประเทศไทยได้มีการลงนามบันทึกความเข้าใจเพื่อความร่วมมือด้านยาเสพติดกับประเทศเพื่อนบ้านคือ เวียดนาม กัมพูชา จีน พม่า และลาว

ในกรอบของความร่วมมือพหุภาคี ประเทศไทยได้ลงนามเป็นภาคีบันทึกความเข้าใจ 7 ฝ่าย เพื่อการควบคุมยาเสพติดในอนุภูมิภาคระหว่าง กัมพูชา จีน พม่า ลาว ไทย เวียดนาม และ UNDCP ซึ่งเป็นการดำเนินการความร่วมมือกับประเทศภาคีบันทึกความเข้าใจเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับภูมิภาคและมีการดำเนินโครงการร่วมกัน โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก UNDCP

นอกจากนี้ในการปฏิบัติตามพันธกรณีอื่นๆ ตามที่ได้มีการตกลงหรือเสนอแนะไว้ในการประชุมระหว่างประเทศต่างๆ เช่น การประชุมคณะกรรมการยาเสพติดแห่งสหประชาชาติ การประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยพิเศษ ครั้งที่ 20 การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านยาเสพติด การประชุมคณะทำงานความร่วมมือระหว่างอาเซียนและจีนภายใต้แผนปฏิบัติการอาเซียนเพื่อสร้างอาเซียนให้เป็นเขตปลอดยาเสพติดภายใน ค.ศ. 2015 (ACCORD Plan of Action) การประชุมความร่วมมือทวิภาคีกับประเทศเพื่อนบ้าน การประชุมความร่วมมือในกรอบ 4 ฝ่าย ไทย-พม่า-ลาว-จีน สำนักงาน ป.ป.ส. จะเป็นผู้ดำเนินการให้เป็นไปตามที่ได้ตกลงไว้โดยประสานการดำเนินงานกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น การดำเนินงานในกรอบอาเซียน การดำเนินงานในกรอบสหประชาชาติ การดำเนินการความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านตามแนวชายแดน

การประสานการปฏิบัติการด้านปราบปรามยาเสพติดเพื่อปราบปรามและสกัดกั้นขบวนการลักลอบค้ายาเสพติดและช่วยงานที่ลักลอบค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ สำนักงาน ป.ป.ส. มีการประสานงานกับหน่วยงานกลางด้านยาเสพติดของประเทศต่างๆ ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความเคลื่อนไหวของนักค้ายาเสพติด ทำให้สามารถสกัดกั้นยาเสพติดที่มีการลักลอบค้าและมีปลายทางที่ประเทศในยุโรปและอเมริกาได้เป็นจำนวนมาก เพื่อให้การประสานงานด้านการปราบปรามยาเสพติดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ได้มีประเทศต่างๆ ส่งเจ้าหน้าที่ซึ่งส่วนใหญ่มาจากหน่วยตำรวจ ศุลกากร และอัยการ มาเป็นผู้ประสานงานด้านยาเสพติด (Narcotics Liaison Officer) โดยจะประจำยังสถานเอกอัครราชทูตประจำประเทศไทย เพื่อประสานงานร่วมกับสำนักงาน ป.ป.ส. กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด กรมศุลกากร

จากการที่ประเทศไทยได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจเพื่อความร่วมมือด้านยาเสพติดกับประเทศจีน ประเทศจีนได้ส่งเจ้าหน้าที่ประสานงานยาเสพติดมาปฏิบัติงาน ณ สถานเอกอัครราชทูตจีนประจำประเทศไทย เมื่อเดือนมิถุนายน 2544 และประเทศไทยได้ส่งเจ้าหน้าที่ประสานงานยาเสพติดไปประจำสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปักกิ่งเช่นเดียวกัน

(ข) ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหายาเสพติด เรื่องการค้ามนุษย์และเด็ก

สำหรับความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดการค้ามนุษย์และเด็กในระดับพหุภาคีนั้น ประเทศไทยก็เป็นแกนกลางสำคัญในกระบวนการ Bali Process กระบวนการ Bali Process เป็นกระบวนการซึ่งเกิดขึ้นจากความร่วมมือของประเทศอินโดนีเซียและออสเตรเลียในการร่วมมือกันป้องกันและปราบปรามการลักลอบคนเข้าเมือง การค้ามนุษย์ และอาชญากรรมข้ามชาติ ในการประชุมระดับรัฐมนตรีได้มีประเทศในภูมิภาคเอเชียและประเทศที่สนใจส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมระดับรัฐมนตรีกว่า 30 ประเทศ และนอกจากนี้ยังมีผู้แทนจากองค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (IOM) สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ

(UNHCR) และผู้ประสานงานกรอบการหารือเอเชีย-แปซิฟิกว่าด้วยผู้ลี้ภัย ผู้พลัดถิ่น และผู้โยกย้ายถิ่น (Inter-governmental Asia-Pacific Consultations on Regulations on Refugees, Displaced Persons and Migrants – APC) เข้าร่วมประชุม

ประเทศไทยได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะกิจ (Ad-Hoc Expert Working Group – AHEG) คณะที่ 2 ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการเสนอร่างปัจจัยสำคัญในการช่วยเหลือประเทศผู้เข้าร่วมในการพัฒนาด้านกฎหมาย และการนำกฎหมายดังกล่าวไปบังคับใช้ในทางปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ เช่นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือระหว่างประเทศในทางอาญา นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญในเรื่องความร่วมมือด้านปฏิบัติการและการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร มาตรการสำคัญในการตรวจสอบการปลอมแปลงเอกสารและเงื่อนไขจำเป็นทางด้านการขีดความสามารถและด้านเทคนิคสำหรับการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

(ค) ความร่วมมือในด้านการฝึกอบรมและวิชาการ

สำหรับความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการฝึกอบรมและวิชาการนั้นต้องนับว่าประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสำคัญประเทศหนึ่งในระดับภูมิภาคอาเซียน องค์กรที่ให้ความช่วยเหลือด้านการฝึกอบรมและวิชาการระหว่างประเทศของไทยที่ประเทศต่างๆ ในทวีปเอเชียรู้จักกันดี คือ สถาบันฝึกอบรมระหว่างประเทศว่าด้วยการดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย (International Law Enforcement Academy - ILEA Bangkok) สถาบันฝึกอบรมนี้กำเนิดขึ้นจากผลที่รัฐบาลไทยและรัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ลงนามในบันทึกความตกลงเมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2541 เพื่อจัดตั้งสถาบันนี้ขึ้นในประเทศไทย ซึ่งจะบริหารงานร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการเป็นศูนย์กลางการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (9 ประเทศ ยกเว้นพม่า) และประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน (รวมทั้งฮ่องกงและมาเก๊า) เกี่ยวกับความรู้ด้านการปราบปรามยาเสพติด และอาชญากรรมข้ามชาติอื่นๆ

สถาบัน ILEA Bangkok เริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ. 2542 โดยทางรัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ให้การสนับสนุนงบประมาณค่าใช้จ่ายปีละประมาณ 75 ล้านบาท ปัจจุบัน สถาบัน ILEA Bangkok ได้ทำการฝึกอบรมไปแล้วจำนวน 55 หลักสูตร ผู้สำเร็จการฝึกอบรมจำนวน 2,487 คน

หลักสูตรต่างๆ ของสถาบัน ILEA Bangkok นั้นได้ให้ความสำคัญกับความร่วมมือกันของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายจากประเทศต่างๆ ในการป้องกันและปราบปรามการประกอบอาชญากรรมร้ายแรงประเภทต่างๆ ขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ดังต่อไปนี้

(ก) หลักสูตรเจ้าหน้าที่สืบสวนคดีอาญาในระดับผู้กำกับ (Supervisory Criminal Investigation Course) ซึ่งเน้นการศึกษาปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติที่คุกคามในทวีปเอเชียและการเข้าถึงปัญหาของหน่วยงานใช้บังคับกฎหมายของไทย ยุทธศาสตร์เพื่อการจัดการกับอาชญากรรมข้ามชาติ ภาพรวมของแนวโน้มการค้ายาเสพติดในอาเซียน เทคนิคในการสอบคำให้การในการดำเนินคดี การจัดการแหล่งข้อมูลลับ การจัดการปฏิบัติการสะกดรอยติดตามอาชญากร การจัดการซึ่งปฏิบัติการอำพราง การตรวจพิสูจน์ยาเสพติดและการรวบรวมพยานหลักฐาน การส่งมอบภายใต้การควบคุม ความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่และการอยู่รอดอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร อาชญากรรมคอปกขาว อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ การทุจริตต่อสาธารณะ การลักลอบเข้าเมืองและการค้าหญิงและเด็ก เอกสารการท่องเที่ยวระหว่างประเทศและการฉ้อโกงข้อห้ามทางศุลกากร การส่งมอบภายใต้การควบคุมระหว่างประเทศ การฉ้อโกงบัตรเครดิตและการปลอมแปลงการสืบสวนทางการเงินและการฟอกเงิน

(ข) หลักสูตรผู้บังคับหน่วยยาเสพติด (Narcotics Unit Commander Course) ซึ่งเป็นหลักสูตรการส่งเสริมศักยภาพของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ได้รับมอบหมายเพื่อกำกับดูแลหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายยาเสพติดซึ่งมุ่งเน้นเป็นพิเศษเกี่ยวกับหน่วยสืบสวนห้องปฏิบัติการลับ การจัดการความเสี่ยง การวางแผนปฏิบัติการและความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่จากผู้บังคับหน่วย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเรียนรู้การจัดการความเสี่ยงต่อผู้บอกข่าว (informants) การจับและการเข้าตรวจค้น รอบรู้เกี่ยวกับการจัดการปฏิบัติการอำพราง สามารถกำหนดการลดยาเสพติดได้ มีความเข้าใจการวางแผนการปฏิบัติการสืบสวนยาเสพติด เปิดโปงการก่อตั้งและการกำกับดูแลซึ่งหน่วยห้องปฏิบัติการลับ ได้คุ้นเคยกับการประเมินถึงอันตรายของห้องปฏิบัติการลับ

(ค) โครงการสนามบินและการส่งมอบภายใต้การควบคุม (Airport Programs and Controlled Deliveries) หลักสูตรนี้จะจัดให้ต่อผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยความเข้าใจที่ดีขึ้นต่ออุปกรณ์ทางการขนส่งสินค้าทางอากาศและผู้โดยสารแบบใหม่ที่ถูกใช้โดยกิจการอาชญากรรมข้ามชาติและเรียนรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์การสืบสวนในปัจจุบันและเทคนิคที่ใช้ในการดำเนินการส่งมอบภายใต้การควบคุม การเรียนรู้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่อนุญาตให้หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายสามารถส่งมอบภายใต้การควบคุมเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ โดยเรียนผ่านทางการนิศึกษา แบบฝึกหัด ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะได้วางแผนการพัฒนาวิธีการเชิงรุกในการลดช่องว่างของการอำนวยความสะดวกทางอากาศที่ได้ถูกใช้โดยองค์กรอาชญากรรม ในขณะเดียวกันก็ได้ความรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับเทคนิคการสืบสวนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสืบสวน

(ง) หลักสูตรการวิเคราะห์ข่าวกรองอาชญากรรม (Crime Analysis Intelligence Course) ซึ่งเป็นการมุ่งเน้นการปฏิบัติการหรือกลยุทธ์การทำงานเชิงวิเคราะห์ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะสร้างความคุ้นเคยกับวิธีการและเทคนิคทั้งหมดที่จำเป็นสำหรับการสร้างกลุ่มผู้กระทำผิดเพื่อการวิเคราะห์คดีและวิเคราะห์คดีเชิงเปรียบเทียบโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถเปิดเผยถึงรูปแบบที่หลากหลายของปฏิบัติการวิเคราะห์อาชญากรรมและเข้าใจว่าอะไรคือเป้าหมายที่น่าไปปรับใช้ โดยการปรับใช้เทคนิคที่หลากหลายสามารถสร้างปริมาณที่ใหญ่ของข้อมูลสำคัญที่พิจารณาถึงการกระทบของอาชญากรรมและกลุ่มอาชญากร (การวิเคราะห์กลุ่มผู้กระทำผิด) สามารถสร้างเหตุการณ์เกี่ยวกับอาชญากรรมที่สลับซับซ้อน (การวิเคราะห์คดี) สามารถจดจำลำดับลักษณะของจำนวนเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง (การวิเคราะห์คดีเปรียบเทียบ) และสามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ได้

(จ) การสืบสวนอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ (Computer Crime Investigations) ซึ่งมุ่งเน้นถึงประโยชน์ทางเทคโนโลยีในการก่ออาชญากรรม โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนิยามถึงการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการกระทำผิดอาญาและอธิบายรูปแบบที่หลากหลายของอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ได้ รวมถึงอาชญากรรมฉ้อโกงทางอินเทอร์เน็ต การข่มขู่ ความผิดเกี่ยวกับเพศ การขายยาเสพติด ภาพโป๊เด็ก การขโมยทรัพย์สินทางวัฒนธรรมและการก่อการร้าย

(ฉ) การสืบสวนทางการเงินที่สลับซับซ้อน (Computer Financial Investigations) ซึ่งเป็นหลักสูตรที่จัดให้เพื่อผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความเข้าใจที่ดีขึ้น ซึ่งเทคนิคและกลยุทธ์การสืบสวนสอบสวนในปัจจุบันที่ได้ใช้ในการดำเนินการสืบสวนสอบสวนทางการเงินเกี่ยวกับกิจกรรมอาชญากรรมข้ามชาติ โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะได้ทำงานเพื่อนำเสนอการสืบสวนในปัจจุบันและเรื่องกฎหมายและสถานการณ์ทั้งภายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และภายในชาติของตน การใช้ประโยชน์จากกรณีศึกษา (case studies) และการฝึกภาคปฏิบัติ ซึ่งผู้แนะนำ

จะพยายามให้ความรู้และประสบการณ์ที่ครอบคลุมเทคนิคการสืบสวนสอบสวนที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสืบสวนสอบสวน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถจำกัดความถึงการฟอกเงินระหว่างประเทศ ขั้นตอนกระบวนการฟอกเงินและเรียนรู้เทคนิคในการฟอกเงิน เรียนรู้ประโยชน์ในการใช้เครื่องมือทางกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและสามารถตัดสินใจได้ว่าการฟอกเงินเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของชาติอย่างไร สามารถอภิปรายถึงธุรกรรมทางการเงินและการธนาคารระหว่างประเทศ การโอนเงินระหว่างประเทศ ระบบธนาคาร เช่น ระบบไผ่กวน (Chinese Remittance System) ของจีน หรือระบบฮาวาลา (Hawala System) ของอินเดียและระบบธุรกรรมทางการเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Financial Transaction)

การที่ประเทศไทยได้มีโอกาสเป็นศูนย์กลางของการฝึกอบรมระหว่างประเทศว่าด้วยการบังคับใช้กฎหมายนี้ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการที่จะประสานความร่วมมือระหว่างประเทศในระดับภูมิภาคของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายอย่างใกล้ชิด และนำไปสู่การปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อป้องกันและปราบปรามองค์การอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพลต่อไป ๔๖

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากที่ผู้ศึกษาวิจัยได้นำเสนอกลไกทางกฎหมายด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการส่งผู้ร้ายข้ามแดน (บทที่ 2) และการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญา (บทที่ 3) นอกจากนี้ยังมีความร่วมมือระหว่างประเทศโดยผ่านกลไกการรวมตัวกันระดับภูมิภาคของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารระดับรัฐมนตรี และเจ้าหน้าที่ระดับสูงของรัฐบาล รวมทั้งการฝึกอบรมระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายในหลายระดับ ดังที่บรรยายมาในบทที่ 4 นั้น จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยมีกลไกด้านความร่วมมือระหว่างประเทศที่อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน และมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะให้ความร่วมมือกับประเทศต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่า กลไกทางกฎหมายที่ใช้อยู่ในเรื่องของการส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้น ได้บังคับใช้มาเป็นเวลานานถึง 76 ปี บทบัญญัติของกฎหมายที่มีอยู่ไม่เพียงพอในการตอบสนองหลักการของการส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่เพิ่มขึ้นหลายประการในปัจจุบัน แม้ประเทศไทยจะเดินหน้าทำสนธิสัญญาทวิภาคีกับหลายประเทศ และมีบทบัญญัติในสนธิสัญญาซึ่งทันสมัยและสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศของการส่งผู้ร้ายข้ามแดน แต่เนื่องจากกลไกของพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทภายใน ยังไม่มีบทบัญญัติซึ่งเป็นทางออกให้กับการทำสนธิสัญญาทวิภาคีในปัญหาอุปสรรคบางประการซึ่งเป็นปัญหาอุปสรรคสำคัญในการเจรจาจัดทำสนธิสัญญาทวิภาคี เช่น ในเรื่องของการโทษประหารชีวิต ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องแก้ไขกฎหมายแม่บทดังกล่าวให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสนธิสัญญาต้นแบบของสหประชาชาติในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดน เพื่อขจัดปัญหาและอุปสรรคในเรื่องดังกล่าว

เป็นที่น่ายินดีว่า ขณะนี้ได้มีการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดนฉบับใหม่โดยคณะกรรมการกฤษฎีการ่างกฎหมายดังกล่าวได้บรรจุหลักการสำคัญๆ ของการส่งผู้ร้ายข้ามแดนไว้ค่อนข้างครบถ้วนและสมบูรณ์ ดังนั้น การศึกษาวิจัยในหัวข้อนี้ น่าจะเป็นประโยชน์สำหรับใช้ประกอบการพิจารณาร่างกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดนของคณะกรรมการกฤษฎีกา และในชั้นการพิจารณาร่างกฎหมายของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา เนื่องจากในงานวิจัยฉบับนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้ศึกษาในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนอยู่หลายประเด็น จึงสมควรที่จะนำผลงานการศึกษานี้เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา รัฐสภา และต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำร่างกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดน หลังจากที่ได้มีการนำเสนอผลการศึกษารวบรวมต่อที่ประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 2 ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2547

ในงานวิจัยฉบับนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้รวบรวมข้อเสนอแนะสำหรับการแก้ไขเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในด้านความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านการส่งผู้ร้ายข้ามแดนและการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญาไว้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

1.1 การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดน

1.1.1 การตั้งผู้ประสานงานกลาง (Central Authority) เหมือนในเรื่องของการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญาในกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดน

1.1.2 การจับโดยมิได้ต้องมีหมายจับในการนิรโทษกรรมเป็นร้อยละเก้าสิบ

1.1.3 การกำหนดหลักเกณฑ์การส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบย่อ

1.1.4 การจำกัดขอบเขตความผิดทางการเมือง

1.1.5 การกำหนดหลักเกณฑ์การส่งมอบตัวชั่วคราว

1.1.6 การอนุญาตให้ส่งคนสัญชาติไทยเป็นผู้ร้ายข้ามแดนในการนิรโทษกรรมระหว่างกัน
หรือประเทศผู้ร้องขอให้คำนึงว่าจะปฏิบัติต่างตอบแทนในการนิรโทษกรรม

1.1.7 การกำหนดคำนิยามของประเทศผู้ร้องขอให้รวมถึงดินแดน อาณาเขต และองค์การ
ระหว่างประเทศ

1.1.8 การเปลี่ยนโทษประหารชีวิตเป็นจำคุกตลอดชีวิต เพื่อให้สามารถให้คำรับรองได้ในการ
ร้องขอความร่วมมือ

1.1.9 การกำหนดให้อายุความดำเนินคดีอาญาในประเทศละเมิดอยู่ระหว่างที่มีการ
ร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน

1.1.10 การขยายเขตอำนาจศาลเหนือคดีที่เป็นมูลฐานในการร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน
หากประเทศไทยปฏิเสธไม่ส่งผู้ถูกร้องขอเป็นผู้ร้ายข้ามแดน

1.1.11 การกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลยพินิจในการนิรโทษกรรมประเทศผู้ร้องขอตั้งแต่สองประเทศขึ้นไป

1.1.12 การกำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการในการทำคำร้องขอส่งผู้ร้ายข้ามแดน

1.2 การเจรจาจัดทำสนธิสัญญาทวิภาคีกับประเทศต่างๆ

1.3 การจัดทำสนธิสัญญาด้านแบบของภูมิภาคอาเซียน หรือสนธิสัญญาพหุภาคีว่า ด้วยการส่ง
ผู้ร้ายข้ามแดนของประเทศในภูมิภาคอาเซียน

2 ข้อเสนอแนะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญา

ในส่วนที่เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญานั้น จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติ
ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 ได้บังคับใช้มาเพียง 13 ปี แต่ปรากฏว่ามีปัญหา
และอุปสรรคอันเนื่องมาจากความล่าช้าในการให้ความช่วยเหลือตามคำร้อง และความไม่คล่องตัวของการ
ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ ยังมีหลักการใหม่ๆ หลายประการที่อนุสัญญาระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นอนุสัญญา
สหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์การ ค.ศ. 2000 และอนุสัญญาสหประชาชาติ
ว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 กำหนดให้รัฐภาคีพิจารณากำหนดไว้ในกฎหมายภายใน เช่น
ความร่วมมือระหว่างประเทศในบริบททรัพย์สิน การแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินที่ได้จากการริบ การคืนทรัพย์สินให้แก่
ประเทศผู้ร้องขอหรือผู้เสียหาย การสืบพยานทางจอภาพ เป็นต้น รวมทั้งปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากโทษ
ประหารชีวิตสำหรับความผิดที่เป็นมูลกรณีแห่งการร้องขอเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ต่างประเทศปฏิเสธไม่
ให้ความช่วยเหลือทางอาญาแก่ประเทศไทย

ผู้ศึกษารวบรวมเห็นว่า ถึงเวลาแล้วที่สำนักงานอัยการสูงสุดในฐานะหน่วยงานหลักในการพิจารณาให้
ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญาแก่ต่างประเทศควรพิจารณาบทพระราชบัญญัติความร่วมมือ
ระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 เพื่อแก้ไขปรับปรุงหลักเกณฑ์ต่างๆ ให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์

ในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการให้ความช่วยเหลือดังต่อไปนี้

2.1 การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา

2.1.1 การกำหนดคำนิยามของ “ประเทศผู้ร้องขอ” ให้รวมถึงดินแดน หรือองค์การระหว่างประเทศที่มีอำนาจตามสนธิสัญญาหรือกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีหรือมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามที่ร้องขอให้ประเทศไทยส่งผู้ร้ายข้ามแดน ดังเช่นคำนิยามที่ให้ไว้กับคำว่า “ประเทศผู้ร้องขอ” ในร่างกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดนฉบับใหม่ด้วย

2.1.2 การเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจให้สอดคล้องกับกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบัน และควรบัญญัติกฎหมายให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหมายความร่วมมือถึงเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่มีโทษทางอาญาต่างๆ และให้อัยการสูงสุดผู้ประสานงานกลางเป็นผู้มีอำนาจใช้ดุลพินิจมอบหมายการปฏิบัติงานในกรณีที่มีเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจดำเนินการตั้งแต่สองรายขึ้นไป

2.1.3 ควรมีบทบัญญัติให้อำนาจอัยการสูงสุดผู้ประสานงานกลางมีอำนาจใช้ดุลพินิจมอบหมายให้พนักงานอัยการดำเนินการตามคำร้องขอของทางการต่างประเทศได้โดยตรง หรือจะดำเนินการร่วมกับเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอื่นก็ได้

2.1.4 ควรมีบทบัญญัติอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของทางการต่างประเทศเข้าร่วมในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของไทยได้ ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายไทยและจะต้องไม่กระทบต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของไทย ทั้งนี้โดยให้อยู่ในดุลพินิจของอัยการสูงสุดผู้ประสานงานกลาง

2.1.5 ให้อัยการสูงสุดผู้ประสานงานกลางมีอำนาจใช้ดุลพินิจให้ความช่วยเหลือตามคำร้องขอได้ในกรณีที่ความผิดตามที่ร้องขอไม่เป็นความผิดตามกฎหมายไทย แต่ทั้งนี้ประเทศผู้ร้องขอจะต้องให้คำมั่นว่าจะปฏิบัติต่างตอบแทนให้กับประเทศไทย โดยยกเว้นหลักเกณฑ์เรื่องความผิดสองประเทศในกรณีที่ประเทศไทยเป็นผู้ร้องขอให้

2.1.6 กำหนดหลักเกณฑ์เรื่องการเปลี่ยนโทษประหารชีวิตเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต ในกรณีที่ประเทศไทยเป็นผู้ร้องขอ แต่ทั้งนี้ควรกำหนดให้อัยการสูงสุดผู้ประสานงานกลางเป็นผู้ใช้ดุลพินิจว่า พยานหลักฐานที่ประสงค์จะร้องขอให้ทางการต่างประเทศให้ความช่วยเหลือนั้นมีความสำคัญต่อการดำเนินคดีมากน้อยเพียงใด ประกอบด้วย

2.1.7 ควรกำหนดให้มีการนำใช้เทคโนโลยีทางจอภาพมาใช้ดำเนินการสอบสวนและการสืบพยานในชั้นพิจารณาคดีของศาล แต่ทั้งนี้จะต้องมีบทบัญญัติของกฎหมายเป็นพิเศษเอาผิดกับผู้ที่ให้การเท็จหรือเบิกความเท็จในระหว่างการให้ความช่วยเหลือด้วย

2.1.8 ควรมีบทบัญญัติชัดเจนให้มีการยึดและอายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวในระหว่างการดำเนินคดีตามคำร้องขอของทางการต่างประเทศได้ โดยคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นอาจจะเป็นคำสั่งของศาลหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอื่นก็ได้

2.1.9 ควรมีบทบัญญัติของกฎหมายให้ความช่วยเหลือในการส่งทรัพย์สินที่รับได้คืนให้แก่ประเทศผู้ร้องขอเพื่อคืนให้แก่ผู้เสียหายหรือเจ้าของที่แท้จริงที่มีได้รู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เสียหายหรือเจ้าของทรัพย์สินที่สูญเสียทรัพย์สินของตนไปเนื่องจากการกระทำความผิดของอาชญากรได้รับการเยียวยาชดใช้ตามความเสียหายที่แท้จริง โดยผ่านกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม

ประเทศผู้ร้องขอต้องนำเสนอพยานหลักฐานคำสั่งของศาลในประเทศผู้ร้องขอซึ่งถึงที่สุดไม่ให้นครหรือเขตใช้ว่าคาทอลิกขึ้นไว้แก่ผู้เสียหายหรือเจ้าของที่แท้จริง

2.1.10 สำหรับเรื่องการแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินนั้น เนื่องจากเป็นประเด็นที่ยังมีผู้คัดค้านหรือโต้เถียงกันอยู่ จึงสมควรมีการวิจัยทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณเพื่อประกอบการพิจารณาว่าสมควรที่จะรับเอาหลักเกณฑ์ดังกล่าวมานับญาติไว้ในกฎหมายไทยหรือไม่ เพียงใด

2.2 การเจรจาจัดทำสนธิสัญญาทวิภาคีกับประเทศต่างๆ

2.3 การจัดทำสนธิสัญญาต้นแบบของภูมิภาคอาเซียน หรือสนธิสัญญาพหุภาคีว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญาของประเทศในภูมิภาคอาเซียน

ผู้ศึกษาวิจัยเห็นว่า กระทรวงยุติธรรมควรเสนอผลงานการศึกษารวบรวมปีให้สำนักงานอัยการสูงสุดเพื่อนำไปพิจารณาว่าสมควรจะปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 ในประเด็นใดบ้าง และสามารถกระทำได้มากน้อยเพียงใด

สำหรับความร่วมมือระหว่างประเทศระดับภูมิภาค หรืออนุภูมิภาคอาเซียนในการป้องกันและปราบปรามองค์การอาชญากรรม รวมทั้งในด้านการฝึกอบรมนั้น ประเทศไทยได้ให้ความร่วมมือกับประเทศต่างๆ อย่างแข็งขัน และเป็นแกนหลักในการดำเนินงานอยู่หลายเวที นอกจากนี้ยังขึ้นอาสาในการเป็นสื่อกลางในการเดินทางต่อสู้กับองค์การอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพลที่เป็นภัยต่อประเทศต่างๆ มาโดยตลอด และในปี พ.ศ. 2548 ประเทศไทยได้รับความไว้วางใจจากองค์การสหประชาชาติให้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมใหญ่สหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา ครั้งที่ 11 ในปี พ.ศ. 2548 ที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นประเทศที่สองในทวีปเอเชียที่ได้รับเกียรติสูงสุดจากประชาคมโลก หลังจากประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเคยจัดการประชุมดังกล่าวในปี ค.ศ. 1970 (พ.ศ. 2513) จึงนับว่าบทบาทของประเทศไทยในด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพของความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันและปราบปรามองค์การอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพลมีความก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง ทั้งด้านการประสานความร่วมมือและการพัฒนาความรู้ทางด้านวิชาการในการต่อสู้กับองค์การอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล ๔

บรรณานุกรม

เอกสารภาษาไทย

หนังสือและบทความทางวิชาการ

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, ดร., “คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วย การดำเนินคดีในชั้นตอนก่อนการพิจารณา”, พิมพ์ครั้งที่ 2, หก. จีระวิชาการพิมพ์, พ.ศ. 2545
- คณิง ภาไชย, ค., บทวิเคราะห์กรณีคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์คดีส่งผู้ร้ายข้ามแดนหมายเลขแดงที่ 1087/2510 ระหว่าง พนักงานอัยการ กรมอัยการ โจทก์ นายพลท้าวมา ที่ 1 กับพวกรวม 14 คน จำเลย
- ชัยเกษม นิติสิริ, “ความร่วมมือระหว่างประเทศในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน”, เอกสารวิจัยส่วนบุคคล วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 38 ประจำปีการศึกษา 2538 - 2539, บทบัณฑิตย เล่ม 52 ตอน 4
- ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ์, รศ.ดร., “รวมกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญา”, สำนักพิมพ์นิติธรรม, พิมพ์ครั้งที่ 1, สิงหาคม 2538
- ประธาน จุฬาโรจน์มนตรี, “การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่มีการจัดตั้งในลักษณะองค์กร (ระยะที่ 2) หัวข้อ “การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญา” เอกสารตามโครงการวิจัยซึ่งได้รับการสนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จัดทำโดยสถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการ
- ประธาน วัฒนวานิชย์ และคณะ, รายงานโครงการวิจัยเรื่องการพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่มีการจัดตั้งในลักษณะองค์กร (ระยะที่ 2) หัวข้อ “คำนิยามศัพท์” เอกสารตามโครงการวิจัยซึ่งได้รับการสนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จัดทำโดยสถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด, ยังมิได้พิมพ์เผยแพร่, หน้า 45
- พรชัย ด้านวิวัฒน์, “กฎหมายอาญาระหว่างประเทศ”, สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2544, หน้า 24
- พรชัย ด้านวิวัฒน์, การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่มีการจัดตั้งในลักษณะองค์กร (ระยะที่ 2) หัวข้อ “การส่งผู้ร้ายข้ามแดน” เอกสารตามโครงการวิจัยซึ่งได้รับการสนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จัดทำโดยสถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด, ยังมิได้พิมพ์เผยแพร่
- พรชัย ด้านวิวัฒน์, “การส่งคนชาติข้ามแดนตามกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดน”, ดุลพาท เล่มที่ 4 ปีที่ 42 ประจำเดือนตุลาคม - ธันวาคม 2538, หน้า 53
- พรชัย ด้านวิวัฒน์, “การส่งผู้ร้ายข้ามแดนโดยวิธีการแบบย่อ”, บทบัณฑิตย เล่ม 53 ตอน 4, ธันวาคม 2540
- วิชัย ศรีรัตน์ (บรรณาธิการ), “ศาลอาญาระหว่างประเทศกับสังคมไทย”, จัดพิมพ์โดยสภาเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนาแห่งเอเชีย (Forum-Asia), ศูนย์กฎหมายสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษาสาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และคณะทำงาน เรื่องศาลอาญาระหว่าง

ประเทศ ในคณะทำงานไทยเพื่อจัดตั้งกลไกสิทธิมนุษยชนอาเซียน, บริษัท พี. เพรส จำกัด,
กันยายน 2546, หน้า 4

กฎหมาย คำสั่ง และคู่มือ

คำสั่งศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติที่ 30/2546 ลงวันที่ 22 พฤษภาคม 2546
เรื่อง แนวทางการดำเนินการปราบปรามผู้มีอิทธิพล

คำสั่งสำนักงานอัยการสูงสุดที่ 250/2538 ลงวันที่ 15 มกราคม 2546 เรื่องการจัดระเบียบบริหาร
ราชการและการแบ่งส่วนราชการ ข้อ 3 และกฎกระทรวง ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2539)
ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2523 ว่าด้วยการ
กำหนดตำแหน่งข้าราชการอัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และการเทียบตำแหน่งข้าราชการ
อัยการที่เรียกชื่ออย่างอื่นกับตำแหน่งข้าราชการอัยการ

คำแปลอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์การ ค.ศ. 2000
ซึ่งจัดทำโดยคณะผู้แปลของกระทรวงการต่างประเทศ และสำนักงานอัยการสูงสุด

พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534

พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างสยามกับแซนซิมาร์และเกาะชอลอมอน ในอารักขาของอังกฤษ
พ.ศ. 2480

ร่างพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ.

หนังสือคู่มือการดำเนินงานความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา จัดพิมพ์โดยสำนักงานอัยการสูงสุด
มีนาคม 2545

เอกสารภาษาดังประเทศ

Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide of 1948)

Convention Relating to Extradition between the Member States of the European Union 1996

Draft Model Law on Extradition เอกสาร E/CN.15/2004/CRP.10 ซึ่งแจกในการประชุม
คณะกรรมการว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา สมัยที่ 13
(Commission on Crime Prevention and Criminal Justice, Thirteenth session) ณ
กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย ระหว่างวันที่ 11-20 พฤษภาคม ค.ศ. 2004

เอกสาร E/CN.15/2004/CRP.11 หน้า 47 หัวข้อ 185 (เอกสารแจกในการประชุมคณะกรรมการว่าด้วย
การป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา สมัยที่ 13 (Commission on Crime
Prevention and Criminal Justice, Thirteenth session) ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย
ระหว่างวันที่ 11 - 20 พฤษภาคม ค.ศ. 2004)

European Convention on Extradition 1957

การประชุม
ทางวิชาการ
ระดับนานาชาติ
ทางอาชญากรรม
ครั้งที่ 1

Model Treaty on Extradition 1990

Model Treaty on Mutual Assistance in Criminal Matters 1990

Revise Manual on the Model Treaty on Extradition

The Second
National
Symposium
on Justice
Administration

การกำหนดความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรม

ประธานการประชุม

ม.ล.ไกรฤกษ์ เกษมสันต์

ประธานศาลอุทธรณ์ภาค ๑

ผู้วิพากษ์

รองศาสตราจารย์ณรงค์ ใจหาญ

รองศาสตราจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นายสุรัชย์ เลี้ยงบุญเลิศชัย

อุปนายกฝ่ายปฏิบัติการ สภานายความ

ผู้นำเสนอ

นายสุทธิพล ทวีชัยการ

เลขาธิการศาลแพ่ง

หลักการและเหตุผล

พฤติการณ์ของอาชญากรได้เปลี่ยนแปลงขนานใหญ่และยากที่จะป้องกันหรือยับยั้งได้ มีการใช้วิธีการทุกรูปแบบ เพื่อให้รอดพ้นจากการดำเนินคดีและการถูกลงโทษ ทำให้ประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมถูกบั่นทอนลง การศึกษานี้จะพิจารณาว่าควรมีบทบัญญัติความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรม (Obstruction of justice) เพิ่มขึ้นหรือไม่

ผลสรุปจากการประชุม

จากผลการศึกษาและการพิจารณาของที่ประชุมได้พิจารณาร่วมกันในประเด็นสำคัญดังนี้

1. การกำหนดความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรม

การกำหนดความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรมในอเมริกานั้นได้ให้คำนิยามว่า หมายถึง การกระทำใดๆ ก็ตามที่จะขัดขวางงานเกี่ยวกับการให้ความยุติธรรมที่ถูกต้องชอบธรรม มุ่งลงโทษการกระทำที่มีผลเป็นการแทรกแซงหรือกระทำการให้เกิดความบิดเบือนไปจากความถูกต้องชอบธรรม ความเกี่ยวพันที่ต้องกำหนดความผิดเกี่ยวกับการขัดขวางกระบวนการยุติธรรมให้เป็นความผิดอาญานั้นก็เนื่องจากการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมนั้น เป็นการกระทำความผิดที่มีศักยภาพสูง ศักยภาพที่มีอยู่นั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดการบิดเบือนข้อเท็จจริงในการดำเนินคดีมาก ทั้งในด้านการให้สินบน การทำลายพยานหลักฐาน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำการตอบโต้การกระทำเช่นนั้น

และกำหนดให้เป็นความผิด เพื่อให้กระบวนการดำเนินคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับในประเทศไทยนั้นยังมีข้อที่ควรพิจารณาว่า อาชญากรรมส่วนใหญ่ในประเทศไทยนั้นมีลักษณะเป็นเพียงผู้มีอิทธิพล ยังไม่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมที่มีเครือข่ายสลับซับซ้อนมากเช่นในต่างประเทศ จึงมีความจำเป็นมากน้อยเพียงใดที่จะกำหนดให้การกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายอาญา เพราะการกำหนดความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรมเป็นความผิดที่มีขอบเขตกว้างขวาง การกำหนดความผิดบางลักษณะอาจจะนำไปสู่การกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้

อย่างไรก็ตาม ในขณะนี้ประเทศไทยเป็นภาคีของอนุสัญญาต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรหรือองค์กร ซึ่งอนุสัญญาได้กำหนดให้ทุกประเทศภาคีจะต้องมีการกำหนดความผิดและบทลงโทษแก่ผู้ที่กระทำการอันมีลักษณะเป็นการขัดขวางความยุติธรรม แต่อย่างไรก็ตามขอบเขตของอนุสัญญาได้จำกัดไว้ในสองลักษณะ ลักษณะแรกคือ เกี่ยวกับการใช้กำลังบังคับ ชูเชิญ หรือจู่โจมการให้การหรือไม่ให้การ เพื่อจะแทรกแซงการดำเนินคดีเกี่ยวกับความผิดที่อนุสัญญานี้ครอบคลุมถึง และอีกประการหนึ่งคือ การใช้กำลังบังคับชูเชิญ ช่มชู้ใดๆ เพื่อแทรกแซงการปฏิบัติราชการในหน้าที่ของกระบวนการยุติธรรม ซึ่งหมายถึงการกระทำต่อเจ้าหน้าที่ในทุกระดับ การกระทำเช่นนี้จะต้องกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญาไว้

2. ข้อเสนอหรือข้อควรพิจารณาในการเอาความผิดฐานนี้เป็นความผิดอาญา

การที่ประเทศไทยต้องเพิ่มเติม แก้ไข เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรดังที่กล่าวนั้น อาจกระทำได้ใน 3 แนวทางคือ

แนวทางที่ 1 เพิ่มเติมบทบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้อง และกฎหมายพิเศษในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดบางลักษณะ เช่น ยาเสพติด หรือการฟอกเงิน การค้าหญิงและเด็ก

แนวทางที่ 2 เนื่องจากการบังคับใช้กฎหมายอาญาจะต้องตีความโดยเคร่งครัด การนำบทบัญญัติมาเทียบเคียงย่อมเกิดปัญหาในการตีความและการบังคับใช้ ดังนั้น ควรกำหนดความผิดอันเป็นองค์ประกอบตามอนุสัญญา ข้อ 23 มาบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ โดยให้เป็นกฎหมายพิเศษเกี่ยวกับการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

แนวทางที่ 3 จากการที่ประเทศไทยจะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีของอนุสัญญา ในการดำเนินการแก้ไขกฎหมายภายในก็ดี การบัญญัติกฎหมายใหม่ที่ใช้บังคับเฉพาะเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติก็ดี ประเทศไทยน่าจะพิจารณาควบคู่กันไปใน การแก้ไขกฎหมายหรือในการบัญญัติกฎหมายใหม่เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติเกี่ยวกับการขัดขวางความยุติธรรมเป็นการทั่วไป นอกจากกรณีที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมด้วย แนวทางที่ 3 จึงเป็นแนวทางที่นำแนวทางที่ 1 และแนวทางที่ 2 มาดำเนินการควบคู่กันไป เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของกฎหมายไทยเกี่ยวกับความผิดที่เกี่ยวข้องกับการขัดขวางความยุติธรรมทั้งระบบ

การพิจารณานำแนวทางที่ 1 และแนวทางที่ 2 มาดำเนินการควบคู่กันไปในนั้น ย่อมเกิดผลในทางปฏิบัติและไม่ทำให้เกิดการซ้ำซ้อนกันในการบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากการบัญญัติกฎหมายพิเศษ เกี่ยวกับการขัดขวางความยุติธรรมตามแนวทางที่ 2 นั้น จะเป็นการเสริมมาตรการตามประมวลกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติพิเศษอื่นๆ ให้มีความแจ่มชัดและปราศจากช่องโหว่ โดยหากผู้กระทำความผิดกระทำการใดๆ อันเป็นลักษณะการขัดขวางที่เข้าองค์ประกอบความผิดตามบทบัญญัติต่างๆ ของประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายพิเศษอื่นๆ ไม่ว่าผู้กระทำจะเกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมหรือไม่ก็ตาม ผู้กระทำย่อมต้องรับโทษ

ตามบทบัญญัตินั้นๆ ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้ โดยสามารถเอาผิดแก่ผู้ที่ “ขัดขวางกระบวนการยุติธรรม” ในกรณีทั่วไปที่ไม่เกี่ยวกับคดีองค์การอาชญากรรมด้วยได้ โดยหากเป็นการกระทำที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับองค์การอาชญากรรมหรือขัดขวางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม หรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดขององค์การอาชญากรรมแล้ว ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษทางอาญาตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญาหรือพระราชบัญญัติต่างๆ ที่ได้กำหนดโทษฐานขัดขวางไว้ตามแนวทางที่ 1 และอาจต้องรับผิดตามบทบัญญัติกฎหมายพิเศษเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามองค์การอาชญากรรมฐานขัดขวางความยุติธรรมตามแนวทางที่ 2 ด้วย ภายใต้เงื่อนไขของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90, 91 ๕

การกำหนดความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรม

จัดทำโดย

สถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม

เรียบเรียงโดย

นายสุทธิพล ทวีชัยการ
เลขาธิการศาลแพ่ง

The Second
National
Symposium
of Justice
Administration

บทคัดย่อ

การกำหนดให้การขัดขวางความยุติธรรมเป็นความผิดอาญาเป็นมาตรการสำคัญในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยมุ่งคุ้มครองกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามกิจกรรมผิดกฎหมายของกลุ่มองค์กรอาชญากรรมทั้งปวง การขัดขวางความยุติธรรม (Obstruction of Justice) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการกระทำใดๆ อันเป็นการแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานรวมถึงการกระทำใดๆ อันเป็นการขัดขวางการให้การ หรือการเสนอพยานหลักฐานในการดำเนินคดี เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่อนุสัญญาฯ ครอบคลุมถึง มิให้ดำเนินไปอย่างถูกต้องชอบธรรม

เมื่อเปรียบเทียบมาตรการตามกฎหมายไทย และมาตรการทางกฎหมายของประเทศต่างๆ เกี่ยวกับความผิดที่เกี่ยวข้องกับการขัดขวางความยุติธรรมกับมาตรการการกำหนดความผิดฐานขัดขวางความยุติธรรมในอนุสัญญาดังกล่าว เพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ข้อ 23 แล้วพบว่ามาตรการทางกฎหมายที่ปรากฏในบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องของประเทศไทยสามารถนำมาปรับใช้ได้ แต่ก็ยังขาดบทกฎหมายที่ครอบคลุมประเด็นบางเรื่อง เช่น ตามอนุสัญญาฯ ข้อ 23(ก) กฎหมายไทยยังไม่มีบทบัญญัติความรับผิดทางอาญาในกรณีการให้สัญญาเสนอให้หรือให้ประโยชน์ที่มีพึงได้เพื่อจูงใจผู้อื่นให้การเท็จ หรือแทรกแซงการเบิกความ หรือแสดงพยานหลักฐานในการดำเนินคดี เป็นต้น ซึ่งอาจเกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายได้ กฎหมายไทยในปัจจุบันแม้จะมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการขัดขวางความยุติธรรมหลายมาตรา แต่อยู่กระจัดกระจายไม่ครอบคลุมการกระทำที่ต้องห้ามทั้งหมดตามข้อ 23 ทำให้องค์กรอาชญากรรมสามารถบ่อนทำลายประสิทธิภาพของระบบงานยุติธรรมและบิดเบือนการดำเนินคดีให้เป็นไปในทางที่เกิดประโยชน์แก่บุคคลหรือคณะบุคคลในองค์กรของตนได้ จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดความผิดเป็นการเฉพาะไว้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองกระบวนการดำเนินคดี และเจ้าหน้าที่ของรัฐตามเจตนารมณ์ของอนุสัญญาฯ ข้อ 23 และเพื่อให้ประเทศไทยสามารถให้สัตยาบันกับอนุสัญญาฯ ฉบับนี้ ในโอกาสเดียวกันสมควรที่จะศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการกำหนดขอบเขตของบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐานขัดขวางความยุติธรรมให้ครอบคลุมถึงกรณีต่างๆ ไป เพื่อให้การคุ้มครองกระบวนการยุติธรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การบัญญัติกฎหมายให้การขัดขวางความยุติธรรมเป็นความผิดอาญาควรคำนึงถึงประสิทธิภาพในการบังคับใช้ ผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและความสอดคล้องกับปัจจัยในบริบทของสังคมไทยด้วย ๕๖

ABSTRACT

Criminalization of obstruction of justice is a crucial measure in preventing and controlling transnational organized crime with aim to protect the criminal justice process and relevant enforcement authorities in tackling against illegal activities of the crime organizations. The obstruction of justice concerns with any conduct which interferes performance of public officers. It also includes other conducts which obstruct testimony or production of evidence in proceeding cases involved the crimes under the scope of the United Nations against Transnational Organized Crime.

By comparing the legal measures dealing with the crime concerning obstruction of justice of Thailand and other countries with those of Article 23 of the Convention, we have found that in general the legal measures appeared in several provisions of the Thai Penal code and other relevant statutes can be adjusted to fulfill Thailand's obligations under the Convention. However, Thai law is still unorganized and lacks the provisions concerning some issues under Article 23(a) such as the crime on promise, offering or giving of an undue advantage to induce false testimony or the production of evidence. Such disadvantage may cause problems on the law enforcement. Thus, it is necessary to categorize this specific crime in the Thai law so that the purpose in protecting the criminal justice process and the justice officers consistently with the principles under Article 23 and the obligations the Convention can be fulfilled. In addition, possibilities to extend the scope of such law to cover general conducts constituted obstruction of justice beyond the scope of the Convention need to be explored to strengthen effectiveness of the criminal justice system. However, any measure introduced must be done in accordance with cultural environments of the Thai society.

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

สิ่งหนึ่งที่ก่อให้เกิดความสับสนและภาวะไร้ระเบียบของโลกที่ก้าวเข้าสู่ระบบทุนนิยมภายหลังสงครามเย็นสิ้นสุด คือปัญหาองค์การอาชญากรรมข้ามชาติที่ทำให้เครือข่ายของประชาคมโลกเกิดภาวะที่แสดงถึงความไร้ระเบียบในหลายๆ รวมไปถึงการทุจริตคอร์รัปชันทั้งในองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน ก็เป็นอีกเหตุปัจจัยหนึ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาใหญ่ดังกล่าว เช่น กรณีของบริษัทเอนรอนในสหรัฐอเมริกาที่มีการทุจริตแต่งบัญชีบริษัทก็จัดเป็นอาชญากรรมข้ามชาติรูปแบบหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งเป็นองค์การใต้ดินที่กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งปรากฏว่าการถูกจับกุมอยู่เป็นประจำและมีจำนวนไม่น้อยเกิดขึ้นจากการร่วมมือของเจ้าหน้าที่ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนกับองค์การอาชญากรรม มีการปฏิบัติการแบบใต้ดินมีเงินทุน ตลอดจนทรัพย์สินหมุนเวียนมูลค่ามหาศาล กระทั่งต่อความสงบของสังคมและสุขภาวะของประชาชน

การที่ประเทศต่างๆ ได้มีความร่วมมือตลอดจนแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหากับการป้องกันและปราบปรามองค์การอาชญากรรมข้ามชาตินั้นได้ก่อให้เกิดอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร โดยประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งซึ่งได้รับผลกระทบจากองค์การอาชญากรรมข้ามชาติเช่นเดียวกับเหล่าประเทศภาคี ทั้งนี้ เนื่องมาจากองค์การอาชญากรรมข้ามชาติได้สร้างปัญหาให้กับประชาคมโลกหลายประการ เช่น ปัญหายาเสพติด การค้ามนุษย์ การคอร์รัปชัน เป็นต้น จึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยจะต้องมีมาตรการทางกฎหมาย ทั้งสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติ ตลอดจนมาตรการทางสังคม เพื่อที่จะป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมเหล่านี้ไม่ให้มาขัดขวางกระบวนการยุติธรรมในการที่จะเอาตัวบุคคลในองค์การอาชญากรรมข้ามชาติมาลงโทษ โดยจะทำการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับมาตรการตามที่ระบุไว้ในอนุสัญญาลสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร และพิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาทั้ง 3 ฉบับเรื่องการกำหนดให้การขัดขวางความยุติธรรมเป็นความผิดอาญา อันเป็นมาตรการสำคัญและมีความผิดมูลฐาน ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกำหนดความผิดฐานขัดขวางความยุติธรรมไว้โดยเฉพาะเจาะจงทั้งในประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายพิเศษที่อนุสัญญา และพิธีสารทั้ง 3 ฉบับ ครอบคลุมถึง

2. สภาพปัญหา

กลุ่มองค์การอาชญากรรมข้ามชาติที่ดำเนินกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย เช่น การค้าประเวณี การเรียกค่าคุ้มครอง การค้าและผลิตอาวุธโดยผิดกฎหมาย การฉ้อโกงประชาชน ฯลฯ สามารถสร้างรายได้และเพิ่มความแข็งแกร่งให้กับองค์กรเหล่านี้อย่างมหาศาล ในการจับกุม ปราบปราม ดำเนินคดีเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นสมาชิกขององค์การอาชญากรรมมาลงโทษนั้น เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดขององค์การอาชญากรรม ไม่ว่าจะเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ พนักงานอัยการ ศาล พนักงานราชทัณฑ์ (เจ้าพนักงานเรือนจำ) เจ้าพนักงานของรัฐอื่นที่กฎหมายพิเศษแต่งตั้งให้มีอำนาจและหน้าที่ปราบปรามการกระทำความผิดบางอย่างเป็นการเฉพาะ เช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกัน

และปราบปรามยาเสพติด เจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นต้น ในการดำเนินการปราบปรามของเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าว องค์กรอาชญากรรมมักใช้อิทธิพลทุกรูปแบบ ด้วยวิธีการใช้กำลังบังคับ ชูเชิญ ช่มชู้เจ้าหน้าที่ หรือให้ประโยชน์อื่นใดอันเป็นลักษณะสินบนแก่ตัวเจ้าหน้าที่นั้น หรือใช้อิทธิพลอันก่อให้เกิดผลกระทบแก่การให้การ หรือการเบิกความของพยานบุคคล หรือพยานหลักฐานอื่น เพื่อให้สมาชิกองค์กรของตนรอดพ้นจากการดำเนินคดีและการถูกลงโทษจากกระบวนการยุติธรรม บางประเทศ ได้กำหนดให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดอาญาฐานขัดขวางความยุติธรรม (obstruction of justice)

การกำหนดความผิดและกำหนดโทษแก่ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการขัดขวางความยุติธรรม ผู้กระทำ มักมีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มองค์กรอาชญากรรมทางใดทางหนึ่ง โดยในบางประเทศที่มีปัญหาเรื่องการคอร์รัปชัน มากจะพบว่า มีเจ้าหน้าที่ของรัฐบางคนหรือบางกลุ่มอาจเกี่ยวข้องกับกลุ่มองค์กรอาชญากรรม ทำให้องค์กร อาชญากรรมข้ามชาติสามารถบั่นทอนประสิทธิภาพของระบบงานยุติธรรมในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม โดยการพยายามบิดเบือนการดำเนินคดีไปในทางที่ให้เกิดผลดีแก่กลุ่มบุคคลหรือบุคคลในองค์กรของตน

กฎหมายไทยยังไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดให้การขัดขวางความยุติธรรมเป็นความผิดอาญา ที่ชัดเจน มีแต่บทบัญญัติที่เพียงเทียบเคียงได้ กระจัดกระจายอยู่ในลักษณะความผิดต่างๆ ในกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติบางฉบับเท่านั้น

ดังนั้น เพื่อประสิทธิภาพในการปราบปรามกลุ่มองค์กรอาชญากรรมและคุ้มครองเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้ กฎหมาย จึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่ให้เหมาะสมกับบริบท ของสภาพการณ์ในประเทศไทย ทั้งนี้ เพื่อที่จะสามารถให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ และบังคับใช้กฎหมายเรื่อง ดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

3. สมมติฐานของการวิจัย

ก. ประเทศไทยยังไม่มีกำหนดความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรมไว้อย่างชัดเจน เฉพาะเจาะจง ทั้งในประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายพิเศษอื่นๆ คงมีแต่เพียงฐานความผิดในประมวล กฎหมายอาญาบางฐานและในกฎหมายพิเศษบางกรณีที่จะนำมาใช้เทียบเคียงได้เท่านั้น

ข. ในกฎหมายพิเศษของไทยที่เป็นฐานความผิดอันมีโทษทางอาญาที่อนุสัญญาฯ ฉบับนี้ครอบคลุม ถึง ยังไม่มีบทบัญญัติกฎหมายที่ชัดเจนและครอบคลุมถึงข้อ 23 ของอนุสัญญาฯ

ค. องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเป็นองค์กรที่มีรายได้ทางการเงินมหาศาลและมีอิทธิพลมาก จึงทำให้เอื้ออำนวยต่อการขัดขวางกระบวนการยุติธรรมด้วยวิธีการต่างๆ ซึ่งกระทำโดยองค์กรอาชญากรรม ดังกล่าว

4. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ก. เพื่อให้ทราบถึงเจตนารมณ์ของอนุสัญญาฯ ข้อ 23 ว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะป้องกันและ ปราบปรามการขัดขวางความยุติธรรมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใด

ข. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศ ตลอดจนมาตรการด้านอื่นๆ โดยยึดหลักการให้สอดคล้องกับอนุสัญญาฯ และพิธีสารทั้ง 3 ฉบับ

ค. เพื่อเสนอแนะและปรับปรุงกฎหมายนั้นให้เข้ากับบริบทของประเทศไทยภายใต้กรอบของอนุสัญญาฯ และพิธีสารทั้ง 3 ฉบับ

5. ขอบเขตการวิจัย

จะทำการศึกษารายข้อ 23 ของอนุสัญญาฯ ว่ามีความสอดคล้องกับกฎหมายไทยที่มีอยู่แล้วเพียงใด มีความจำเป็นที่ต้องแก้ไขหรือร่างกฎหมายไทยขึ้นมาใหม่หรือไม่ รวมถึงศึกษาถึงกลไกอื่นๆ ในการบริหารงานของภาครัฐในส่วนของการระบอบการยุติธรรม

6. วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) โดยการค้นคว้าจากเอกสารภาษาไทยและต่างประเทศ ตำรา หนังสือ วารสาร ตำบทกฎหมายทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ บทความ รวมไปถึงข้อมูลสถิติต่างๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะประมวลเป็นมาตรการทางกฎหมายในการกำหนดความผิดฐานขัดขวางความยุติธรรมให้เป็นความผิดอาญา

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ก. เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาและความรุนแรงต่างๆ ที่เกิดจากองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทยและมาตรการใหม่ๆ ทางกฎหมายตามอนุสัญญานสหประชาชาติ เพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรและพิธีสารทั้ง 3 ฉบับ

ข. เพื่อให้เป็นแนวทางในการอ้างอิงและเพื่อให้ทราบถึงข้อมูลพื้นที่ต้องปฏิบัติตามอนุสัญญาฯ และพิธีสาร

ค. เพื่อช่วยเสริมมาตรการป้องกันในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในประเทศไทย อันจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทยโดยตรง

ง. เพื่อจัดทำร่างกฎหมายใหม่ โดยให้สอดคล้องกับอนุสัญญาฯ และพิธีสารทั้ง 3 ฉบับ

จ. เพื่อให้เป็นฐานข้อมูลทางวิชาการในการศึกษาค้นคว้าแก่ประชาชนทั่วไป ตลอดจนเป็นแนวทางในการพัฒนากฎหมายต่อไป ๘

บทที่ 2

แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดให้การขัดขวางความยุติธรรม เป็นความผิดอาญาตามอนุสัญญา สหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ ที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ข้อ 23

1. แนวคิดพื้นฐานที่อยู่เบื้องหลังการกำหนดให้การขัดขวางความยุติธรรมเป็นความผิดอาญา

การกำหนดให้การขัดขวางความยุติธรรมเป็นความผิดอาญา มีแนวคิดอยู่เบื้องหลังที่สำคัญสองประการ ได้แก่

1.1 การคุ้มครองการดำเนินงานในระบบงานยุติธรรม

“การขัดขวางความยุติธรรม” (obstruction of justice หรือ obstructing justice) Black’s Law Dictionary อธิบายว่า หมายความว่า “ความพยายามใดๆ เพื่อขัดขวางงานเกี่ยวกับการให้ความยุติธรรมที่ถูกต้องชอบธรรม” ซึ่งอาจเป็นการกระทำโดยการต่อต้านหรือขัดขวางบุคคลผู้แสวงหาความยุติธรรมในศาลนั้นหรือผู้ซึ่งมีอำนาจหรือหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม¹

ในประเทศที่มีมาตรการกำหนดความผิดเกี่ยวกับการขัดขวางกระบวนการยุติธรรม เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาได้นำการกระทำในลักษณะที่เป็น obstruction of justice มากำหนดเป็นมาตรการที่มีโทษทางอาญาในลักษณะการให้ความคุ้มครองความปลอดภัยและสวัสดิภาพของพยานบุคคล เช่น การกำหนดความผิดแก่ผู้ที่ทำร้ายหรือทำให้บุคคลผู้มาเป็นพยานเสียชีวิต อันเนื่องมาจากสาเหตุการมาเป็นพยานให้รัฐ (retaliation)² หรือกรณี witness tampering โดยการกระทำใดๆ ที่มีขอบต่อพยานโดยวิธีการข่มขู่ (threat) การคุกคาม (intimidation) การก่อกวน (harassment) หรือการบัญญัติความรับผิดชอบต่อการกระทำที่เป็นการยุ่งเหยิงพยาน³ ในกรณีนี้ผู้กระทำเจตนาทำร้ายร่างกาย ขู่เข็ญ ชักจูง หรือทำการหลอกลวงด้วยประการใดต่อผู้อื่นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อโน้มน้าวให้เกิดความล่าช้าหรือขัดขวางการให้การเป็นพยาน ในการสืบสวนสอบสวน ไล่สวนมูลฟ้อง หรือการพิจารณาคดี เป็นต้น การขัดขวางกระบวนการยุติธรรมที่กระทำต่อพยานในลักษณะดังกล่าว กฎหมายของสหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้รวมไปถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถือเป็นพยานบุคคลผู้ซึ่งได้ให้การเกี่ยวกับคดีในบทบาทของพยานบุคคลด้วย⁴ ซึ่งบทกำหนดความผิดฐานขัดขวางความยุติธรรม

¹ Jeffrey R. Kallstrom and Suzanne E. Roe. “Obstruction of Justice”, American Criminal Law Review 38 (Summer 2001) : at 1082

² U.S.C. Part 1 chapter 73 ? 1514

³ U.S.C. Part 1 chapter 73 ? 1512

⁴ United States v. Tedesco, C.A. Mass, 635 (1980) ; United States v. de stefano, C.A.I. II, 467F2d. 324 (1973)

เพื่อคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐปรากฏอยู่ใน U.S. Code Title 18 Part 1 Chapter 73 เช่น มาตรา 1501, 1503, 1505, 1509 เป็นต้น

เมื่อพิจารณาความหมายคำว่า “obstruction of justice” ที่ปรากฏตาม Black’s Law Dictionary ประกอบกับความประสงค์ที่มุ่งหมายในการลงโทษตามกฎหมายอาญา (Criminal Law) และเนื้อหา มาตรการทางกฎหมายของประเทศที่ได้ยกตัวอย่างไปข้างต้นแล้วนั้น เห็นว่าการกำหนดให้การขัดขวางความ ยุติธรรมเป็นความผิดอาญาเป็นความประสงค์ในการลงโทษในลักษณะเป็นการป้องกันโดยเฉพาะ (special prevention) เพื่อมุ่งเน้นการคุ้มครองการดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมเป็นหลักการสำคัญ เนื่องจากการ ขัดขวางความยุติธรรมโดยผู้กระทำความผิดหรืออาชญากรย่อมเป็นผลกระทบต่อการดำเนินคดีในกระบวนการ ยุติธรรมโดยภาพรวม ไม่ว่าจะเป็นกระทำต่อกระบวนการดำเนินคดีในขั้นตอนต่างๆ เช่น การกระทำใดๆ ที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อนายหน้าหลักฐานในคดี หรือกระทำต่อเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายผู้เกี่ยวข้องนั้น ท้ายที่สุด อาจส่งผลให้การพิสูจน์ความผิดและการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษเป็นไปโดยยาก และทำให้ความประสงค์ ในการลงโทษตามกฎหมายอาญาในแง่ของการปราบปรามอาชญากรรม (deterrence) ไม่บรรลุผลเท่าที่ควร⁵

1.2 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม

โดยที่กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่มีไว้เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของ ประชาชนนั้นจะต้องมีเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายในส่วนนี้ เพื่อดำเนินการในนามของรัฐที่มีหน้าที่อันเป็นภารกิจ ในการบริการสาธารณะ เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่ว่าจะเป็นตำรวจ อัยการ ศาล ราชทัณฑ์ ฯลฯ เป็นฝ่ายปกครองที่มีหน้าที่ริเริ่มดำเนินการเพื่อให้กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ มีผลบังคับใช้อย่างแท้จริง⁶ ตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ ในสมัยก่อนเคยมีหลักที่เรียกว่า “หลักการคุ้มกัน ข้าราชการ” (หลักการคุ้มกันเจ้าหน้าที่) ซึ่งเป็นหลักที่ได้กำหนดขึ้นในมาตรา 75 ของรัฐธรรมนูญ ฉบับปีที่ 8 แห่งสมัยการปฏิวัติฝรั่งเศส⁷ ในประมวลกฎหมายอาญาของนานาอารยประเทศมักจะมีการกำหนดความผิด เกี่ยวกับ “การปกครอง” หรือความผิดต่อเจ้าพนักงาน ทั้งนี้ เนื่องจากบุคคลที่เป็นเจ้าพนักงานนั้น มีฐานะ นอกเหนือไปจากบุคคลธรรมดาบางประการ เพราะผลของการปฏิบัติตามอำนาจและหน้าที่ จึงต้องมีผล ในทางคุ้มครองตัวเจ้าพนักงานนั้นเฉพาะกรณีที่เกี่ยวข้องอยู่ในหน้าที่การงานของเจ้าพนักงานผู้นั้น บทกฎหมาย ที่คุ้มครองเจ้าพนักงานจึงมีความหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่การงาน โดยไม่มีความเกี่ยวพัน ไปถึงเรื่องส่วนตัวของบุคคลนั้นเป็นการเฉพาะเจาะจง⁸ การกำหนดให้เป็นความผิดอาญาในกรณีที่มีการขัดขวาง การใช้อำนาจของเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่ที่กฎหมายให้อำนาจไว้ คือเรื่อง “obstruction of justice” ก็เป็นตัวอย่างหนึ่งของหลักการในทางคุ้มครองเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมของรัฐ⁹ โดยนัยนี้เอง การกำหนดให้บุคคลกระทำการใดอันเป็นการขัดขวางความยุติธรรมมีความผิดอาญานั้นเป็นลักษณะที่แสดง

⁵ จิตติ ตั้งสุทธิรักษ์, กฎหมายอาญามาตรา 1 สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานคร, 2536) : 11

⁶ ธวัชชัย สันตลวง, กฎหมายปกครองเปรียบเทียบ, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2539) : 98-99

⁷ เติงอึ้ง, หน้า 140

⁸ จิตติ ตั้งสุทธิรักษ์, กฎหมายอาญามาตรา 2 ตอน 1 สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานคร, 2536) : 1159

⁹ U.S. Code Title 18, Part 1, Chapter 73 : Obstruction of Justice

ให้เห็นว่ากฎหมายในนานาอารยประเทศ รวมไปถึงอนุสัญญา ข้อ 23 กำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ต่อเจ้าพนักงาน ทั้งนี้ ก็เพื่อคุ้มครองกระบวนการยุติธรรมที่ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหน้าที่อยู่ทุกขั้นตอนแทนรัฐ เมื่อกระทำต่อตัวเจ้าหน้าที่ย่อมถือว่ากระทำต่อกระบวนการด้วย และที่สำคัญก็เพื่อคุ้มครองตัวเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นบุคคลมีชีวิตจิตใจ มีสิทธิและเสรีภาพ ไม่ใช่นามธรรมอย่างรัฐหรือกระบวนการ

1.3 เจตนารมณ์ของอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรข้อ 23

อนุสัญญา ฉบับนี้ เป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่นานาประเทศได้ทำความตกลงร่วมกันเป็นนโยบายและแนวปฏิบัติ โดยเห็นพ้องต้องกันว่าองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเป็นปัญหาสำคัญที่ไม่ได้มีผลกระทบต่อประเทศใดประเทศหนึ่ง แต่มีผลกระทบต่อประชาคมโลกด้วย

วัตถุประสงค์เบื้องต้นและเป้าหมายอันดับแรกของอนุสัญญา ข้อ 23 มุ่งเน้นเรื่องข้อกำหนดเครื่องมือแก่เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายในการดำเนินคดีหรือดำเนินการด้านต่างๆ ในการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยประเทศไทยจะต้องดำเนินการให้มีมาตรการทางกฎหมายหรือมาตรการอื่นๆ เท่าที่จำเป็น เพื่อกำหนดให้การขัดขวางความยุติธรรมเป็นความผิดอาญาตามอนุสัญญา ข้อ 23 ประเทศไทยมีกฎหมายในทำนองดังกล่าวแต่ไม่ครบถ้วนทั้งหมด จึงมีภาระในการปรับปรุงหรือแก้ไขให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ซึ่งอนุสัญญา ข้อ 23 ได้มีการกำหนดแนวทางในกรณีที่ต้องมีการบัญญัติหรือปรับปรุงกฎหมายและแนวนโยบายนั้นไว้ด้วย

1.4 ความมุ่งหมายของอนุสัญญา ข้อ 23

วัตถุประสงค์สำคัญของอนุสัญญา ข้อ 23 คือ จะต้องมีการกำหนดให้การขัดขวางความยุติธรรมเป็นความผิดอาญา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของอนุสัญญา ดังนั้น อนุสัญญา ข้อ 23 จึงกำหนดมาตรการดำเนินการอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำเพื่อเป็นแนวทางแก่ประเทศไทย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปราบปราม ตลอดจนเพื่อความร่วมมือในระดับระหว่างประเทศเท่าที่จะดำเนินการได้

การกำหนดให้การขัดขวางความยุติธรรมเป็นความผิดอาญา ตามข้อ 23 เป็นการกำหนดขึ้นใหม่ ซึ่งการกระทำในลักษณะที่เป็นการช่วยเหลือสนับสนุนกิจกรรมขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติให้เป็นความผิดที่มีบทลงโทษในทางอาญาที่ทุกประเทศภาคีรวมทั้งประเทศไทยจะต้องมีเพื่อสร้างมาตรฐานและประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปราม โดยการกำหนดความผิดฐานขัดขวางความยุติธรรมอันเป็นความผิดมูลฐานตามอนุสัญญา¹⁰

1.5 ความหมายของอนุสัญญา ข้อ 23

อนุสัญญา ข้อ 23 เรียกร้องให้ประเทศภาคีตรากฎหมายและใช้มาตรการอื่นๆ ที่จำเป็นเพื่อกำหนดให้การกระทำอันเป็นการขัดขวางความยุติธรรมเป็นความผิดอาญา ซึ่งการกระทำดังกล่าวรวมถึงการฉ้อราษฎร์บังหลวง การให้สินบน การข่มขู่ ประทุษร้าย เพื่อให้เกิดผลกระทบหรืออิทธิพลต่อการเบิกความหรือการให้การ หรือพยานหลักฐานอื่นใด หรือต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่ครอบคลุมภายใต้อนุสัญญา นี้

¹⁰ โปรดดูอนุสัญญา ข้อ 3 เรื่องขอบเขตการใช้บังคับ ประกอบกับข้อ 23 ของอนุสัญญา

ฉะนั้น โดยบทบัญญัติดังกล่าว ประเทศไทยจะต้องรับเอามาตรการทางกฎหมายหรือมาตรการอื่นๆ เท่าที่จำเป็นเพื่อกำหนดให้การกระทำโดยเจตนาดังต่อไปนี้เป็นความผิดอาญา

(ก) การใช้กำลังบังคับ การขู่เข็ญ หรือการข่มขู่ หรือการให้สัญญา การเสนอให้ หรือให้ประโยชน์ที่ไม่พึงได้ เพื่อดึงใจให้ให้การเท็จ หรือเพื่อแทรกแซงการให้การ หรือการเสนอพยานหลักฐานในการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่อนุสัญญาฯ นี้ครอบคลุมถึง

(ข) การใช้กำลังบังคับ การขู่เข็ญ หรือการข่มขู่ เพื่อแทรกแซงการปฏิบัติราชการในหน้าที่ของกระบวนการยุติธรรม หรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่อนุสัญญาฯ นี้ครอบคลุมถึง

อนุสัญญาฯ ข้อ 23 ไม่กระทบสิทธิของประเทศไทยที่จะมีกฎหมายคุ้มครองเจ้าหน้าที่ประเภทอื่นของรัฐ

1.6 สาระสำคัญของอนุสัญญาฯ ข้อ 23

การกำหนดให้การขัดขวางความยุติธรรมเป็นความผิดอาญาตามข้อ 23 นี้ เป็นมาตรการปราบปรามองค์การอาชญากรรมข้ามชาติที่มุ่งประสงค์ให้การดำเนินการกับกลุ่มอาชญากรและการปฏิบัติงานในหน้าที่ของ “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ในส่วนที่เกี่ยวกับความผิดที่อนุสัญญาฯ ครอบคลุมเป็นไปอย่างถูกต้องชอบธรรม โดยวิธีการกำหนดความผิดและกำหนดโทษแก่ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการขัดขวางความยุติธรรม มาตรการตามอนุสัญญาฯ ข้อ 23 จะสามารถลดความเข้มแข็งในองค์การอาชญากรรมได้ในระดับหนึ่ง อย่างน้อยก็เป็น การเพิ่มประสิทธิภาพในระบบงานยุติธรรม ลดการบิดเบือนการดำเนินคดี ดังนั้น มาตรการดังกล่าวจึงมีความจำเป็นสำหรับประเทศไทยที่ประสบปัญหาองค์การอาชญากรรมข้ามชาติอยู่ในปัจจุบันนี้

ข้อความ “ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐรับเอามาตรการทางกฎหมายหรือมาตรการอื่นๆ เท่าที่จำเป็น” ในอนุสัญญาฯ ข้อ 23 วรรคหนึ่งนั้น **ควรต้องพิจารณาควบคู่ไปกับหลักการปฏิบัติตามอนุสัญญาที่ปรากฏในอนุสัญญาฯ ข้อ 34 วรรคหนึ่ง** ซึ่งกำหนดให้การใช้มาตรการที่จำเป็นที่รวมถึงมาตรการทางกฎหมายและทางบริหารนั้น จะต้องสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของกฎหมายภายในของรัฐภาคีนั้นๆ ฉะนั้น เมื่อแปลบทบัญญัติทั้งสองประกอบกัน จึงหมายความว่าอนุสัญญาฯ ให้ดุลพินิจแก่รัฐภาคีที่จะเลือกใช้ มาตรการต่างๆ ที่จำเป็นที่สอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของกฎหมายภายในของตน เพื่อประกันการปฏิบัติตามพันธกรณีตามข้อ 23 และเมื่อพิจารณาประกอบกับข้อ 34 วรรคสองที่บัญญัติให้ การกำหนดความผิดตามข้อ 23 ในกฎหมายภายในของรัฐภาคี ไม่จำเป็นต้องมีลักษณะข้ามชาติหรือมีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์การตามที่ระบุไว้ในข้อ 3 วรรคหนึ่ง ก็น่าจะแปลความได้ว่าบทบัญญัติของกฎหมายภายในที่บัญญัติทั่วๆ ไปในเรื่องการขัดขวางความยุติธรรมน่าจะเพียงพอสำหรับพันธกรณีในข้อนี้ โดยไม่จำเป็นต้องไปบัญญัติเป็นกฎหมายพิเศษ ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้เกิดภาระต่อรัฐภาคีมากเกินไป อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาประกอบกับข้อ 34 วรรคสามที่บัญญัติให้รัฐภาคีอาจรับเอามาตรการที่เคร่งครัดหรือรุนแรงกว่ามาตรการที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาฯ นี้ก็ได้ หมายความว่ามาตรการที่อนุสัญญาฯ กำหนดในข้อ 23 นี้ เป็นมาตรฐานขั้นต่ำเพื่อกำหนดการต่อต้านองค์การอาชญากรรมเท่านั้น หากรัฐภาคีเห็นว่ามี ความจำเป็นหรือมีความพร้อมก็อาจกำหนดมาตรการใดๆ ที่เข้มงวดกว่าก็ได้

คำว่า obstruction of justice หรือ “การขัดขวางความยุติธรรม” นั้น Black’s Law Dictionary หมายความว่า “ความพยายามใดๆ เพื่อขัดขวางงานเกี่ยวกับการให้ความยุติธรรมที่ถูกต้องชอบธรรม”

การขัดขวางความยุติธรรมมีสาระสำคัญอยู่ตรงที่มุ่งลงโทษแก่ผู้ทำการใดๆ อันเป็นการแทรกแซง

การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน และการกระทำใดๆ ซึ่งเป็นการขัดขวางระบบงานในกระบวนการยุติธรรม มิให้ดำเนินไปอย่างถูกต้องชอบธรรม ใน U.S. Code Collection Title 18 ของประเทศสหรัฐอเมริกา มีบทบัญญัติลงโทษบุคคลที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการขัดขวางอย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็นการขัดขวาง การบังคับใช้กฎหมายท้องถิ่น ขัดขวางหรือครอบงำผู้ตรวจสอบบัญชีของรัฐบาลกลาง ขัดขวางการตรวจสอบ สถาบันการเงินโดยผู้แทนของสหรัฐฯ เป็นต้น (U.S. Code Title 18 Crime and Criminal Procedure, part 1, Crimes, Chapter 73, Obstruction of Justice, Sections 1511, 1516, 1517)

อนุสัญญา ข้อ 23(ก) กำหนดให้การใช้กำลังบังคับ การขู่เข็ญ หรือการข่มขู่ หรือการให้สัญญา การเสนอให้หรือให้ประโยชน์ที่ไม่พึงได้เพื่อจูงใจให้ทำการเท็จ หรือเพื่อแทรกแซงการให้การ หรือการเสนอพยานหลักฐานในการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่อนุสัญญา ครอบคลุมถึง เป็นความผิดอาญาฐานขัดขวางความยุติธรรม

ตามข้อนี้ไม่ได้กำหนดคุณสมบัติผู้กระทำความผิดและผู้ถูกกระทำไว้เป็นพิเศษผู้กระทำความผิด อาจเป็นบุคคลทั่วไป หรืออาจเป็นเจ้าหน้าที่ในงานยุติธรรม หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐก็ได้

ส่วนตัวผู้ถูกกระทำก็ได้กำหนดตัวไว้โดยเฉพาะ ผู้ถูกกระทำจึงอาจเป็นผู้เสียหาย พยาน หนายความ หรือบุคคลใดในกระบวนการพิจารณาคดี เป็นต้น

ความผิดตามข้อนี้เป็นความผิดที่ไม่ต้องการผล จะเป็นความผิดสำเร็จเมื่อได้ใช้กำลังบังคับ ขู่เข็ญ ข่มขู่ หรือให้สัญญา เสนอให้หรือให้ประโยชน์ที่สมควรได้ ส่วนผู้กระทำจะให้การเท็จหรือมิได้ให้การเท็จหรือการแทรกแซงการให้การและการเสนอพยานหลักฐานจะเกิดเป็นผลสำเร็จหรือไม่ ไม่ใช่ข้อสำคัญ

แต่ข้อ 23(ก) ต้องการเจตนาพิเศษหรือมูลเหตุจูงใจ คือ เพื่อจูงใจผู้อื่นให้ทำการเท็จ หรือเพื่อแทรกแซงการให้การ หรือการเสนอพยานหลักฐานในการดำเนินคดี

ข้อสังเกต คำว่า “Proceeding” ในข้อ 23(ก) ซึ่งมีความหมายว่า “กระบวนการพิจารณาคดีในศาล” ได้เป็นที่ถกเถียงกันในการประชุมยกร่างอนุสัญญา ของที่ประชุมสหประชาชาติ ในประเด็นที่ยังไม่มีความชัดเจนว่า จะให้หมายรวมถึงก่อนและหลังกระบวนการพิจารณาคดีได้หรือไม่¹¹

อนุสัญญา ข้อ 23(ข) กำหนดองค์ประกอบความผิดในส่วนการกระทำจำกัดเฉพาะการใช้กำลังบังคับ การขู่เข็ญ หรือการข่มขู่ เพื่อแทรกแซงการปฏิบัติราชการในหน้าที่ของกระบวนการยุติธรรม หรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่อนุสัญญา นี้ ครอบคลุมถึง

ตามข้อนี้ กำหนดคุณสมบัติไว้เฉพาะผู้ถูกกระทำว่าจะต้องเป็นเจ้าหน้าที่ในงานยุติธรรมหรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับความผิดตามอนุสัญญา แต่ไม่ได้กำหนดคุณสมบัติผู้กระทำความผิดไว้

การขัดขวางการปฏิบัติราชการในหน้าที่ของกระบวนการยุติธรรมหรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย คือหน้าที่ตามที่พระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบต่างๆ ให้อำนาจเจ้าพนักงานผู้นั้นไว้ ที่สำคัญคือ อำนาจและหน้าที่ที่กฎหมายให้ไว้ดังกล่าว นั้น จะต้องเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่อนุสัญญา ครอบคลุมถึงด้วย

ความผิดตามข้อ 23(ข) นี้ **ไม่ต้องการผล** กล่าวคือ แม้การขัดขวางไม่เป็นผลก็เป็นความผิดสำเร็จ

ข้อ 23(ข) ต้องการเจตนาพิเศษหรือมูลเหตุจูงใจ คือ เพื่อแทรกแซงการปฏิบัติราชการในหน้าที่

¹¹ Draft United Nation Convention against Transnational Organize Crime, Ad Hoc Committee on the Elaboration of a Convention against Transnational Organize Crime, Ninth session, Vienna, 5-16 June 2000, at 26

ของกระบวนการยุติธรรมหรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับความผิดที่ครอบคลุมภายใต้ อนุสัญญาฯ เช่นกัน

ส่วนในวรรคท้ายของข้อ 23(ข) นั้น หมายความว่าไม่กระทบถึงสิทธิของประเทศภาคีที่จะมีกฎหมาย กำหนดให้การขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ประเภทอื่นของรัฐ นอกจากเจ้าหน้าที่ที่ข้อความส่วนแรก ของข้อ 23(ข) ที่ได้กล่าวไว้เป็นความผิดอาชญาฐานขัดขวางความยุติธรรม

1.7 พันธกรณีของประเทศไทยตามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ ที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ข้อ 23

เนื้อหาของอนุสัญญาฯ มุ่งประสงค์ที่จะให้ประเทศภาคีกำหนดมาตรฐานและความร่วมมือ ระหว่างประเทศ ทั้งทางด้านนโยบาย ตัวบทกฎหมาย แนวทางในการบริหารและการบังคับใช้กฎหมาย โดยการแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่ให้สมบูรณ์มากขึ้น หรือตรากฎหมายภายในใหม่ให้มีมาตรการที่มีประสิทธิภาพ ตามแนวทางและนโยบายของอนุสัญญาฯ โดยอนุสัญญาฯ ข้อ 23 เป็นการกำหนดพันธกรณีให้ประเทศ ภาคีกำหนดให้การขัดขวางความยุติธรรมเป็นความผิดอาญา

ประเทศไทย มีพันธกรณีตามบทบัญญัติดังกล่าวดังต่อไปนี้

1. ต้องกำหนดมาตรการทางกฎหมายหรือมาตรการด้านอื่นๆ เท่าที่จำเป็น เพื่อกำหนดให้การกระทำ โดยเจตนาดังต่อไปนี้เป็นความผิดอาญา

1.1 กรณีเพื่อจูงใจผู้อื่นให้ให้การเท็จ หรือเพื่อแทรกแซงการให้การหรือการเสนอพยานหลักฐาน ในการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่อนุสัญญาฯ นี้ครอบคลุมถึง โดยการใช้กำลังบังคับ การขู่เข็ญ หรือการให้สัญญา การเสนอให้ หรือให้ประโยชน์ที่ไม่พึงได้

1.2 กรณีเพื่อแทรกแซงการปฏิบัติราชการในหน้าที่ของกระบวนการยุติธรรม หรือเจ้าหน้าที่ ผู้บังคับใช้กฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่อนุสัญญาฯ นี้ครอบคลุมถึง โดยใช้กำลังบังคับ การขู่เข็ญหรือการข่มขู่

อนึ่ง การกำหนดมาตรการในข้อ 1.2 ไม่ทำให้เสื่อมสิทธิของประเทศไทยที่จะมีกฎหมายคุ้มครอง เจ้าหน้าที่ประเภทอื่นของรัฐ

ข้อสังเกต

1. คำว่า “มาตรการด้านอื่นๆ” ที่กล่าวไว้ในวรรค 1 นั้น อาจไม่ใช่มาตรการด้านกฎหมายก็ได้

2. ความผิดที่อนุสัญญานี้ครอบคลุมถึงนั้น ต้องเป็นการกระทำความผิดที่มีลักษณะข้ามชาติ และ เกี่ยวข้องกับกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (อนุสัญญาฯ ข้อ 3 วรรค 1(ข)) ซึ่งได้แก่ความผิด ดังต่อไปนี้

2.1 การมีส่วนร่วมในกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (อนุสัญญาฯ ข้อ 5)

2.2 การฟอกเงิน (อนุสัญญาฯ ข้อ 6)

2.3 การฉ้อราษฎร์บังหลวง (อนุสัญญาฯ ข้อ 8)

2.4 การขัดขวางความยุติธรรม (อนุสัญญาฯ ข้อ 23)

2.5 การกระทำความผิดอาชญากรรมร้ายแรง (serious crime) ซึ่งมีโทษกำหนดไว้ในกฎหมายให้จำคุกขั้นสูงสุด เป็นเวลาอย่างน้อย 4 ปีขึ้นไป หรือโทษที่รุนแรงกว่า (อนุสัญญาฯ ข้อ 2(ข))

ความผิดที่มีโทษทางอาชญาฐานใดมีบทกำหนดโทษจำคุก 4 ปีขึ้นไปหรือมากกว่าถือว่าเป็นอาชญากรรม

ร้ายแรงตามอนุสัญญาฯ เช่น พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มีบทบัญญัติเรื่องบทกำหนดโทษไว้ในหมวด 12 มาตรา 65 ว่า “ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออก ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำเพื่อจำหน่าย ต้องระวางโทษประหารชีวิต

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 340 วรรคแรก เรื่องความผิดฐานปล้นทรัพย์ บัญญัติว่า “ผู้ใดชิงทรัพย์โดยร่วมกันกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สามคนขึ้นไป ผู้นั้นกระทำความผิดฐานปล้นทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสามหมื่นบาท”

หากความผิดตามกฎหมายดังกล่าวมีลักษณะข้ามชาติ และกระทำโดยกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ก็ถือว่าเป็นความผิดร้ายแรงที่อยู่ในขอบเขตการใช้บังคับของอนุสัญญาฯ เนื่องจากบทกำหนดโทษของฐานความผิดนั้นสามารถลงโทษจำคุกเป็นเวลามากกว่า 4 ปี หรือโทษที่รุนแรงกว่าได้

2.6 การค้ำมนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก (พิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ำมนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก ข้อ 3 ประกอบกับข้อ 5)

2.6.1 การจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัย หรือการรับไว้ซึ่งบุคคล (โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก) โดยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้

- ก. การขู่เข็ญ
- ข. การใช้กำลัง
- ค. การบีบบังคับในรูปแบบอื่นใด
- ง. การฉ้อโกง
- จ. การลักพาตัว
- ฉ. การหลอกลวง
- ช. การใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือด้วยการใช้สถานะเสี่ยงภัยจากการค้ำมนุษย์โดยมิชอบ
- ซ. มีการให้หรือรับเงินหรือผลประโยชน์ เพื่อให้ได้มาซึ่งความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจ

ควบคุมบุคคลอื่น

วิธีการดังกล่าวต้องกระทำเพื่อความมุ่งประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์ ซึ่งอย่างน้อยที่สุดต้องรวมถึง

● การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีของบุคคลอื่น หรือการแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น

- การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ
- การเอาจเป็นทาส หรือการกระทำอันเสมือนการเอาจเป็นทาส
- การทำให้ตกอยู่ใต้บังคับ และ
- การตัดอวัยวะออกจากร่างกาย

2.6.2 การจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัย หรือการรับไว้ซึ่งบุคคลเพื่อการแสวงหาประโยชน์ แม้ว่าจะไม่มีการใช้วิธีการใดๆ ที่ระบุไว้ใน 2.6.1 ก็ตาม

นอกจากฐานความผิดแต่ละฐานแห่งพิธีสารฯ ดังกล่าวข้างต้นนั้น ให้รวมไปถึงการพยายามกระทำความผิด การมีส่วนร่วม (ตัวการร่วม) ในการกระทำความผิด การจัดหรือการใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิด

ในฐานะความผิดนั้นๆ ด้วย

2.7 การลักลอบขนผู้ย้ายถิ่น โดยทางบก ทางทะเล ทางอากาศ (พิชิสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นโดยทางบก ทะเล และอากาศ ข้อ 6(ก))

2.7.1 การผลิตเอกสารการเดินทาง หรือเอกสารแสดงตนปลอม เพื่อวัตถุประสงค์ในการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่น (พิชิสารฯ ข้อ 6(ข)(1))

2.7.2 การจัดหา การจัดให้ หรือการครอบครองซึ่งเอกสารการเดินทางปลอม หรือเอกสารแสดงตนปลอม เพื่อวัตถุประสงค์ในการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่น (พิชิสารฯ ข้อ 6(ข)(2))

2.7.3 การกระทำให้นุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งมิใช่คนชาติ หรือผู้มีถิ่นที่อยู่ถาวรสามารถยังคงอยู่ในรัฐที่เกี่ยวข้อง โดยไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดที่จำเป็นเพื่อการอยู่ต่อโดยชอบด้วยกฎหมายในรัฐนั้น ด้วยวิธีการทำปลอม ซึ่งเอกสารการเดินทาง เอกสารแสดงตน หรือการจัดหา การจัดให้ หรือการครอบครองซึ่งเอกสารปลอมดังกล่าว หรือด้วยวิธีการที่ผิดกฎหมายอื่นใด (พิชิสารฯ ข้อ 6(ค))

นอกจากฐานความผิดแต่ละฐานแห่งพิชิสารฯ ดังกล่าวข้างต้นนั้น ให้รวมไปถึงการพยายามกระทำความผิด การมีส่วนร่วม (ตัวการร่วม) ในการกระทำความผิด การจัดหรือการใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิด ในฐานะความผิดนั้นๆ ด้วย

2.8 การลักลอบผลิตและค้าอาวุธ (พิชิสารเพื่อต่อต้านการผลิตและค้าอาวุธโดยผิดกฎหมาย)

2.8.1 การผลิตอาวุธปืนไม่ว่าจะเป็นการผลิตเพียงชิ้นส่วน ส่วนประกอบอื่นๆ ตลอดจนเครื่องกระสุนปืนของอาวุธปืนโดยมิชอบด้วยกฎหมาย (พิชิสารฯ ข้อ 5(a))

2.8.2 การค้าอาวุธปืนไม่ว่าจะเป็นการค้าเพียงชิ้นส่วน ส่วนประกอบอื่นๆ ตลอดจนเครื่องกระสุนปืนของอาวุธปืนโดยมิชอบด้วยกฎหมาย (พิชิสารฯ ข้อ 5(b))

2.8.3 การปลอมแปลง หรือการลบ ทำลาย ชัดออกซึ่งเครื่องหมายเลขทะเบียนอาวุธปืน โดยมิชอบด้วยกฎหมายด้วยวิธีการจัด หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขเครื่องหมายเลขทะเบียนอาวุธปืน (พิชิสารฯ ข้อ 5(c))

นอกจากฐานความผิดแต่ละฐานแห่งพิชิสารฯ ดังกล่าวข้างต้นนั้น ให้รวมไปถึงการพยายามกระทำความผิด การมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด การจัดหรือการใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิด การสนับสนุนการกระทำความผิด การให้กำลังใจ ยุยงส่งเสริมการกระทำความผิด หรือการให้ความสะดวกแก่ผู้กระทำความผิด ในฐานะความผิดนั้นๆ ด้วย

อนึ่ง ก่อนที่องค์การสหประชาชาติจะได้ยกร่างอนุสัญญาต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (United Nations Convention against Transnational Organized Crime) องค์การสหประชาชาติได้แบ่งประเภทขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติไว้มี 10 ลักษณะความผิด คือ

- ก. การลักลอบค้ายาเสพติด (Illicit Trafficking in Drugs)
- ข. การลักลอบคนเข้าเมือง (Smuggling of Illegal Migrants)
- ค. การค้าอาวุธ (Arms Trafficking)
- ง. การลักลอบค้าอุปกรณ์นิวเคลียร์ (Trafficking in Nuclear Material)
- จ. กลุ่มองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและการก่อการร้าย (Transnational Criminal Organize and Terrorism)
- ฉ. การค้าหญิงและเด็ก (Trafficking in Woman and Children)

- ข. การลักลอบค้าชิ้นส่วนมนุษย์ (Trafficking in Body Parts)
- ช. การโจรกรรมและลักลอบค้ายานพาหนะ (Theft and Smuggling of Vehicles)
- ฅ. การฟอกเงิน (Money Laundering)

ญ. การกระทำความผิดอื่นๆ (Other-Activities) ได้แก่การโจรกรรมศิลปวัตถุ การให้สินบนเจ้าหน้าที่ ตำรวจและข้าราชการอื่นๆ อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม อาชญากรรมทรัพย์สินทางปัญญา การฉ้อโกงประกันภัยทางทะเล และการแทรกซึมและครอบงำธุรกิจถูกกฎหมาย เป็นต้น¹² ๕๖

¹² วีระพงษ์ บุญโสมกาล, “อาชญากรรมค้ำหึง ค้าเด็ก กับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน” บทบันทึกถ้อยแถลง 56 ตอน 2 หน้า 220-221, (มิถุนายน 2543)

บทที่ 3

กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติ เพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้ง ในลักษณะองค์กร ข้อ 23

กฎหมายไทยที่มีบทบัญญัติเกี่ยวข้องกับการกำหนดให้การขัดขวางความยุติธรรมเป็นความผิดอาญา ปรากฏอยู่ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ ประมวลกฎหมายอาญา รวมไปถึงกฎหมายพิเศษอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์ กับความผิดที่อนุสัญญา ครอบคลุมถึงในประเด็นต่างๆ ได้แก่

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 75

บทบัญญัติตามอนุสัญญา ข้อ 23 เป็นมาตรการที่เป็นบังคับ (Obligatory Measure) มีความ มุ่งหมายเพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐในส่วนที่มีความสัมพันธ์ กับความผิดที่อนุสัญญา ครอบคลุมถึง เป็นไปตามกระบวนการของกฎหมายอย่างถูกต้องเป็นธรรม ทั้งนี้ เพื่อให้การปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรมีประสิทธิภาพ การกำหนดความผิดฐาน ขัดขวางความยุติธรรมนั้นจะต้องกระทำทั้งกระบวนการยุติธรรม¹³ ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนกระบวนการพิจารณา คดี ในศาล กระบวนการพิจารณาชั้นพนักงานสอบสวน ชั้นพนักงานอัยการ ตลอดจนการปฏิบัติตามหน้าที่ของ เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามทีอนุสัญญา กำหนดไว้ด้วย โดยที่อนุสัญญา ข้อ 23 มุ่งคุ้มครองกระบวนการและเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ประเทศไทยจึงมีพันธกรณีที่จะต้องบัญญัติกฎหมาย กำหนดให้การขัดขวางความยุติธรรมเป็นความผิดอาญา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวไว้โดยตรง เพียงแต่ได้กล่าวถึง การคุ้มครองเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมไว้อย่างกว้าง ในส่วนแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐเท่านั้น โดยมาตรา 75 ได้บัญญัติว่า “รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล จัดระบบงานของกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างรวดเร็ว และเท่าเทียมกัน รวมทั้งจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นให้มีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนอง ความต้องการของประชาชน”

ฉะนั้น เมื่อพิจารณาพันธกรณีตามอนุสัญญา ข้อ 23 ประกอบกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 75 ซึ่งกำหนดหน้าที่ของรัฐแล้วจะเห็นว่ามีความสอดคล้องกัน เนื่องจากการกำหนดมาตรการเกี่ยวกับความผิดฐาน ขัดขวางความยุติธรรมถือเป็นภารกิจของรัฐที่จะต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายและทำให้กระบวนการ ยุติธรรมมีประสิทธิภาพ ดังนั้น เพื่อการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามมาตรา 75 ดังกล่าว

¹³ กระบวนการยุติธรรม (Justice Process) หมายถึง ทุกกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการยุติธรรม ซึ่งในคดีอาญา ได้แก่ การสอบสวนจับกุม ซึ่งเป็นหน้าที่ของตำรวจ การเป็นทนายว่าต่างแก้ต่างในคดี อันเป็นหน้าที่ของอัยการ การตัดสินคดีความ อันเป็นอำนาจของศาล และการบังคับคดี การคุมประพฤติ คุมขัง ซึ่งเป็นหน้าที่ของราชทัณฑ์

จึงเป็นสิทธิและเสรีภาพในฐานะที่ก่อให้เกิดหน้าที่แก่ฝ่ายนิติบัญญัติที่จะต้องบัญญัติกฎหมายคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เงื่อนไขที่จำเป็นตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้สามารถมีผลในทางปฏิบัติ อย่างไรก็ตามความเกี่ยวข้องที่ปรากฏในบทบัญญัติดังกล่าวของรัฐธรรมนูญเป็นไปในแง่หลักการพื้นฐานของนโยบายของรัฐโดยทั่วไปเท่านั้น การที่รัฐจะดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายและจัดระบบงานของกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับมาตรการด้านกฎหมายและมาตรการอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ฉะนั้น ลำพังเพียงรัฐธรรมนูญ มาตรา 75 จึงมีอาจครอบคลุมถึงพันธกรณีตามอนุสัญญา ข้อ 23 ได้ จำเป็นจะต้องพิจารณากฎหมายไทยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

2. ประมวลกฎหมายอาญา

การกำหนดให้การขัดขวางความยุติธรรมเป็นความผิดอาญานั้น จะต้องพิจารณาถึงนโยบายทางความผิดอาญา (criminal policy) ที่คำนึงถึงวิธีการป้องกันมิให้เกิดอาชญากรรม วิธีการทางนิติบัญญัติ วิธีการบังคับ รวมไปถึงการประสานงานระหว่างสถาบันทั้งหลายที่มีส่วนในนโยบายทางความผิดอาญานี้ให้ดำเนินไปสู่จุดหมายอันเดียวกันก่อนที่จะได้ไปบัญญัติด้วยบทกฎหมายขึ้นโดยวิธีการนิติบัญญัติ ตามนโยบายทางความผิดอาญาดังกล่าวแล้ว

ประมวลกฎหมายอาญาของไทยจึงเป็นสิ่งที่จะศึกษาเป็นอันดับแรกว่า มีบทบัญญัติใดบ้างที่มีความเกี่ยวข้องกับอนุสัญญา ข้อ 23 โดยจะทำการศึกษาในแต่ละประเด็นตามอนุสัญญา ดังต่อไปนี้

ประเด็นเรื่องการกำหนดให้การใช้กำลังบังคับ การขู่เข็ญ การข่มขู่ หรือการให้สัญญา ยินข้อเสนอ หรือให้ประโยชน์ที่ไม่พึงได้ เพื่อจูงใจผู้อื่นให้ทำการเท็จ หรือเพื่อแทรกแซงการให้การ หรือการเสนอพยานหลักฐานในการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่อนุสัญญา นี้ครอบคลุมถึง เป็นความผิดอาญารฐานขัดขวางความยุติธรรมตามอนุสัญญา ข้อ 23(ก)

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 309¹⁴

มาตรานี้ได้กำหนดให้การข่มขืนใจผู้อื่นเป็นองค์ประกอบความผิด ซึ่งหากพิจารณา คำว่า “ใช้กำลังบังคับ” ตามข้อ 23(ก) แล้ว มาตรา 309 มีความเกี่ยวข้องกับอนุสัญญา เนื่องจาก คำว่า ข่มขืนใจ หมายถึง การบังคับใจ ซึ่งการบังคับใจนั้นอาจเป็นการใช้กำลังเด็ดขาด (vis absoluta) หรืออาจเป็นการบังคับใจไม่เด็ดขาด (vis comulsiva) “อันเป็นลักษณะการใช้กำลังทางกายภาพที่เกิดจากการใช้กำลังประทุษร้าย”

ส่วนคำว่า “ทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ฯลฯ” หมายความว่า การขู่เข็ญว่าจะทำร้ายหรือทำให้เสียหาย เช่น ขู่ว่าจะทำร้าย ขู่ว่าจะฆ่า ไม่ว่าจะกระทำโดยวาจา หนังสือ หรือโดยประการอื่นใด จะกระทำโดยชัดแจ้งหรือโดยแอบแฝงก็ได้ และจะเป็นการทำให้กลัวว่าอันตรายจะเกิดในปัจจุบันหรือจะเกิดในอนาคตก็ได้ ความสำคัญอยู่ที่การทำให้เขากลัว¹⁵ ดังนั้นจึงเข้าลักษณะของ “การข่มขู่” หรือ “การขู่เข็ญ” ตามข้อ 23(ก) เช่นกัน

¹⁴ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 309 “ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่นให้กระทำการใด ไม่กระทำการใด หรือจำยอมต่อสิ่งใด โดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของผู้ถูกข่มขืนใจนั้นเอง หรือของผู้อื่น หรือโดยใช้กำลังประทุษร้าย จนผู้ถูกข่มขืนใจต้องกระทำการนั้น ไม่กระทำการนั้น หรือจำยอมต่อสิ่งนั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

¹⁵ หยุด แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 2-3, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538) : 220

การชู้ว่าจะทำอันตรายแก่ “ผู้อื่น” ตามมาตรา 309 คำว่า “ผู้อื่น” อาจเป็นนิติบุคคล และจะเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับผู้ถูกข่มขืนใจเพียงใดไม่สำคัญ ความสำคัญอยู่ที่ว่าผู้ข่มขืนใจเชื่อว่าการชู้จะทำอันตรายแก่บุคคลนั้นๆ จะมีผลทำให้ผู้ถูกข่มขืนใจกลัว จึงปฏิบัติตามที่ชู้¹⁶

เจตนาตามมาตรา 309

องค์ประกอบความผิดในส่วนจิตใจ คือเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 กล่าวคือ ผู้กระทำจะต้องทราบว่าการกระทำของตนเป็นการทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายหรือการใช้กำลังประทุษร้าย และผู้กระทำประสงค์จะให้การกระทำดังกล่าวเป็นเหตุให้ผู้ถูกข่มขืนใจกระทำ ไม่กระทำ หรือจำยอมต่อสิ่งนั้นตามที่ตนข่มขืนใจ หรือมิฉะนั้นก็ยอมเล็งเห็นผลได้ว่าผู้ถูกข่มขืนใจจะกระทำ ไม่กระทำ หรือจำยอมต่อสิ่งนั้น อันเป็นเจตนาทั่วไปที่ไม่ต้องมีมูลเหตุจงใจ หากผู้กระทำมุ่งประสงค์จะจงใจผู้อื่นให้ทำการเท็จหรือเพื่อแทรกแซงการให้การหรือการเสนอพยานหลักฐานในการดำเนินคดีอาญา ผู้กระทำก็มีความผิดตามมาตรา¹⁷

แต่บทบัญญัติของข้อ 23(ก) มีความแตกต่างกับมาตรา 309 แห่งประมวลกฎหมายอาญา คือ มาตรา 309 ไม่ต้องการเจตนาพิเศษหรือมูลเหตุชักจูงใจเป็นองค์ประกอบภายในความผิด แต่ข้อ 23(ก) ต้องการเจตนาพิเศษหรือมูลเหตุชักจูงใจเป็นองค์ประกอบความผิด โดยต้องกระทำเพื่อ

- เพื่อจูงใจให้ผู้อื่นให้การเท็จ หรือ
- เพื่อแทรกแซงการให้การหรือการเสนอพยานหลักฐานในการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ

ความผิดที่อนุสัญญาฯ ครอบคลุมถึง

ความผิดตามมาตรา 309 ผลจะต้องเกิดขึ้น คือผู้ถูกข่มขืนใจต้องกระทำ ไม่กระทำ หรือจำยอมต่อสิ่งใดๆ ตามที่ได้ข่มขืนใจจึงจะเป็นความผิดสำเร็จ คือการข่มขืนใจด้วยกระทำให้กลัว หรือโดยการใช้กำลังประทุษร้าย ถ้าผู้เสียหายไม่กลัวการข่มขืนใจไม่เป็นความผิดสำเร็จ จะเป็นความผิดเพียงชั้นพยายาม (คำพิพากษาฎีกาที่ 822/2475, 1756/2509) แต่ตามอนุสัญญาฯ ข้อ 23(ก).(ข) ไม่ต้องการผลแห่งการกระทำความผิด เพียงแต่มีการกระทำความผิดโดยมีเจตนาประกอบกับ มูลเหตุชักจูงใจก็เป็นความผิดสำเร็จแล้ว

การใช้ให้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 177, 181¹⁸

ความผิดฐานเบี่ยงความเท็จตามมาตรา 177, 181 เป็นความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรม เป็นบทบัญญัติที่กฎหมายมุ่งประสงค์คุ้มครองเจ้าพนักงานและคู่ความ¹⁹ มีองค์ประกอบความผิดในส่วนการกระทำ

¹⁶ เฝื้อง, น. 221

¹⁷ เฝื้อง, น. 223

¹⁸ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 177 “ผู้ใดเบี่ยงความอันเป็นเท็จในการพิจารณาคดีต่อศาล ถ้าความเท็จนั้นเป็นข้อสำคัญในคดี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าความผิดดังกล่าวในวรรคแรกได้กระทำในการพิจารณาคดีอาญา ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปีและปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท”

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 181 “ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 174 มาตรา 175 มาตรา 177 มาตรา 178 หรือ มาตรา 180

(1) เป็นการกระทำในกรณีแห่งข้อหาว่า ผู้ใดกระทำความผิดที่มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีขึ้นไป ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

(2) เป็นการกระทำในกรณีแห่งข้อหาว่า ผู้ใดกระทำความผิดที่มีระวางโทษถึงประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสามหมื่นบาท”

¹⁹ จิตติ ดึงศรีทิพย์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1, สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพ : กรุงเทพมหานคร, 2536) : 1427

คือ เบิกความเท็จในข้อสำคัญการพิจารณาคดีต่อศาล โดยศาลจะมีอำนาจพิจารณาตัดสินหรือไม่ ไม่เป็นองค์ความผิดที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น ผู้พิพากษาออกนั่งพิจารณาไม่ครบองค์คณะก็ยังคงเป็นการพิจารณาของศาลอยู่นั่นเอง

ข้อสำคัญของมาตรานี้ อยู่ที่การเบิกความ ซึ่งหมายความว่าถึงการกระทำของพยานบุคคล²⁰ เมื่อพิจารณานุสัณญา ข้อ 23(ก) จะเป็นความผิดต่อเมื่อมีการใช้กำลังบังคับ การขู่เข็ญ หรือการข่มขู่ หรือให้สัญญา ยื่นข้อเสนอหรือให้ประโยชน์ที่ไม่พึงได้ เพื่อบังคับใจให้ให้การเท็จ ส่วนจะมีการให้การเท็จตามที่ผู้กระทำความผิดมุ่งหมายหรือไม่ไม่ใช่ข้อสำคัญ หากเป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดใช้วิธีข่มขืนใจโดยใช้กำลังกาย ข่มขู่หรือทำให้กลัวก็อาจมีความผิดตามมาตรา 309 ได้ แต่หากไม่มีการข่มขืนใจใดๆ แต่ใช้วิธีให้สัญญา เสนอ หรือให้ผลประโยชน์แก่บุคคลเพื่อบังคับใจให้ให้การเท็จ เช่น จ้างพยานคนใดคนหนึ่งเพื่อบังคับใจให้ให้การเท็จ กรณีดังกล่าวข้างต้นกฎหมายไทยยังไม่มีบทบัญญัติให้ผู้ถูกกล่าวหามีความผิดอาญา แต่จะเป็นความผิดเฉพาะผู้ที่ให้การเท็จ ซึ่งจะมีผิดตามมาตรา 177 ส่วนการจะเอาผิดแก่ผู้จ้างพยานนั้น จะต้องนำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 เกี่ยวกับการใช้ให้กระทำความผิดมาพิจารณา ในกฎหมายไทยได้มีคำพิพากษาฎีกาเกี่ยวกับกรณีความผิดฐานเบิกความเท็จ ซึ่งเกี่ยวกับผู้ใช้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 84²¹ ดังนี้

ผู้ที่ใช้ให้พยานเบิกความเท็จมีความผิดฐานใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิดตามมาตรา 177 แม้ตัวผู้ใช้เองไม่ได้เบิกความต่อศาล (คำพิพากษาฎีกาที่ 469/2479) แต่หากเพียงแต่จ้างพยานแล้วเบิกความเท็จ ไม่ได้ความว่าใช้ด้วยวิธีใดให้เบิกความเท็จ ไม่เป็นผู้ใช้หรือร่วมกระทำความผิด (คำพิพากษาฎีกาที่ 709/2516)

เมื่อพิจารณาคำพิพากษาฎีกาที่ 469/2479 ซึ่งได้วินิจฉัยให้ผู้ที่มีความผิดตามมาตรา 177 ประกอบกับมาตรา 84 ได้แล้วนั้น มาตรา 177 ประกอบกับมาตรา 84 จึงมีความเกี่ยวข้องกับอนุสัณญา ข้อ 23(ก) ในประเด็นเกี่ยวกับการให้สัญญา ยื่นข้อเสนอ หรือให้ประโยชน์ที่มิควรได้ เพื่อบังคับใจให้ให้การเท็จ โดยจะต้องนำมาตรา 84 มาเทียบเคียง

เหตุผลที่สามารถนำมาตรา 84 มาเทียบเคียงได้นั้น ก็เนื่องมาจากการก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดตามมาตรา 84 จะเป็นการก่อโดยตรง เช่น จ้าง วาน สั่ง หรือขอร้องให้ทำ หรือก่อโดยอ้อมก็เป็นไป ในลักษณะชักจูงให้กระทำ ในกรณีที่เป็นการจ้างให้พยานเบิกความเท็จ ผู้จ้างย่อมมีความผิดฐานเป็นผู้ใช้ได้ เพราะเป็นลักษณะการให้ประโยชน์ที่ไม่พึงได้ โดยศาลฎีกาได้วางบรรทัดฐานไว้เกี่ยวกับการจ้างที่ให้ประโยชน์แก่ผู้รับจ้างเป็นตัวเงิน ผู้ว่าจ้างมีความผิดฐานเป็นผู้ใช้ เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 335/2493, 2026/2527²² เป็นต้น

แต่การที่ผู้ใช้ให้กระทำความผิดฐานเบิกความเท็จจะมีความผิดตามกฎหมายนั้น จะต้องมีความผิดกระทำลงตามที่ก่อคือมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นเป็นผลจากการกระทำของผู้ก่อ กรณีความผิดตามมาตรา 177

²⁰ เสงี่ยม, น. 1428

²¹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 84 “ผู้ใดก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด ไม่ว่าด้วยการใช้ บังคับ ขู่เข็ญ จ้างวาน หรือยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีอื่นใด ผู้นั้นเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิด

ถ้าผู้ถูกใช้ให้กระทำความผิดนั้น ผู้ใช้ต้องรับโทษเสมือนเป็นตัวการ ถ้าความผิดมิได้กระทำลงไม่ว่าจะเป็นเพราะผู้ถูกใช้ไม่ยอมกระทำ ยังไม่ได้กระทำ หรือเหตุอื่นใด ผู้ใช้ต้องระวางโทษเพียงหนึ่งในสามของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น”

²² คำพิพากษาฎีกาที่ 335/2493 จ้างคนขูดคันทนากฎที่ดิน ทำให้ทรัพย์สินผู้อื่นเสียหาย เป็นตัวการผู้ให้ฐานบุกรุก ทำให้เสียทรัพย์ คำพิพากษาฎีกาที่ 2026/2527 โจทก์ให้เงินแก่จำเลยเพื่อให้ทุจริตช่วยให้เข้าเรียนได้โดยผิดระเบียบ ถือได้ว่าโจทก์ใช้ให้จำเลยทำผิด ไม่ใช่ผู้เสียหายที่จะฟ้องคดีนี้

เป็นความสำเร็จเมื่อศาลจดคำเบิกความลงเป็นลายลักษณ์อักษรแล้ว²³ ดังนั้น ใ้ให้กระทำความผิดฐานเบิกความเท็จจะต้องรับโทษเสมือนเป็นตัวการหากผู้ถูกใช้ได้กระทำความผิดสำเร็จตามมาตรา 177 แต่ถ้าผู้ถูกใช้เบิกความตามความจริงหรือกลับแจ้งความจริงตามมาตรา 182²⁴ หรือยังไม่ได้กระทำ ผู้ถูกใช้ไม่ต้องรับโทษ เนื่องมาจากความผิดฐานนี้ไม่มีพยายาม²⁵ แต่ผู้ใช้ยังต้องรับโทษหนึ่งในสามของมาตรา 177 เนื่องจากไม่ถือเป็นความผิดเฉพาะตัวและกฎหมายก็มุ่งประสงค์ให้รับโทษเสมือนเป็นตัวการได้ เช่น การใช้ให้เบิกความเท็จแม้ตัวเองจะไม่ได้สาบานหรือปฏิญาณก็เป็นตัวการได้²⁶

องค์ประกอบความผิดในส่วนจิตใจตามมาตรา 59²⁷ รวมไปถึงความรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิดด้วย แม้มาตรา 177 จะไม่ได้กล่าวถึงก็ตาม

ส่วนมาตรา 181 นั้น เป็นเหตุฉกรรจ์หนักขึ้นซึ่งต้องอาศัยกำหนดโทษแห่งข้อหาในคดีเป็นเกณฑ์ เพียงแต่ผู้กระทำความผิดรู้ข้อหาก็คพอ ไม่ต้องรู้กำหนดโทษ

ข้อสังเกต ในคดีความผิดขององค์การอาชญากรรมข้ามชาติที่อนุสัญญา ครอบคลุมถึงนั้น ต้องพิจารณาตามมาตรา 177 วรรคสอง ซึ่งจำกัดอยู่ในชั้นการสืบพยานเบิกความในชั้นที่ศาลพิจารณาคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172²⁸ เท่านั้น

การใช้ให้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 180²⁹

มาตรานี้ความผิดอยู่ที่การนำสืบหรือแสดงพยานหลักฐานเท็จต่อศาล ไม่ได้อยู่ที่การทำพยานหลักฐานเท็จ

กรณีที่ว่านำสืบหรือแสดงหลักฐานอันเป็นเท็จ คำว่า นำสืบ หมายถึง ผู้อ้างพยาน เพราะผู้อ้างพยานต้องนำพยานหลักฐานนั้นเข้าสืบเป็นพยานของตน เช่น อ้างและนำสืบพยานบุคคลที่เป็นพยานเท็จ เป็นความผิดตั้งแต่เริ่มเบิกความ เรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องพยานเบิกความเท็จ ตามมาตรา 177 จะเห็นได้ว่า**นำสืบ** หมายรวมถึงผู้ที่อ้างและสงเอกสารหรือวัตถุอันเป็นพยานหลักฐานต่อศาล

²³ จิตติ ดิงศกัศย์, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 7, น. 1443

²⁴ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 182 “ผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา 177 หรือมาตรา 178 แล้วลุแก่โทษ และกลับแจ้งความจริงต่อศาล หรือเจ้าพนักงานก่อนจับคำเบิกความ หรือการแปล ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ”

²⁵ รชฏ เจริญจำ, กฎหมายอาญามาตรา 107-208, รวมคำบรรยายภาค 1 สมัยที่ 52 สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 17 เล่ม (กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2542) 8 . 44

²⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 469/2479

²⁷ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 “บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา เว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบเมื่อได้กระทำโดยประมาท หรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดให้ต้องรับผิดชอบมิได้กระทำโดยไม่มีเจตนา

กระทำโดยเจตนา ได้แก่ กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นถ้าผู้กระทำมิได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จะถือว่าผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นได้ กระทำโดยประมาท ได้แก่ กระทำความผิดมิใช่โดยเจตนาแต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่

การกระทำ ให้หมายรวมถึงการให้เกิดผลอันใดอันหนึ่ง โดยงดเว้นการที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้นด้วย”

²⁸ โปรดดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172

²⁹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 180 บัญญัติว่า “ผู้ใดนำสืบหรือแสดงพยานหลักฐานอันเป็นเท็จ ในการพิจารณาคดี ถ้าเป็นพยานหลักฐานในข้อสำคัญในคดีนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าความผิดดังกล่าวในวรรคแรก ได้กระทำในการพิจารณาคดีอาญา ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท”

ส่วนแสดงพยานหลักฐาน หมายความว่าส่งเอกสารหรือวัตถุพยานตามที่ศาลเรียกมา เช่น ผู้ครอบครองเอกสารถูกเรียกเอกสารซึ่งตนไม่ได้เป็นคู่ความ อีกฝ่ายหนึ่งเป็นลักษณะของการแสดงพยานหลักฐาน คือส่งมาให้ศาล ผู้ส่งเอกสารหรือพยานวัตถุนี้จะต้องเป็นผู้แสดงพยานหลักฐานผู้อ้างเป็นผู้นำสืบ เมื่อส่งเอกสารหรือวัตถุนี้ต่อศาลก็เป็นการแสดงพยานหลักฐานแล้ว

นอกจากนี้ พยานหลักฐานอันเป็นเท็จนั้นต้องเป็นข้อสำคัญในคดีนั้นด้วยข้อสำคัญแห่งคดี และการพิจารณาคดีมีความหมายนัยเดียวกับในมาตรา 177

เมื่อพิจารณาความผิดตามมาตรา 180 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเสนอพยานหลักฐานในการดำเนินคดีแล้ว มีความเกี่ยวข้องกับอนุสัญญา ข้อ 23(ก) เช่นกัน โดยนำเรื่องการเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิดมาเทียบเคียงเอาผิดกับผู้จ้างวานผู้อื่นโดยมุ่งประสงค์ให้เป็นการแทรกแซงการเสนอพยานหลักฐานในการดำเนินคดี

ได้มีคำพิพากษาของศาลไทยวินิจฉัยประเด็นเรื่องนี้ว่า การใช้พยานให้เบิกความเท็จอันรวมไปถึงการจ้างวานไม่เป็นความผิดตามมาตรา 180 แต่เป็นความผิดฐานใช้ให้เบิกความเท็จ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1068/2484 และ 308/2471)

แต่กรณีที่ใช้จะมีความผิดตามมาตรา 180 นั้น จะต้องปรากฏว่าผู้ใช้เป็นผู้ที่นำสืบพยานในศาลด้วย กล่าวคือถ้าหากผู้ใช้เป็นผู้นำพยานเข้าสืบแสดงว่าผู้นำพยานเข้าสืบมาซ่อมพยานให้การแตกต่างจากความจริง ผู้นำสืบจะผิดตามมาตรา 180 โดยเป็นลักษณะของการนำสืบและแสดงพยานหลักฐาน³⁰ (คำพิพากษาฎีกาที่ 262-263/2461)

กล่าวโดยสรุปแล้ว การเป็นผู้ใช้ให้ผู้อื่นแทรกแซงการเสนอพยานหลักฐานในการดำเนินคดี อันเป็นความผิดตามมาตรา 180 ประกอบกับมาตรา 84 มีความเกี่ยวข้องกับอนุสัญญา ข้อ 23(ก) เช่นเดียวกับมาตรา 177 โดยเอาผิดกับผู้ให้สัญญา ยื่นข้อเสนอหรือให้ประโยชน์ที่มีควร ได้แก่ ผู้อื่นซึ่งอาจอยู่ในฐานะที่เป็นพยาน

องค์ประกอบความผิดในส่วนจิตใจตามมาตรา 180 ได้แก่ เจตนาและความรู้ข้อเท็จจริงตามมาตรา 59 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ส่วนกรณีที่ถูกผู้ใช้ให้กระทำความผิดตามมาตรา 180 ลุแกโทษ แจ้งความจริงต่อศาลหรือเจ้าพนักงานตามมาตรา 183³¹ ผู้ใช้ก็ยังคงต้องรับผิดตามมาตรา 84 วรรคสอง ส่วนมาตรา 181 เป็นเหตุจูงใจที่ให้ผู้กระทำตามมาตรา 180 ต้องรับโทษหนักขึ้น

การใช้ให้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 184 และมาตรา 185

มาตรา 184 บัญญัติว่า “ผู้ใดเพื่อจะช่วยเหลือผู้อื่นมิให้ต้องรับโทษหรือให้รับโทษน้อยลง ทำให้เสียหาย ทำลาย ชอนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์ ซึ่งพยานหลักฐานในการกระทำความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรานี้ หากพิจารณามาตรา 84 แห่งประมวลกฎหมายอาญามาปรับใช้แล้ว จะเห็นว่ามี ความเกี่ยวข้องกับอนุสัญญา ข้อ 23(ก) ในแต่ละประเด็น ได้แก่ มีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบความผิด

³⁰ รชฎ เจริญจำ, กฎหมายอาญา มาตรา 107-208, รวมคำบรรยายภาค 1 สมัยที่ 52 สำนักอบรมศึกษากฎหมาย แห่งเนติบัณฑิตยสภา, 17 เล่ม (กรุงเทพ : กรุงเทพมหานคร, 2542) 9 : 30

³¹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 183 “ผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา 177, มาตรา 178 หรือมาตรา 180 แล้วลุแกโทษ และกลับแจ้งความจริงต่อศาลหรือเจ้าพนักงานก่อนมีคำพิพากษาและก่อนตนถูกฟ้องในความผิดที่ได้กระทำ ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้”

ในส่วนการกระทำตามข้อ 23(ก) คือ “การใช้กำลังบังคับ การขู่เข็ญ หรือการข่มขู่ หรือการให้สัญญา การเสนอให้ หรือให้ประโยชน์ที่ไม่พึงได้ เนื่องจากการ “ก่อ” ให้ผู้อื่นกระทำความผิดอันจะทำให้ผู้กระทำความผิดฐานเป็นผู้ใช้นั้นอาจเป็นการก่อโดยตรง เช่น การใช้ บังคับ ขู่เข็ญ จ้างวาน หรือยุยง ส่งเสริม ส่งหรือขอร้องให้ทำ (การบังคับหรือขู่เข็ญผู้กระทำความผิดอาจมีความผิดต่อเสรีภาพด้วย) หรือก่อโดยอ้อมด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การชักจูงใจ ให้กระทำ ฯลฯ และอีกประการมีความเกี่ยวข้องกับความมุ่งประสงค์ของข้อ 23(ก) คือการเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิดตามมาตรา 184 ประกอบกับมาตรา 84 นั้น แสดงให้เห็นว่ากฎหมายไทยสามารถเอาผิดกับผู้ทำการแทรกแซง การให้การ หรือการแสดงพยานหลักฐานในการดำเนินคดี รวมไปถึงการกระทำที่จูงใจให้พยานเบิกความเท็จ เนื่องจากองค์ประกอบความผิดในส่วนการกระทำตามมาตรา 184 คือ “การทำให้เสียหาย ทำลาย ชอนเร้น เอาไปเสีย ทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์ ซึ่งพยานหลักฐานในการกระทำความผิดโดยพยานหลักฐานในที่นี้ไม่ต้องถึงกับต้องมีการพิจารณาคดีแล้ว ความผิดอาจมีจริงหรือไม่ไม่ใช่ข้อสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นพยานเอกสาร พยานบุคคล พยานวัตถุ “การทำให้เสียหายหรือทำลาย” เช่น หัวหน้าแก๊งองค์กรอาชญากรรมใช้ให้ลูกน้องคนหนึ่งไปเอาศพและทรัพย์สินของผู้ถูกฆ่าปิดปากโป้งฝังและถ่วงน้ำ ขุดดินที่เบื่อนเลือดไปทิ้งเพื่อที่จะช่วยสมาชิกในแก๊งผู้หนึ่งที่ถูกดำเนินคดี (เทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 118/2458, 160/2461, 648-649/2463) “การเอาไปเสีย” เช่น เพื่อช่วยหัวหน้าแก๊ง สมาชิกในองค์กรอาชญากรรมใช้เงินจ้างผู้อื่นเอายาเสพติดของกลางที่ตำรวจยึดไว้ไปเผาทิ้ง (เทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 64/2486) สองกรณีดังกล่าวเป็นลักษณะของการแทรกแซงการนำเสนอพยานหลักฐานตามข้อ 23(ก) หรือหัวหน้าแก๊งองค์กรอาชญากรรมสั่งให้ลูกน้องไปทำการจ้างพยานให้เบิกความเท็จเพื่อช่วยสมาชิกในแก๊งคนหนึ่ง จึงเป็นผู้ใช้ตามมาตรา 184 โดยถือเป็นการทำลายพยานหลักฐาน (เทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 849/2463) กรณีนี้เทียบเคียงกับการกระทำ “เพื่อบังคับให้พยานเบิกความเท็จ” ตามข้อ 23(ก) หรือสมาชิกแก๊งองค์กรอาชญากรรมผู้หนึ่งวานเพื่อนสมาชิกในองค์กรผู้หนึ่งไปกระทำการใดๆ ให้พยานไปเสียให้พ้นจากการที่จะมาเบิกความได้ กรณีนี้เป็นการใช้ให้ทำลายหรือชอนเร้นพยานตามมาตรา 184 เป็นต้น

ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 184 ต้องเป็นผู้อื่น ไม่ใช่ตัวผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดกระทำการช่วยเหลือตัวเองไม่เป็นความผิดฐานนี้

มาตรา 184 ต้องการเจตนาพิเศษ นอกจากเจตนาธรรมดาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 อีกด้วย ซึ่งข้อ 23(ก) ต้องการเจตนาพิเศษเช่นกัน แต่แตกต่างกันในกรณีของมูลเหตุชักจูงใจ ตามข้อ 23(ก) ผู้กระทำการกระทำเพื่อบังคับให้ผู้อื่นเบิกความเท็จ หรือแทรกแซงการให้การ หรือการเสนอพยานหลักฐานในการดำเนินคดี ผู้กระทำความผิดสำเร็จทันที เมื่อการกระทำเข้าองค์ประกอบภายนอกและมีมูลเหตุจูงใจประกอบเจตนา โดยจะเกิดผลตามที่ขัดขวางหรือไม่ไม่ใช่ข้อสำคัญ ในขณะที่มาตรา 184 จะต้องเพื่อช่วยผู้อื่นมิให้ต้องรับโทษหรือให้รับโทษน้อยลงกว่าที่ควรจะได้รับ ไม่จำเป็นที่จะต้องมีการกระทำความผิดตามที่เจตนาจะช่วยจริงหรือไม่ แม้ไม่มีการกระทำความผิด ผู้กระทำเชื่อว่ามี จึงได้กระทำการดังกล่าวเพื่อช่วยผู้อื่นให้มิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลง ก็เป็นความผิดฐานนี้

มาตรา 185 บัญญัติว่า “ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ชอนเร้น เอาไปเสีย ทำให้สูญหาย หรือไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์สินหรือเอกสารใดที่ส่งไว้ต่อศาล หรือที่ศาลให้รักษาไว้ในการพิจารณาคดี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรานี้ต้องพิจารณาเรื่องความเป็นผู้ใช้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 84 เช่นกัน กล่าวคือ

การก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดตามมาตรา 185 นี้ จึงเทียบเคียงได้กับกรณี “การใช้กำลังบังคับ ชูเชิญ ช่มชู้ ให้สัญญา เลนอให้ หรือให้ประโยชน์ที่ไม่พึงได้...” ตามข้อ 23(ก) โดยเหตุผลเดียวกันกับที่อธิบายไว้แล้ว ในส่วนของมาตรา 184 และเกี่ยวข้องกับข้อ 23(ก) ในแง่ที่เป็นการทำที่สามารถเอาผิดกับผู้แทรกแซง การเสนอพยานหลักฐานในการดำเนินคดี แต่อย่างไรก็ดี มาตรา 185 ใช้เฉพาะในกรณีที่เป็นการทรมานหรือเฆี่ยนตีที่เป็นวัตถุที่สงเคราะห์หรือศาลสั่งให้รักษาไว้ ไม่รวมถึงสิ่งที่ไม่มียุติกรรม และรวมไปถึงการส่งต่อเจ้าหน้าที่ของศาลในกระบวนการพิจารณาที่กระทำโดยศาลเพื่อวินิจฉัยประเด็นจะเป็นขึ้นก่อนหรือหลังคำพิพากษา ก็ตาม เช่น ส่วนของความหรือพยานหลักฐานที่เป็นวัตถุหรือเอกสารในการพิจารณาคดี แต่ไม่รวมถึงทรัพย์สินที่ยึด ในการบังคับคดี ซึ่งไม่ใช่ทรัพย์สินที่สงเคราะห์หรือรักษาไว้เพื่อวินิจฉัยประเด็นในการพิจารณาคดี และไม่หมายความว่าถึง ส่วนความที่เก็บไว้ภายหลังเสร็จกระบวนการพิจารณาแล้ว เหตุผลที่ทำให้สามารถเอาผิดกับผู้แทรกแซง (interfere) ตามข้อ 23(ก) ได้นั้น ก็โดยพิจารณาองค์ประกอบความผิดในส่วนการกระทำความผิดตามมาตรา 185 คือ “การทำให้เสียหาย ทำลาย ชอนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหาย หรือไร้ประโยชน์” ซึ่งทรัพย์สินหรือเอกสารใดที่อยู่ใน อำนาจของศาล แต่ข้อที่แตกต่างกับข้อ 23(ก) คือมาตรา 185 ต้องการเจตนาธรรมดาตามประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา 59 ต่างกับข้อ 23(ก) ที่ต้องการมูลเหตุชักจูงใจหรือเจตนาพิเศษ คือเพื่อจูงใจให้เบิกความเท็จ หรือเพื่อแทรกแซงการให้การหรือการเสนอพยานหลักฐานในการดำเนินคดี³² จึงทำให้ไม่ต้องการผลแห่ง การกระทำความผิด ในขณะที่มาตรา 185 ผลแห่งการกระทำเป็นองค์ประกอบความผิด หากกระทำไปไม่ตลอด หรือไม่บรรลุผล ผู้กระทำความผิดฐานพยายาม ตัวอย่าง หัวหน้าแก๊งองค์กรอาชญากรรมสั่งให้ลูกน้องไปขโมย รถยนต์ของกลางที่ใช้ในการโจรกรรมยานพาหนะที่อยู่ในอำนาจศาลรักษาไว้ในในการพิจารณาคดี หัวหน้าแก๊ง ต้องรับผิดชอบเป็นผู้ใช้ตามมาตรา 84 ประกอบกับมาตรา 185

ข้อสังเกต หากมีการใช้ให้กระทำความผิดตามบทบัญญัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญา ข้อ 23(ก) ดังได้กล่าวไว้ในตอนต้นแล้ว แม้ความผิดยังมีได้กระทำลง ไม่ว่าจะเป็นเพราะผู้ถูกใช้ไม่ยอมกระทำ ยังไม่ได้กระทำ หรือเหตุอื่นใด ผู้ใช้ก็ต้องรับผิดชอบหนึ่งในสามของโทษที่กำหนดไว้ สำหรับความผิดที่ได้ใช้แล้ว ซึ่งจะเป็นไปตาม หลักเกณฑ์แห่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 84 วรรคสอง นั่นเอง

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 167

มาตรา 167 บัญญัติว่า “ผู้ใดให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่เจ้าพนักงาน ในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดีหรือพนักงานสอบสวน เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำใดอันมิชอบด้วยหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท”

แม้ลักษณะของการกระทำความผิดตามมาตรา 167 นี้ เป็นลักษณะการแทรกแซงการปฏิบัติราชการในหน้าที่ ของกระบวนการยุติธรรมหรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายตามอนุสัญญา ข้อ 23(ข) เนื่องจากมูลเหตุ จูงใจหรือเจตนาพิเศษของผู้กระทำความผิดที่ต้องการให้เจ้าพนักงานในการยุติธรรมใช้อำนาจปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลตาม ที่ตนต้องการก็ตาม แต่อนุสัญญา ข้อ 23(ข) ต้องมีองค์ประกอบในส่วนการกระทำ คือใช้กำลังบังคับ ชูเชิญ หรือข่มขู่ ต่างกับองค์ประกอบความผิดในส่วนการกระทำความผิดตามมาตรา 167 ซึ่งได้แก่ การให้ ขอให้ หรือรับว่า จะให้สินบน คือทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด เพื่อกระทำหรือไม่กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่ ซึ่งจะใช้ได้กว้างกว่าข้อ

³² จิตติ ดิงคหิย์, กฎหมายอาญา ภาค 1 และกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1 สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพ : กรุงเทพมหานคร, 2536) : 404-405, 1461-1464

23(ข) แต่อย่างไรก็ตาม มาตรา 167 เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญา ข้อ 23(ก) เนื่องจากองค์ประกอบความผิดในส่วนการกระทำตามมาตรา 167 เทียบเคียงได้กับการให้สัญญา เสนอให้ หรือให้ประโยชน์ที่ไม่พึงให้แก่ผู้อื่นตามข้อ 23(ก) โดยผู้ถูกกระทำตามข้อ 23(ก) จะเป็นใครก็ได้ไม่ว่าเจ้าพนักงานหรือคนทั่วไป แต่มาตรา 167 เป็นกรณีเฉพาะกระทำต่อเจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวนที่เป็นเจ้าพนักงานในการยุติธรรมที่โดยอำนาจหน้าที่ย่อมสามารถที่จะทำการให้การเท็จ เช่น พนักงานสอบสวนมาเบิกความในฐานะพยานต่อศาล หรือการเสนอพยานหลักฐานในการดำเนินคดีต่อศาลอันเป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการ เป็นต้น แต่มาตรา 167 ไม่รวมถึงผู้มีอำนาจสืบสวน

ข้อสังเกต ความผิดตามมาตรา 167 มีองค์ประกอบความผิดในส่วนจิตใจ ได้แก่ เจตนาธรรมดาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 และเจตนาพิเศษเพื่อจงใจให้กระทำหรือไม่กระทำ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่ ซึ่งเมื่อพิจารณาอนุสัญญา ข้อ 23(ก) แล้ว พบว่าต้องการเจตนาพิเศษเช่นกัน

เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายไทย

ก่อนที่จะกล่าวถึงบทบัญญัติกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญา ข้อ 23(ข) นั้น จะขอกล่าวถึงความ เป็นเจ้าหน้าที่ หรือ “เจ้าพนักงาน” ตามกฎหมายไทยเสียก่อน เพื่อสะดวกแก่การทำความเข้าใจในกรณีที่มีกฎหมายหลายๆ ฉบับเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งกฎหมายแต่ละฉบับดังกล่าวก็จะมีเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินั้นๆ แตกต่างกันไป อย่างไรก็ดี จะทราบได้อย่างไรว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐใดที่ปฏิบัติราชการในหน้าที่ของกระบวนการยุติธรรม หรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายในการบริหารงานยุติธรรมทางอาญา โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ

ผู้ที่เจ้าพนักงานนั้นมีฐานะนอกเหนือไปจากบุคคลธรรมดาทั่วไป เนื่องจากผลของอำนาจหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ มีผลทั้งในทาง “คุ้มครอง” และควบคุมเจ้าพนักงาน บทกฎหมายที่คุ้มครองหรือควบคุมเจ้าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงต้องมีความหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่การงานไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำในเรื่องส่วนตัวบุคคลนั้นโดยเฉพาะ เช่น การทำร้ายเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ที่มีความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289, 296 เป็นต้น

อนุสัญญา ข้อ 23 มีความมุ่งหมายในการที่จะคุ้มครองการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในงานยุติธรรมซึ่งปฏิบัติราชการในหน้าที่ของกระบวนการยุติธรรม หรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำ ความผิดที่อนุสัญญา ครอบคลุมถึง ข้อที่ต้องพิจารณาในประเด็นนี้ก็คือความเป็นเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานตามกฎหมายไทยมีความหมายและขอบเขตเพียงใดเจ้าพนักงานตามความหมายของประมวลกฎหมายอาญานั้น หมายความว่าผู้มีตำแหน่งหน้าที่ในทางบริหาร ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการการเมือง เช่น รัฐมนตรี หรือข้าราชการประจำรวมถึงทั้งฝ่ายตุลาการและฝ่ายรัฐสภาด้วย ความผิดในลักษณะ 3 เกี่ยวกับการยุติธรรม หมวด 1 ก็ได้ชื่อว่าความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรม ซึ่งให้รวมไปถึงเจ้าพนักงานตุลาการหรือผู้พิพากษาด้วย และเจ้าพนักงานในที่นี้หมายความว่าเจ้าพนักงานของรัฐบาลไทย จะเป็นบุคคลสัญชาติไทยหรือต่างด้าว ไม่สำคัญ แต่ต้องเป็นผู้ที่ได้รับแต่งตั้งโดยทางการของรัฐไทยให้ปฏิบัติราชการของรัฐไทยเท่านั้น กล่าวคือเจ้าพนักงานนั้นคือ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมายไทย³³ เมื่อพิจารณาในเรื่องความผิดต่อเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาแล้ว การกระทำความผิดต่อเจ้าพนักงาน เช่น เจ้าพนักงานตำรวจ³⁴

³³ จิตติ ดึงศกทัตย์, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 7, น. 1157, 1159-1166

³⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2564/2517

เจ้าพนักงานสรรพสามิต³⁵ ฯลฯ ก็จะต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ แต่สิ่งที่เป็นข้อสำคัญคือ เจ้าพนักงานนั้นเป็นเจ้าพนักงาน ผู้บังคับใช้กฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับความผิดที่อนุสัญญา ครอบคลุมถึง³⁶ หรือไม่ และเจ้าพนักงานดังกล่าวจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมายนั้น นอกจากกรณีที่ถูกกฎหมาย บัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว หมายความว่าต้องมีกฎหมายระบุถึงวิธีการแต่งตั้งไว้และได้มีการแต่งตั้งถูกต้อง ตามกฎหมายที่ระบุไว้นั้น ซึ่งอาจเป็นกฎหมายเฉพาะหรือกฎหมายทั่วไปก็ได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2787/2524) เช่น ความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กอันเป็นความผิดที่อนุสัญญา ครอบคลุมถึง กฎหมายไทยก็ได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นข้าราชการไม่ต่ำกว่าระดับ 3 หรือ เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปราม การค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 และตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าว ก็ได้กำหนดให้พนักงาน เจ้าหน้าที่เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วย หรือตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 อันเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กับการค้ามนุษย์เช่นกัน ก็ได้กำหนดให้กรรมการ อนุกรรมการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา 40) หรือการฟอกเงิน (อนุสัญญา ข้อ 6) อันเป็น ความผิดมูลฐานตามอนุสัญญา ประเทศไทยก็ได้มีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ปรากฏอยู่ในมาตรา 12 ซึ่งได้กำหนดให้การปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติให้กรรมการ อนุกรรมการ กรรมการธุรกรรม เลขานุการ รองเลขานุการ และพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายอาญา โดยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้นเป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้ง ตามกฎหมายไว้โดยเฉพาะ และได้รับการแต่งตั้งจากคณะรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาตามลำดับ (มาตรา 24) ส่วนอนุกรรมการก็จะได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการอีกทีหนึ่ง (มาตรา 30) ส่วนคณะกรรมการธุรกรรม เลขานุการ รองเลขานุการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ จะได้รับการแต่งตั้ง จากนายกรัฐมนตรี (มาตรา 4) เป็นต้น ผลตามกฎหมายดังกล่าวข้างต้น หากมีการกระทำความผิดต่อเจ้าพนักงาน ตามกฎหมายไทยที่เกี่ยวกับความผิดที่อนุสัญญา ครอบคลุมถึงแล้ว ย่อมเป็นความผิดตามประมวลกฎหมาย อาญา ในหมวดความผิดต่อเจ้าพนักงานได้

ยังมีเจ้าพนักงานอีกประเภทที่มีความเกี่ยวข้องกับอนุสัญญา ข้อ 23 ตามประมวลกฎหมายอาญา ในหมวดความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรม คือ “เจ้าพนักงานในการยุติธรรมหรือ เจ้าหน้าที่ในงาน ยุติธรรม” ได้แก่ เจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ (ผู้พิพากษา) พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน เจ้าพนักงาน ผู้มีอำนาจสืบสวนหรือจัดการให้เป็นไปตามกฎหมายอาญา โดยฐานะของบุคคลเหล่านี้ย่อมเป็นเจ้าพนักงาน ตามความในลักษณะ 2 แห่งประมวลกฎหมายอาญาอยู่แล้ว หากไม่มีบทบัญญัติโดยเฉพาะในลักษณะนี้ ก็มีความผิดในลักษณะ 2 ได้เช่นเดียวกัน³⁷ และเนื่องมาจากเจ้าหน้าที่เหล่านี้เป็นผู้ปฏิบัติราชการในหน้าที่ ของกระบวนการยุติธรรมด้วย

³⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2743/2529

³⁶ ความผิดที่อนุสัญญา ครอบคลุมถึง ไม่รุดหัวข้อที่ 2.6 บทที่ 2 ของรายงานการวิจัย

³⁷ จิตติ ดึงคมทิพย์, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 7, น. 1399

ฉะนั้น จะต้องพิจารณาว่ามีเจ้าพนักงานในการยุติธรรมหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายไทย ฉบับใดบ้างที่เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายที่เกี่ยวกับความผิดที่อนุสัญญาฯ ครอบคลุมถึง และหากผู้ใด กระทำความผิดต่อเจ้าพนักงานดังกล่าวก็ย่อมจะต้องรับโทษตามประมวลกฎหมายอาญาในฐานะความผิด ที่กำหนดไว้แล้วด้วย

บทบัญญัติความผิดตามประมวลกฎหมายอาญานั้น ไม่ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้กระทำความผิด ตามกฎหมายไทยไว้เป็นพิเศษ ประมวลกฎหมายอาญาใช้คำว่า “ผู้ใด” ดังนั้นผู้กระทำความผิดจะเป็นบุคคล เพศใดหรือเป็นผู้นิติบุคคลใดก็ได้ไม่จำกัด อาจเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่งานยุติธรรม หรือเป็นบุคคล อื่นใดก็ได้ เช่น กลุ่มบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกองค์กรอาชญากรรม หรือหากผู้กระทำความผิดเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ก็อาจมีความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการด้วย เนื่องมาจากการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรม ที่เป็นผลสำเร็จ ในบางกรณีอาจจะต้องอาศัยการติดสินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย

ผู้ปฏิบัตินิติราชการในหน้าที่ของกรมวนการยุติธรรม ตามอนุสัญญาฯ ข้อ 23(ข) นั้นคือ “เจ้าหน้าที่ ในงานยุติธรรม” ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 ได้บัญญัตินิยามความหมาย ของบุคคลซึ่งจัดว่าเป็นเจ้าพนักงานในการยุติธรรมไว้ดังนี้

ก. ศาล ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(1) บัญญัติว่า “ศาล” หมายความว่า ถึงศาลยุติธรรมหรือผู้พิพากษา ซึ่งมีอำนาจทำการอันเกี่ยวกับคดีอาญา กล่าวคือมีอำนาจหน้าที่ในทางอรรถคดี (พิจารณาพิพากษาคดีอาญาทุกประเภท)

ข. พนักงานอัยการ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(5) บัญญัติว่า “พนักงาน อัยการ” หมายความว่า เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ทั้งนี้ จะเป็นข้าราชการในกรมอัยการ หรือ เจ้าพนักงานอื่นผู้มีอำนาจเช่นนั้นก็ได้

แม้พนักงานอัยการจะมีหน้าที่หลักในการฟ้องคดี แต่พนักงานอัยการก็ยังมีอำนาจหน้าที่อื่นตามกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา และยังมีหน้าที่ตามกฎหมายอื่นอีกมาก³⁸

ระบบการดำเนินคดีอาญาของอัยการไทยในปัจจุบัน เป็นลักษณะ “ชั้นไต่ตรองคดี” สำหรับผู้ต้องหา และรัฐ เนื่องจากอัยการไม่มีอำนาจหน้าที่สอบสวนเพียงมาตรการบางอย่างที่ให้พนักงานอัยการทำได้ เพื่อให้ ได้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมเท่านั้น เช่น อำนาจในการสั่งสอบสวนเพิ่มเติมหรือสั่งให้ส่งพยานมาเพื่อซักถาม เป็นต้น

อัยการสูงสุด อัยการสูงสุดมีหน้าที่เป็นชั้นไต่ตรองคดีชั้นที่สุด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา 145 เป็นพนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบในความผิดนอกพระราชอาณาจักร ตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 20 และเป็นผู้สั่งคดีวิสามัญฆาตกรรมตามมาตรา 143 วรรคท้าย แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

นอกจากนี้ อัยการสูงสุดยังมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่น เช่น อำนาจในการฟ้องผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณา คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 เป็นต้น

³⁸ โปรดดูพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. 2498 มาตรา 11 และพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2534 มาตรา 30

ค. พนักงานสอบสวน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(6) บัญญัติว่า “พนักงานสอบสวน” หมายความว่าเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวน ซึ่งในการสอบสวนคดีอาญาทั้งปวงนั้น พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการตรวจ³⁹ ค้น จับกุม⁴⁰ ยึด⁴¹ เพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐาน⁴² ออกหมายเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ⁴³ เป็นต้น

ง. พนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา เมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(10)⁴⁴ แล้ว พนักงานดังกล่าวก็คือ พนักงานฝ่ายปกครอง⁴⁵ หรือตำรวจ ตามมาตรา 2(16) ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานที่กฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน โดยมาตรา 2(16) กำหนดให้รวมไปถึงพคต เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าพนักงานอื่นๆ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม

เจ้าพนักงานในการยุติธรรมของไทยดังกล่าวข้างต้น ย่อมมีอำนาจทำการเกี่ยวแก่คดีอาญาทั้งปวง

คำว่า “เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย”⁴⁶ ตามอนุสัญญา ข้อ 23 (ข)

กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องคือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(16) ซึ่งได้กล่าวถึง “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ” คือเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ให้รวมทั้งพคต เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมืองและเจ้าพนักงานอื่นๆ ในกรณีเมื่อทำการเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม ดังนั้น “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ” จึงเป็น “เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายตามอนุสัญญา ข้อ 23(ข)

นอกจากนี้ “พนักงานสอบสวน” ก็อยู่ในฐานะของ “เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย” เช่นกัน เนื่องจากผู้ที่ทำการสอบสวนได้นั้นจะต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ทั้งการใช้มาตรการในการรวบรวมพยานหลักฐาน เช่น การจัดให้มีการจับผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 136⁴⁷ เป็นต้น

³⁹ โปรดดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132(1)

⁴⁰ ปัจจุบัน การค้นหรือการจับจะต้องขอหมายศาลเท่านั้น เว้นแต่จะมีเหตุให้จับหรือค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายตามที่กฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนด

⁴¹ โปรดดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132(4)

⁴² โปรดดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 12(11)

⁴³ โปรดดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132(3)

⁴⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(10) “การสืบสวน” หมายความว่า การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

⁴⁵ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ได้กำหนดให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนันเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

⁴⁶ เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย (law enforcement officer) คือ เจ้าหน้าที่ใช้ดุลพินิจในการบังคับใช้กฎหมายและบริหารความยุติธรรมในฐานะที่เป็นตัวการ ไม่ว่าจะเป็นอำนาจตรวจ ค้น ยึด จับกุม ของเจ้าพนักงานตำรวจที่มีอำนาจสอบสวน หรือเจ้าพนักงานอื่นที่กฎหมายให้อำนาจ รวมไปถึง ศาล อัยการ และราชทัณฑ์ด้วย

⁴⁷ โปรดดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 136

กฎหมายใดที่ให้อำนาจ “เจ้าพนักงาน” เข้าไปตรวจ ค้น ยึด อาศัยทรัพย์สินใดๆ ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญา จับกุม อันเป็นลักษณะของการให้อำนาจในการปราบปรามการกระทำความผิดย่อมถือเป็น “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ” และเป็นเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายด้วย เช่น เจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ที่กฎหมายให้อำนาจในการค้น จับกุม สอบสวน ผู้กระทำความผิดตามกฎหมายยาเสพติด อันเป็นความผิดที่อนุสัญญาฯ ครอบคลุมถึง หรืออำนาจของกรรมการอนุกรรมการ กรรมการธุรกรรม เลขานุการ รองเลขานุการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ที่ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานดังกล่าวเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา เจ้าพนักงานตามตัวอย่างที่ยกมานี้ เป็น “เจ้าพนักงานอื่นๆ” ตามความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(16)

เจ้าหน้าที่ในงานยุติธรรมหรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายอันได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นนั้น จะต้องเป็นเจ้าหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่อนุสัญญาฯ ครอบคลุมถึงด้วย (อนุสัญญาฯ ข้อ 23(ข)) โดยจะต้องพิจารณาถึงฐานความผิดที่อนุสัญญาฯ ครอบคลุม เช่น การค้าหญิงและเด็กจะมีพระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 กำหนดให้มีการแต่งตั้ง “พนักงานเจ้าหน้าที่” ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติฯ ให้อำนาจในการตรวจค้น เรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำเพื่อประโยชน์ในการปราบปราม กล่าวคือ “พนักงานเจ้าหน้าที่” เป็นเจ้าพนักงานที่ปฏิบัติราชการตามกฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวกับความผิดที่อนุสัญญาฯ ครอบคลุมและมีการกำหนดตัวผู้มีหน้าที่โดยกฎหมายเฉพาะ⁴⁸

หากเป็นความผิดที่อนุสัญญาฯ ครอบคลุมที่ไม่มีกฎหมายพิเศษกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามไว้โดยเฉพาะ เช่น ความผิดฐานโจรกรรมยานพาหนะ จ้องโกงประกันภัยทางทะเล โจรกรรมวัตถุโบราณ เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายในการปราบปราม คือ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ ซึ่งมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยจับกุมปราบปรามการกระทำความผิดอาญาทั่วไป

ข้อสังเกต เจ้าพนักงานในการยุติธรรม พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ย่อมอยู่ในฐานะเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาทั้งสิ้น

ประเด็นเรื่องการกำหนดให้การใช้กำลังบังคับ ชุ้เชิญ หรือข่มขู่ เพื่อแทรกแซงการปฏิบัติราชการในหน้าที่ของกระบวนการยุติธรรมหรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่อนุสัญญาฯ นี้ครอบคลุมถึง เป็นความผิดอาญาฐานขัดขวางความยุติธรรมตามอนุสัญญาฯ ข้อ 23(ข)

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 138

มาตรา 138 “ผู้ใดต่อสู้หรือขัดขวางเจ้าพนักงานหรือผู้ซึ่งต้องช่วยเจ้าพนักงานตามกฎหมายในการปฏิบัติการตามหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการต่อสู้หรือขัดขวางนั้นได้กระทำโดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ความผิดตามมาตรานี้เป็นความผิดที่เกี่ยวข้องกับเจ้าพนักงานโดยทั่วไป เจ้าพนักงานเป็นบุคคลที่มีฐานะนอกเหนือไปจากบุคคลธรรมดาบางประการ เนื่องจากผลของอำนาจหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติมีทั้งผลในทางคุ้มครองและผลในทางควบคุมบุคคลผู้เป็นเจ้าพนักงานนั้น ผลทั้งปวงที่ว่านี้จะมีก็ต่อเมื่อเป็นกรณี

⁴⁸ โปรดดูมาตรา 9 พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540

เกี่ยวเนื่องอยู่ในหน้าที่การงานของผู้นั้น บทกฎหมายที่คุ้มครองหรือควบคุมเจ้าพนักงานจึงต้องมีความหมายเฉพาะที่เกี่ยวเนื่องกับการปฏิบัติหน้าที่การงาน ในทางคุ้มครองเจ้าพนักงานก็ปรากฏอยู่ในมาตรา 138 นี้⁴⁹ และยังมีมาตราอื่นๆ อีก แต่จะขอกล่าวถึงมาตรานี้และบทบัญญัติอื่นที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญาฯ ข้อ 23(ข) ตามลำดับต่อไปเท่านั้น

มาตรา 138 แห่งประมวลกฎหมายอาญาจะอยู่ในหมวดความผิดต่อเจ้าพนักงาน เป็นบทบัญญัติที่มุ่งคุ้มครองเจ้าพนักงานในการยุติธรรมดังได้กล่าวในข้างต้นแล้ว ดังนั้น จึงมีความเกี่ยวข้องกับอนุสัญญาฯ ข้อ 23(ข) เนื่องมาจากการกำหนดให้การขัดขวางความยุติธรรมเป็นความผิดอาญานั้น มีความมุ่งหมายให้การดำเนินการกับกลุ่มองค์กรอาชญากรรมและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐในส่วนที่เกี่ยวกับความผิดตามอนุสัญญาฯ เป็นไปอย่างถูกต้องชอบธรรม

เหตุผลอีกประการ เมื่อพิจารณาเนื้อหาขององค์ประกอบความผิดตามมาตรา 138 คือ องค์ประกอบความผิดในส่วนการกระทำตามวรรคหนึ่ง คือ ต่อสู้หรือขัดขวางพฤติการณ์ประกอบการกระทำ คือ ผู้ถูกกระทำเป็นเจ้าพนักงานหรือผู้ต้องช่วยเจ้าพนักงานและเป็นการกระทำตามหน้าที่ในขณะที่มีการต่อสู้ขัดขวาง⁵⁰

“ต่อสู้” (แปลมาจาก resist) มีความหมายไปในทางขัดขืนไม่ให้การกระทำของเจ้าพนักงานสำเร็จผลเป็นการที่ผู้ใดไม่ยอมให้เป็นไปตามอำนาจนั้น โดยกระทำการขัดขืนต่ออำนาจนั้นตรงๆ เพื่อมิให้การกระทำตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานนั้นสำเร็จผล กล่าวคือ เป็นการกระทำในทางรุกต่อต้านการกระทำของเจ้าพนักงานโดยตรง⁵¹ เป็น “ต่อสู้” ดังนั้น “ต่อสู้” จึงเกี่ยวข้องกับการใช้กำลังบังคับตามข้อ 23(ก) เช่น ตำรวจพบผู้ต้องหา ตำรวจเดินเข้าไปทาง 1 เล่น ร้องว่าอย่าหนี ผู้ต้องหากกระโดดลงหลังบ้านและยังตำรวจและหนีเข้าสวนยางไป การกระทำเช่นนี้เป็นการต่อสู้เจ้าพนักงาน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2564/2517) เป็นต้น

“ขัดขวาง”⁵² (แปลมาจาก Obstruct) มีความหมายรวมถึงการกระทำทำให้เจ้าพนักงานได้รับความยากยิ่งขึ้นในการกระทำตามอำนาจและหน้าที่ทำให้การปฏิบัติตามอำนาจและหน้าที่ไม่ดำเนินไป⁵³ ตามวิธีของการกระทำนั้น เพราะเหตุที่มีการขัดขวางเช่นนั้น กล่าวคือ เป็นการกระทำในทางรับ ไม่ปล่อยให้การกระทำของเจ้าพนักงานดำเนินไป แต่จะต้องมีการเคลื่อนไหววิธีบางอย่างใดอย่างหนึ่ง “ขัดขวาง” จึงเกี่ยวข้องกับการขู่เข็ญหรือการข่มขู่ตามข้อ 23(ข) โดยมีคำพิพากษาศาลฎีกาของศาลไทยพิพากษาไว้หลายกรณี เช่น ยิงปืนขึ้นฟ้าขู่ไม่ให้ตามจับ เป็นการขัดขวางเจ้าพนักงาน แม้ตำรวจยังคงตามจับจนได้ก็ตาม (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 243/2509) หรือยิงโต้ตอบต่อสู้ตำรวจในระยะ 10 วา เป็นการต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงาน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 235/2515)

⁴⁹ จิตติ ดิงคหิย์, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 7, น. 1157

⁵⁰ ศาสตราจารย์ ดร. หุต แสงอุทัย ได้อธิบายไว้ว่า “ขัดขวาง” หมายถึงการกระทำให้เกิดอุปสรรคแก่การกระทำของเจ้าพนักงานในการปฏิบัติตามหน้าที่

⁵¹ จิตติ ดิงคหิย์, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 7, น. 1253

⁵² เพิ่งอ้าง, น. 1254-1255

⁵³ เพิ่งอ้าง, น. 1254-1255

ความในวรรคสองเป็นเหตุจรรยา ในส่วนการกระทำที่ทำให้ความผิดมีโทษหนักขึ้นและเหตุจรรยาอีกชั้นต่อมา ตามมาตรา 140⁵⁴ กระทำการต่อสู้หรือขัดขวางโดยใช้กำลังประทุษร้าย ตามมาตรา 1(6)⁵⁵ หรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย

ข้อที่น่าพิจารณาคือ การขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย ซึ่งมีความหมายในลักษณะที่แสดงออกให้เข้าใจว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย⁵⁶ จะเป็นลักษณะของการ “ขู่เข็ญหรือข่มขู่” ตามอนุสัญญาข้อ 23(ข) หรือไม่นั้น ได้มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยว่าเป็นความผิดฐานต่อสู้ขัดขวางที่เกี่ยวกับประเด็นนี้หลายกรณี เช่น ต่อสู้ตำรวจโดยชักมีดจะต่อสู้หรือจะฟัน (คำพิพากษาฎีกาที่ 111/2477) ต่อสู้ขัดขวางโดยตอย ยิงขู่ แยมของกลางจากตำรวจ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1174/2462) ดังนั้น องค์ประกอบความผิดตามมาตรา 138 จึงเป็นลักษณะเดียวกัน “การขู่เข็ญหรือการข่มขู่” ตามข้อ 23(ข)

องค์ประกอบความผิดในส่วนจิตใจ ได้แก่ เจตนาทั่วไปตามมาตรา 59 วรรคสอง และต้องรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิด ตามมาตรา 59 วรรคสาม ซึ่งมาตรา 138 เป็นความผิดที่ไม่ต้องการเจตนาพิเศษ

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 139

มาตรา 139 เป็นมาตราที่สัมพันธ์กับมาตรา 138 เป็นเรื่องที่มีโทษร้ายแรงกว่า มาตรา 138 เนื่องจากเป็นความผิดที่ต้องอาศัยผลที่เกิดตามคำบังคับขึ้นด้วย กล่าวคือ จะเป็นความผิดสำเร็จจะต้องมีผลเกิดขึ้นซึ่งแตกต่างกับความผิดสำเร็จโดยอาศัยมูลเหตุจงใจหรือที่เรียกว่าเจตนาพิเศษเท่านั้น โดยมาตรา 139 ได้บัญญัติว่า

“ผู้ใดข่มขืนใจเจ้าพนักงานให้ปฏิบัติการอันมิชอบด้วยหน้าที่หรือให้ละเว้นการปฏิบัติการตามหน้าที่โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสี่ปี หรือปรับไม่เกินแปดพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

สาระสำคัญขององค์ประกอบความผิดตามมาตรานี้ ที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญา ข้อ 23(ข) คือ มีการ “ข่มขืนใจ” เจ้าพนักงานให้กระทำหรือละเว้นกระทำตามคำบังคับของผู้กระทำความผิด โดยมีการกระทำ คือ ใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญ ทั้งนี้ เนื่องมาจากข่มขืนใจผู้อื่นคือทำให้ผู้อื่นนั้นจำต้องทำ ไม่กระทำ หรือยอมให้กระทำ ข่มขืนใจ จึงเป็นการกระทำอันเดียวกับการทำให้กลัวหรือใช้กำลังประทุษร้ายนั่นเอง และต้องมีผลเกิดขึ้นคือความจำยอมตามที่ถูกข่มขืนใจ⁵⁷

⁵⁴ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 140 “ถ้าความผิดตามมาตรา 138 วรรคสองหรือมาตรา 139 ได้กระทำโดยมีหรือใช้อาวุธหรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สามคนขึ้นไป ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้ากระทำโดยอ้างอำนาจยังยี่หรือของโจร ไม่ว่ายังยี่หรือของโจรนั้นจะมีอยู่หรือไม่ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สี่พันบาทถึงสองหมื่นบาท

ถ้าความผิดตามมาตรา 139 ได้กระทำโดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษหนักกว่าโทษที่กฎหมายบัญญัติไว้ในสองวรรคก่อนถึงหนึ่ง”

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(6) “ใช้กำลังประทุษร้าย” หมายความว่าทำการประทุษร้ายแก่กายหรือจิตใจของบุคคล ไม่ว่าจะทำด้วยใช้แรงกายภาพ หรือด้วยวิธีอื่นใด และให้หมายรวมถึงการกระทำใดๆ ซึ่งเป็นเหตุให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ ไม่ว่าจะโดยใช้ยาทำให้มึนเมา สะกดจิต หรือใช้วิธีอื่นใดอันคล้ายคลึงกัน”

⁵⁵ จิตติ ดึงศักดิ์, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 7, น. 1262

⁵⁶ รชฎ เจริญจำ, กฎหมายอาญา มาตรา 107-218, รวมคำบรรยายภาค 1 สมัยที่ 52 สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 17 เล่ม (กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2542) 11 : 37

⁵⁷ จิตติ ดึงศักดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคสองตอนสองและภาคสาม, สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2536) น. 2075

การทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายนั้นคล้ายกับการขู่ แต่อันตรายยังไม่เกิดหากจะเกิดขึ้นในภายหลัง ถ้าไม่ยอมตามที่ขู่ แต่ถึงแม้ได้ทำให้เกิดอันตรายขึ้นแล้วก็เป็นการทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายได้เหมือนกัน⁵⁸ ซึ่งความผิดต่อเจ้าพนักงานตามมาตรา 139 เป็นการที่ผู้กระทำความผิดมีการทำให้กลัวต่อเจ้าพนักงาน อันถือเป็นการข่มขืนใจ เช่น คนร้ายบังคับตำรวจไม่ให้จับผู้ร้าย ถ้าจับจะทำร้าย แต่ตำรวจไม่กลัวจับจับจนได้ หรือตำรวจไม่กลัวแต่จับไม่ได้ เพราะคนร้ายหนีได้ทัน เป็นความผิดฐานพยายามตามมาตรา 138 และเป็นความผิดสำเร็จตามมาตรา 138 ในกรณีเดียวกันตามมาตรา 90 เป็นต้น⁵⁹

ข้อสังเกต จากกรณีตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น หมายความว่าหากยังไม่เกิดผลอาจเป็นเพียงชั้นพยายาม และที่สำคัญคือ การปฏิบัติของเจ้าพนักงานที่ถูกบังคับต้องมีชอบด้วยหน้าที่หรือการละเว้นนั้นเป็นการไม่ชอบ ถ้าบังคับให้ปฏิบัติการอันชอบด้วยหน้าที่หรือให้ละเว้นไม่ปฏิบัติการอันมิชอบด้วยหน้าที่ ไม่เป็นความผิดฐานนี้ แต่อาจเป็นความผิดต่อเสรีภาพอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งเมื่อพิจารณาองค์ประกอบตามอนุสัญญา ข้อ 23(ข) กรณีกระทำเพื่อแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมหรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายแล้ว จะเห็นว่าอนุสัญญา ข้อ 23(ข) บังคับใช้ได้กว้างขวางกว่า เนื่องจากการใช้กำลังบังคับ ขู่ขู่ คุกคาม เพื่อแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานจะเป็นการชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ ผู้กระทำความผิดมีความผิด

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 198

มาตรา 198 บัญญัติว่า “ผู้ใดดูหมิ่นศาลหรือผู้พิพากษาในการพิจารณาหรือพิพากษาคดี หรือกระทำการขัดขวางการพิจารณาหรือพิพากษาของศาล ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

องค์ประกอบความผิดในส่วนการกระทำตามมาตรา 198 หมายรวมถึง ศาล ยุติธรรมหรือศาลอื่นในราชอาณาจักร ซึ่งตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธรรมนูญศาล เช่น ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ เป็นต้น ผู้พิพากษาคือ ผู้ที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีในศาลนั้น รวมถึงตุลาการรัฐธรรมนูญ ผู้พิพากษาลมทบในศาลเยาวชนและครอบครัว จำศาลที่เดินเผชิญสืบพยานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 230 ได้รับความคุ้มครองในฐานะที่เป็นศาล แต่ไม่ได้ถึงกับให้ถือว่าจำศาลเป็นผู้พิพากษาในการนั้นด้วย

การขัดขวางการพิจารณาพิพากษาคดีตามมาตรา 198 เป็นการกระทำต่อศาลมิใช่ต่อผู้พิพากษา จึงต้องกระทำในขณะที่ผู้พิพากษาเป็นศาลกำลังพิจารณาคดี ส่วนการขัดขวางนั้นก็เป็นลักษณะการกระทำให้เจ้าพนักงานได้รับความยากลำบากยิ่งขึ้นในการกระทำตามอำนาจหน้าที่ อันเป็นการทำให้ศาลไม่สามารถพิจารณาหรือพิพากษาคดีได้โดยเรียบร้อย ซึ่งอาจจะเป็นการกระทำในศาลหรือนอกศาลก็ได้ ดังนั้น บทบัญญัติมาตรา 198 จึงเกี่ยวข้องกับอนุสัญญา ข้อ 23(ข) กรณีหากมีการกระทำโดยใช้กำลังบังคับ การขู่ขู่ หรือการข่มขู่ อันเป็นการขัดขวางการพิจารณาหรือพิพากษาของศาล

⁵⁸ เฝิงอ้าง, น. 1264

⁵⁹ จิตติ ดิงคหทัย, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 7, น. 1264

3. พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534

พระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้ตราขึ้นเพื่อให้การปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยได้มีการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการปราบปรามผู้กระทำความผิดตามกฎหมายนี้โดยเฉพาะ^{๙๐} โดยพระราชบัญญัติฯ มุ่งที่จะปราบปรามผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติด รวมไปถึงการปราบปรามเอาผิดแก่ผู้ที่สมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือ หรือพยายามกระทำความผิดตามกฎหมายนี้ด้วย ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับความผิดที่อนุสัญญาฯ ครอบคลุมถึง เนื่องมาจากความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติด (Illicit Trafficking in Drugs) เป็นลักษณะความผิดหนึ่งขององค์กรอาชญากรรมที่องค์การสหประชาชาติได้กำหนดไว้^{๙๑}

นอกจากกฎหมายดังกล่าวจะให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดแล้ว ยังมีมาตรการที่กำหนดความรับผิดชอบทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญาฯ ข้อ 23 ในประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นเรื่องการกำหนดให้การใช้กำลังบังคับ การขู่เข็ญ หรือการข่มขู่ เพื่อแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในงานยุติธรรมหรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย ในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่อนุสัญญาฯ ครอบคลุมถึง เป็นความผิดอาญาฐานขัดขวางความยุติธรรมตามอนุสัญญาฯ ข้อ 23(ข)

เจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 แบ่งเป็น

(1) คณะกรรมการ ทำหน้าที่ตรวจสอบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด^{๙๒} เกี่ยวกับยาเสพติด ประกอบไปด้วยกรรมการและประธานกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ตลอดจนมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาและเสนอความเห็นเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือปฏิบัติการตามที่ได้รับมอบหมายได้

(2) พนักงานเจ้าหน้าที่

(3) เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

(4) รัฐมนตรี^{๙๓}

มาตรา 13 ได้กำหนดให้กรรมการ อนุกรรมการ เลขาธิการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาในการปฏิบัติการตามมาตรการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดด้วย ดังนั้น หากผู้ใดกระทำการต่อสู้ขัดขวางบุคคลตามมาตรา 13 ในการปฏิบัติหน้าที่ย่อมมีความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 138 หรือผู้ใดข่มขืนใจบุคคลตามมาตรา 13 ให้ปฏิบัติการอันมิชอบด้วยหน้าที่ หรือให้ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย ย่อมมีความผิด

^{๙๐} โปรดดูหลักการและเหตุผลตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534

^{๙๑} โปรดดูในหัวข้อที่ 2.๐ เรื่อง พันธกรณีของประเทศไทยฯ บทที่ 2 ของรายงานการวิจัย

^{๙๒} มาตรา 3 “ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด” หมายความว่า เงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับมาเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และให้หมายความรวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยการใช้เงินหรือทรัพย์สินดังกล่าว ซื้อมาหรือกระทำไม่ว่าด้วยประการใดๆ ให้เงินหรือทรัพย์สินนั้นเปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม ไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงสภาพกี่ครั้ง และไม่ว่าเงินหรือทรัพย์สินนั้นจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น โอนไปเป็นของบุคคลอื่น หรือปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลอื่นก็ตาม”

^{๙๓} รายละเอียดโปรดดูมาตรา 3

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 139 หรือถ้าหากได้กระทำโดยมิอาจรู้ กระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สามคนขึ้นไป กระทำโดยอ้างอำนาจอันชอบหรือช่องโหว่ หรือกระทำโดยมิหรือใช้อำนาจเป็นหรือวัตถุประสงค์ ผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้นในเหตุการณ์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 140 เช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา 13 เข้าจับกุมสมาชิกองค์การอาชญากรรมค้ายาเสพติดกลุ่มหนึ่ง แต่แก๊งค์ยาใช้อำนาจเป็นยังเข้าใส่เจ้าหน้าที่ผู้ทำการจับกุม ผู้กระทำผิดจะต้องรับโทษฐานต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานในเหตุการณ์

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 40^{๔๔}

มาตรานี้มีความเกี่ยวข้องกับอนุสัญญา ข้อ 23(ข) ในประเด็นที่เกี่ยวกับการใช้กำลังบังคับ การขู่เข็ญ หรือการข่มขู่ เพื่อแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย เนื่องมาจากมีองค์ประกอบ การกระทำความผิด คือ “ขัดขวาง”^{๔๕} การใช้อำนาจของกรรมการ อนุกรรมการ เลขานุการ หรือพนักงาน เจ้าหน้าที่ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาและตรวจสอบทรัพย์สิน ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน ตาม (3) แห่งมาตรา 25 คือขัดขวางการเข้าไปในเคหสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะใดที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือมีทรัพย์สินตามมาตรา 22 ซุกซ่อนอยู่ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ ยึดหรืออายัดทรัพย์สินในเวลากลางวันระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก หรือขัดขวางการเข้าไปในเวลากลางคืน ในกรณีเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายตามมาตรา 25 มีเหตุอันควรเชื่อว่า หากไม่ดำเนินการในทันที ทรัพย์สินนั้นจะถูกยกย้าย^{๔๖} ซึ่งการขัดขวางตามมาตรา 25 หากมีการใช้กำลังบังคับ “การขู่เข็ญ” หรือ “การข่มขู่” และเป็นการกระทำต่อเจ้าพนักงานด้วยก็อาจเข้าองค์ประกอบตามอนุสัญญา ข้อ 23(ข) และเมื่อพิจารณาบทบัญญัติตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติ อันเป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่แล้ว เมื่อมีการ “ขัดขวาง” การใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตามมาตรา 40 ย่อมถือเป็นการแทรกแซงการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐตามพระราชบัญญัติ ดังกล่าวด้วย เช่น เลขานุการคณะกรรมการป้องกัน

^{๔๔} มาตรา 40 “ผู้ใดไม่มาให้อยู่ค่าหรือไม่ส่งค่าซึ่งแจ้งเป็นหนังสือ หรือไม่ส่งบัญชีเอกสารหรือหลักฐาน ตามมาตรา 25(2) หรือขัดขวาง หรือไม่ให้ความสะดวก ตามมาตรา 25(3) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

^{๔๕} ศาสตราจารย์หยุด แสงอุทัย อธิบายคำว่า “ขัดขวาง” หมายถึงกระทำให้เกิดอุปสรรคแก่การกระทำของเจ้าพนักงานในการปฏิบัติ การตามหน้าที่

^{๔๖} มาตรา 25 “เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาและตรวจสอบทรัพย์สิน ยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการ อนุกรรมการ และเลขานุการ มีอำนาจดังต่อไปนี้

วรรคหนึ่ง (3) เข้าไปในเคหสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะใดที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือมีทรัพย์สินตามมาตรา 22 ซุกซ่อนอยู่ เพื่อทำการตรวจค้นหรือเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ ยึดหรืออายัดทรัพย์สินในเวลากลางวัน ระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าหากไม่ดำเนินการในทันทีทรัพย์สินนั้นจะถูกยกย้าย ก็ให้มีอำนาจเข้าไปในเวลากลางคืน

วรรคสองในกรณีตาม (3) ประธานกรรมการหรือเลขานุการจะมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการแทนแล้วรายงานให้ทราบก็ได้ วรรคสามในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายตามวรรคสอง ต้องแสดงเอกสารมอบหมายต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกครั้ง”

มาตรา 22 วรรคห้า “เพื่อประโยชน์ตามมาตรา ๒๑ คำว่า “ทรัพย์สิน” ให้หมายความรวมถึง

(1) ทรัพย์สินที่เปลี่ยนแปลงไป สิทธิเรียกร้อง ผลประโยชน์ และดอกผลจากทรัพย์สินดังกล่าว

(2) หนี้ที่บุคคลภายนอกถึงกำหนดชำระแก่ผู้ต้องหา

(3) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องหาที่ได้รับ ขาบ จำหน่าย โอน หรือยกย้ายไปเสีย ในระหว่างระยะเวลา 10 ปี ก่อนมีคำสั่งยึดหรืออายัด และภายหลังนั้น เว้นแต่ผู้รับโอนหรือผู้รับประโยชน์จะพิสูจน์ต่อคณะกรรมการ ได้ว่าการโอนหรือการกระทำนั้นได้กระทำไปโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน”

และปราบปรามยาเสพติดและพนักงานเจ้าหน้าที่นำกำลังเดินทางมาจับกุมแหล่งซุกซ่อนยาเสพติดแห่งใหญ่ นาย A เป็นผู้ดูแลให้แก๊งค์ยาไหวตัวก่อน จึงเอาเครื่องกีดขวางไปวางไว้ทางเข้าบ้านที่ซุกซ่อนยา และปิดประตูลงกลอนตัวบ้าน ก่อนที่เจ้าพนักงานดังกล่าวจะเข้ามาค้นบ้านหลังดังกล่าว กรณีนี้ เป็นการ “ขัดขวาง” ตามมาตรา 40 และเมื่อเจ้าหน้าที่จับกุมมาถึง คนร้ายได้ต้อย ยิงขู่ แย่งของกลางจากเจ้าหน้าที่จับกุม ผู้กระทำ จะต้องรับผิดชอบต่อผู้ขัดขวางโดยใช้กำลังประทุษร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 140 อันเป็น เหตุฉกรรจ์

นอกจากนี้ ยังได้กำหนดความรับผิดทางอาญา ในกรณีที่กรรมการ อนุกรรมการ เจ้าพนักงาน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล หรือสภาท้องถิ่นอื่น ข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น พนักงานองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ กระทำความผิด เกี่ยวกับยาเสพติด หรือกระทำความผิดตามมาตรา 42 ต้องระวางโทษเป็น 3 เท่าของโทษที่กำหนดไว้ สำหรับความผิดนั้น (มาตรา 10)

ส่วนกรณีที่กรรมการหรืออนุกรรมการตามพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ หรือกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด เจ้าพนักงานหรือข้าราชการผู้ใดกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่ง หน้าที่ในการยุติธรรม ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญานั้นเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด ต้องระวางโทษเป็น 3 เท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น (มาตรา 11)

องค์ประกอบความผิดในส่วนจิตใจตามมาตรา 40 คือ เจตนาธรรมดาตามมาตรา 59 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายอาญา

กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญาฯ ข้อ 23(ข)

3.1 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519

พระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ได้ตราขึ้นจากนโยบายของรัฐบาลที่ประสงค์จะปราบปรามการค้าและ เสพยาเสพติดอย่างเข้มงวดกวัดขัน^{๑๗} เนื่องจากความผิดเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดเป็นความผิดร้ายแรง บ่อยครั้งมักเข้าลักษณะข้ามชาติและเกี่ยวข้องกับกลุ่มอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรซึ่งจัดเป็นความผิด ที่อนุสัญญาฯ ครอบคลุมถึง เจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ ไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด เลขาธิการ รัฐมนตรี และได้กำหนดให้ “เจ้าพนักงาน” ผู้ซึ่งเลขาธิการแต่งตั้ง ให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 3) ให้ถือว่ามิอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ทั่วราชอาณาจักร และให้มีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับตามมาตรา 14(3) ไว้เพื่อทำการสอบสวนได้ไม่เกิน 3 วัน (มาตรา 15) อำนาจดังกล่าวรวมไปถึงตัวกรรมการเอง และรองเลขาธิการเป็นผู้มีอำนาจด้วย ดังนั้น เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัตินี้ จึงถือเป็น เจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาเช่นกัน เนื่องจากมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวน ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา^{๑๘}

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 มาตรา 16

มาตรา 16 บัญญัติว่า ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ให้ความสะดวก หรือไม่ให้อภัยคำหรือไม่ส่งบัญชี เอกสาร หรือวัตถุใดแก่กรรมการ เลขาธิการ รองเลขาธิการ หรือเจ้าพนักงาน ซึ่งปฏิบัติการตามมาตรา 14

^{๑๗} โปรดดูหลักการและเหตุผลของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519

^{๑๘} จิตติ ตั้งคหิย์, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 7, น. 1399

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา 16 มีความเกี่ยวข้องกับอนุสัญญา ข้อ 23(ข) คือ องค์ประกอบความผิดในส่วนการกระทำ คือ “ขัดขวาง” เจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา 16 ซึ่งปฏิบัติการใช้อำนาจตามมาตรา 14 ดังนี้

(ก) เข้าไปในเคหสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะใดๆ ในเวลากลางวันระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก เพื่อตรวจค้น ยึด หรืออายัดยาเสพติดที่มีไว้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือจับกุมบุคคลใดๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แต่ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามียาเสพติด ซุกซ่อนอยู่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือบุคคลที่จะถูกจับได้หลบซ่อนอยู่ในเคหสถานหรือสถานที่นั้น ประกอบกับ มีเหตุอันควรเชื่อว่าหากไม่ดำเนินการในทันทียาเสพติดนั้นจะถูกโยกย้ายหรือบุคคลที่หลบซ่อนอยู่จะหลบหนี ก็ให้มีอำนาจเข้าไปในเวลากลางคืนภายหลังพระอาทิตย์ตกได้ (มาตรา 14(1))

(ข) ค้นเคหสถาน สถานที่ หรือบุคคลใดๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามียาเสพติดซุกซ่อนอยู่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ยึดหรืออายัดยาเสพติดหรือทรัพย์สินอื่นใดที่ได้รับมา เนื่องจากการกระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด^{๖๖} หรือที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ (มาตรา 14(2))

(ค) จับกุมบุคคลใด ๆ ที่กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด (มาตรา 14(3))

(ง) สอบสวนผู้ต้องหาในคดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด (มาตรา 14(4))

(จ) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใดๆ หรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการใดๆ มาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งบัญชี เอกสาร หรือวัตถุใดๆ มาเพื่อตรวจสอบ หรือประกอบการพิจารณา (มาตรา 14(5))

การ “ขัดขวาง” นั้นเป็นได้หลายกรณี (ดูหัวข้อ 3.3) และเป็นการแทรกแซงการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตามมาตรา 14 ด้วย ผู้กระทำการขัดขวางตามมาตรา 16 อาจมีความผิดต่อเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาด้วย

ทั้งนี้ จะเข้าองค์ประกอบตามอนุสัญญา ข้อ 23(ข) ได้ การขัดขวางนั้นจะต้องมีการใช้กำลังบังคับ ขู่เข็ญหรือข่มขู่ เพื่อแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่

องค์ประกอบความผิดในส่วนจิตใจตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติฯ นี้ คือเจตนาธรรมดาตาม มาตรา 59 วรรคสองแห่งประมวลกฎหมายอาญา

3.2 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้มุ่งที่จะปราบปรามและควบคุมยาเสพติดให้โทษเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกอยู่^{๖๗}

เจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติฯ คือ คณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ พนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งรัฐมนตรี เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา (มาตรา 3) แต่ผู้ที่ใช้อำนาจในการปฏิบัติการปราบปรามยาเสพติดและบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้คือ “พนักงานเจ้าหน้าที่” ซึ่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 51 ได้บัญญัติว่า “ในการปฏิบัติหน้าที่ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา”

^{๖๖} พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 มาตรา 3 ในพระราชบัญญัติฯ นี้

“กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด” หมายความว่ากฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ กฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท กฎหมายว่าด้วยการป้องกันการใช้สารระเหย และกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด”

^{๖๗} โปรดดูหลักการและเหตุผลของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

มาตรา 49 วรรคหนึ่ง ได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดังต่อไปนี้

(ก) เข้าไปในสถานที่ทำการของผู้รับอนุญาตนำเข้าหรือส่งออก สถานที่ผลิต สถานที่จำหน่าย สถานที่เก็บยาเสพติดให้โทษ หรือสถานที่ที่ต้องได้รับอนุญาต เพื่อตรวจสอบการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (มาตรา 49(1))

(ข) เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใดๆ เพื่อตรวจค้นเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ตามสมควรว่า มีทรัพย์สินซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้ หรือจะใช้ในการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติฯ นี้ หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ประกอบกับมีเหตุอันควรเชื่อว่าเนื่องจากการเนินชั่งกว่าจะเอาหมายค้นมาได้ ทรัพย์สินนั้นจะถูกโยกย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม (มาตรา 49(2))

(ค) ค้นบุคคลหรือยานพาหนะใดๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรว่ามียาเสพติดให้โทษซุกซ่อนอยู่ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (มาตรา 49(3))

(ง) ค้นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (มาตรา 49(4))

(จ) ยึดหรืออายัดยาเสพติดให้โทษที่มีไว้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือทรัพย์สินอันใดที่ได้ใช้ หรือจะใช้ในการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติฯ นี้

ในการเปิดพนักงานเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใดๆ เพื่อตรวจค้นเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อตามมาตรา 49(2) พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้นต้องปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด แสดงความบริสุทธิ์ก่อนการเข้าค้น รายงานเหตุผลและผลการตรวจค้นต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป บันทึกเหตุอันควรเชื่อตามสมควรและให้พนักงานเจ้าหน้าที่แสดงเอกสารเพื่อแสดงตนและเอกสารที่แสดงอำนาจในการตรวจค้น รวมทั้งเหตุอันควรเชื่อที่ทำให้สามารถเข้าค้นได้เป็นหนังสือให้ไว้แต่ผู้ครอบครองเคหสถาน สถานที่ค้น เว้นแต่ไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ค้นส่งมอบสำเนาเอกสารและหนังสือนั้นให้แก่ผู้ครอบครองดังกล่าวทันทีที่กระทำได้ และหากเป็นการเข้าค้นในเวลากลางคืน พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าในการเข้าค้นต้องเป็นข้าราชการพลเรือน ตำแหน่งตั้งแต่ระดับ 7 ขึ้นไป หรือข้าราชการตำรวจ ตำแหน่งตั้งแต่สารวัตรหรือเทียบเท่า ซึ่งมียศตั้งแต่พันตำรวจโทขึ้นไป

มาตรา 49 วรรคสี่ ได้กำหนดให้การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 49 วรรคหนึ่งให้บุคคลที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

นอกจากนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดยาเสพติดให้โทษที่เหลือนของผู้ถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาต หรือเพิกถอนใบอนุญาตของผู้รับอนุญาตด้วย (มาตรา 55)

“พนักงานเจ้าหน้าที่” ตามพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ ถือเป็นเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีในความผิดที่อนุสัญญาฯ ครอบคลุมถึงตามข้อ 23(ข) และบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับข้อ 23(ข) คือมาตรา 90 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ซึ่งบัญญัติว่า

“ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวกตามสมควรแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 49 หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 55 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญาฯ ข้อ 23(ข) คือ การขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 49 และมาตรา 55 หากมีการใช้กำลังบังคับขู่เข็ญหรือข่มขู่

องค์ประกอบความผิดส่วนจิตใจตามมาตรา 90 คือ เจตนาธรรมดาตามมาตรา 59 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายอาญา

4. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (United Nations Convention Against Transnational Organized Crime) เนื่องจากความผิดเกี่ยวกับการฟอกทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำอาชญากรรมตามอนุสัญญา ข้อ 6 เป็นความผิดมูลฐานที่อยู่ในขอบเขตการใช้บังคับของอนุสัญญา ตามข้อ 3 แห่งอนุสัญญา โดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2543 ได้ประกาศใช้เพื่อคุ้มครองการประกอบอาชญากรรมจากการที่ผู้ประกอบอาชญากรรมซึ่งกระทำความผิดกฎหมายบางประการ ได้นำเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นมากระทำการในรูปแบบต่างๆ อันเป็นการฟอกเงินเพื่อนำเงินหรือทรัพย์สินนั้นไปใช้เป็นประโยชน์ในการกระทำความผิดต่อไปอีก จึงได้กำหนดมาตรการต่างๆ ให้สามารถดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายฉบับนี้ คือ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ประกอบไปด้วยกรรมการและประธานกรรมการ พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง เลขาธิการและรองเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินตลอดจนรัฐมนตรี (มาตรา 3)

ส่วนผู้ที่กฎหมายกำหนดให้ในการปฏิบัติการตามกฎหมายฟอกเงิน เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา คือ กรรมการ อนุกรรมการ กรรมการธุรกรรม เลขาธิการ รองเลขาธิการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ (มาตรา 12)

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน⁷¹ มีอำนาจหน้าที่ดังนี้ (มาตรา 34)

- (1) เสนอมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อคณะรัฐมนตรี
- (2) พิจารณาให้ความเห็นต่อรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวง ระเบียบและประกาศ เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัติ นี้
- (3) วางระเบียบเกี่ยวกับการเก็บรักษา การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาด การนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ และการประเมินค่าเสียหาย และค่าเสื่อมสภาพตามมาตรา 57
- (4) ส่งเสริมความร่วมมือของประชาชนเกี่ยวกับการให้ข้อมูลข่าวสาร เพื่อป้องกันและปราบปราม

⁷¹ มาตรา 24 “ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินคณะหนึ่ง ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงยุติธรรม อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการ

ตำรวจแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลังอธิบดีกรมการประกันภัย อธิบดีกรมที่ดิน อธิบดีกรมศุลกากร อธิบดีกรมสรรพากร อธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ประธานสมาคมธนาคารไทย เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากบุคคลซึ่งมีความเชี่ยวชาญในทางเศรษฐศาสตร์ การเงิน การคลัง กฎหมาย หรือสาขาใดสาขาหนึ่งที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัตินี้ โดยความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาตามลำดับ เป็นกรรมการ และเลขาธิการเป็นกรรมการและเลขานุการ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งข้าราชการในสำนักงาน จำนวนไม่เกิน 2 คน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

ในการเป็นประธานกรรมการหรือกรรมการโดยตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง มีความจำเป็นไม่อาจมาประชุมกรรมการครั้งใดจะมอบหมายให้ผู้ดำรงตำแหน่งรองที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในคณะกรรมการมาประชุมแทนเฉพาะครั้งก็ได้”

การฟอกเงิน

(5) ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

(6) ปฏิบัติการอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 หรือกฎหมายอื่น

คณะกรรมการจะแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาและเสนอความเห็นเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งแทนคณะกรรมการก็ได้ (มาตรา 30)

เมื่อพิจารณาถึงอำนาจหน้าที่และฐานะของกรรมการ ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาแล้ว หากผู้ใดกระทำความผิดต่อกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน อันเป็นความผิดตามมาตรา 138 หรือ 139 หรือ 140 แห่งประมวลกฎหมายอาญา แล้วแต่กรณี ย่อมต้องรับโทษตามบทบัญญัติฯ ดังกล่าวด้วย

เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายฉบับนี้คือ คณะกรรมการธุรกรรม⁷² และพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยกำหนดให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจหน้าที่ดังนี้ (มาตรา 34)

- ตรวจสอบธุรกรรม⁷³ หรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด
- สั่งยับยั้งการทำธุรกรรมตามมาตรา 35 หรือมาตรา 36
- ดำเนินการตามมาตรา 48
- เสนอรายงานผลการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติฯ นี้ต่อคณะกรรมการ
- ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

1. อำนาจสั่งยับยั้งการทำธุรกรรมกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัย

คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือยับยั้งการทำธุรกรรมนั้นไว้ก่อนได้ ภายในเวลาที่กำหนด แต่ไม่เกินสามวันทำการ ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าธุรกรรมใดเกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน แต่ในกรณีที่จำเป็นหรือเร่งด่วนเลขาธิการจะสั่งยับยั้งการทำธุรกรรมดังกล่าวไปก่อน แล้วรายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรม (มาตรา 35)

2. อำนาจสั่งยับยั้งการทำธุรกรรมกรณีที่มีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้

คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือยับยั้งการทำธุรกรรมนั้นไว้ชั่วคราว ภายในเวลาที่กำหนด แต่ไม่เกินสิบวันทำการ ในกรณีที่มีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าธุรกรรมใดเกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่

พนักงานเจ้าหน้าที่จะใช้อำนาจได้ก็แต่โดยได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเลขาธิการ ตามมาตรา 38 เท่านั้น

⁷² มาตรา 32 วรรคหนึ่ง “ให้มีคณะกรรมการธุรกรรมคณะหนึ่ง ประกอบด้วย เลขาธิการ เป็นประธานกรรมการ และผู้ซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจำนวนสี่คนเป็นกรรมการ”

⁷³ มาตรา 3 “ธุรกรรม” หมายความว่า กิจการเกี่ยวกับการทำนิติกรรม สัญญา หรือการดำเนินการใดๆ กับผู้อื่น ทางการเงิน ทางธุรกิจ หรือการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 นั้น ให้กรรมการธุรกรรม เลขานุการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเลขานุการมีอำนาจ (มาตรา 38 วรรคหนึ่ง)

(ก) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกให้สถาบันการเงิน ส่วนราชการ องค์กร หรือ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ แล้วแต่กรณี ส่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือหรือส่งบัญชี เอกสารหรือหลักฐานใดๆ มาเพื่อตรวจสอบหรือประกอบการพิจารณา (มาตรา 38(1))

(ข) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใดๆ มาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือหรือส่งบัญชี เอกสารหรือหลักฐานใดๆ มาเพื่อตรวจสอบหรือประกอบการพิจารณา (มาตรา 38(2))

(ค) เข้าไปในเคหสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะใดๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการซุกซ่อนหรือ เก็บรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน เพื่อตรวจค้น หรือเพื่อประโยชน์ในการติดตาม ตรวจสอบ หรือยึด หรืออายัดทรัพย์สินหรือพยานหลักฐาน เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าหากเป็นข้ากวางจะเอาหมายค้นมาได้ทรัพย์สินหรือพยานหลักฐานดังกล่าวนั้นจะถูก ยักย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม (มาตรา 38(3))

บรรดาข้อมูลที่ได้มาจากการให้ถ้อยคำ คำชี้แจงเป็นหนังสือ บัญชี เอกสาร หรือหลักฐานใดๆ ที่มีลักษณะเป็นข้อมูลเฉพาะของบุคคล สถาบันการเงิน ส่วนราชการ องค์กร หรือหน่วยงานของรัฐ หรือ รัฐวิสาหกิจ ให้เลขานุการเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บรักษาและใช้ประโยชน์จากข้อมูลนั้น (มาตรา 38 วรรคห้า) การใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตามมาตรา 38 ดังกล่าวข้างต้นนั้น ได้มีบทกำหนดโทษต่อผู้ที่ไม่ให้ถ้อยคำ ไม่ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือไม่ส่งบัญชีเอกสาร หรือหลักฐาน ตามมาตรา 38(1) หรือ (2) หรือขัดขวาง หรือไม่ให้ความสะดวกตามมาตรา 38(3) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 64

มาตรา 64 มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องการกำหนดให้การใช้กำลังบังคับ การขู่เข็ญ หรือ การข่มขู่ เพื่อแทรกแซงการปฏิบัติราชการในหน้าที่ของกระบวนการยุติธรรม หรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย ในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่อนุสัญญาฯ ครอบคลุมถึง เป็นความผิดฐานขัดขวางความยุติธรรม ตามอนุสัญญาฯ ข้อ 23(ข) ในประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นองค์ประกอบความผิดในส่วนที่เป็นการ “ขัดขวาง” การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการธุรกรรม เลขานุการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ในการใช้อำนาจตามมาตรา 38(3) ซึ่งการ “ขัดขวาง” เทียบเคียงได้ หากมีการใช้กำลังบังคับ ขู่เข็ญ หรือข่มขู่ ก็อาจเข้าองค์ประกอบความผิดตามอนุสัญญาฯ ข้อ 23(ข) และในกรณีที่มีการกระทำอันเป็นการต่อสู่ขัดขวาง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 138 หรือมีการข่มขืนใจ ให้กรรมการธุรกรรม เลขานุการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติการณ์มิชอบด้วยหน้าที่ หรือให้ละเว้นการ ปฏิบัติการตามหน้าที่โดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 139 เป็นต้น ผู้กระทำความผิดตามมาตราดังกล่าวด้วย เช่น พนักงานเจ้าหน้าที่กำลังจะเข้าไปค้น รอยนต์ที่มีการซุกซ่อนหรือเก็บรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน นายแดงได้ใช้ปืนยิงขู่ พนักงานเจ้าหน้าที่ แต่พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่กลัวตรงเข้าไปที่รอยนต์ที่จะทำการตรวจค้น จึงใช้ปืนยิงพนักงาน เจ้าหน้าที่เพื่อฆ่าให้ตายแต่ไม่ตาย กรณีเช่นนี้นายแดงย่อมมีความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 64 ฐานขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ใช้อำนาจตาม

มาตรา 38(3) และมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 138 วรรคสอง ประกอบกับมาตรา 140 ทั้งยังมีความผิดฐานฆ่าเจ้าพนักงานตามมาตรา 289, 80 แห่งประมวลกฎหมายอาญาด้วย

ข้อสังเกต

(ก) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ยังไม่มีบทกำหนดโทษผู้ทำการขัดขวางหรือไม่ให้ความสะดวก ในการใช้อำนาจของคณะกรรมการธุรกรรมและเลขาธิการตามมาตรา 35 และคณะกรรมการธุรกรรมตามมาตรา 36

(ข) องค์ประกอบความผิดในส่วนจิตใจของมาตรา 64 นั้นคือ เจตนาธรรมดาตามมาตรา 59 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายอาญา

5. พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540

พระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นกฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับอนุสัญญา และพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก⁷⁴ (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons Especially Women and Children) เนื่องจากเป็นกฎหมายที่มุ่งป้องกัน และปราบปรามการกระทำความผิด โดยการซื้อ ขาย จำหน่าย ชักพาหรือจัดหาบุคคลไปด้วยวิธีการใดๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนองความใคร่แก่ตนเองหรือผู้อื่น เพื่อการอนาจารหรือเพื่อประโยชน์อย่างอื่นอันมิชอบ ด้วยวิธีการคุกคามต่อสวัสดิภาพของบุคคล เป็นความผิดไม่จำกัดเฉพาะการกระทำต่อหญิงและเด็กหญิงเท่านั้น ยังคุ้มครองไปถึงเด็กชายด้วย ส่วนผู้กระทำความผิดที่อยู่เบื้องหลังนั้น มักเป็นองค์กรอาชญากรรม (organized crime) ที่กระทำการในรูปการเตรียมสมคบกันเป็นขบวนการ เชื่อมโยงทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ และได้กำหนดมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดโดยให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ ในการที่จะตรวจตราสอดส่องเพื่อช่วยเหลือหรือกักกันหญิงและเด็ก เพื่อสอบสวนข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์ ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด⁷⁵ ซึ่งมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญา ข้อ 23 ดังต่อไปนี้

ประเด็นเรื่องการกำหนดให้การใช้กำลังบังคับ การขู่เข็ญ หรือการข่มขู่ เพื่อแทรกแซงการปฏิบัติ ราชการในหน้าที่ของกระบวนการยุติธรรม หรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่อนุสัญญา นี้ครอบคลุมถึง เป็นความผิดอาชญาฐานขัดขวางความยุติธรรมตามอนุสัญญา ข้อ 23(ข)

มาตรา 8 ได้ให้อำนาจ “พนักงานเจ้าหน้าที่”⁷⁶ ในการตรวจตราสอดส่องดูแลตามท่าอากาศยาน

⁷⁴ “เด็ก” หมายความว่าบุคคลผู้มีอายุไม่เกินสิบแปดปีบริบูรณ์

⁷⁵ “พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ข้าราชการไม่ต่ำกว่าระดับ 3 หรือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งรัฐมนตรี แต่งตั้งตามพระราชบัญญัติฯ นี้

⁷⁶ มาตรา 5 “ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้าหญิงและเด็ก ซื้อ ขาย จำหน่าย พามาจาก หรือส่งไปยังที่ใด รับหน่วงเหนี่ยว หรือกักขังซึ่งหญิงและเด็ก หรือจัดให้หญิงหรือเด็กกระทำการ หรือยอมรับการกระทำใด เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น เพื่อการอนาจาร หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ไม่ว่าหญิงหรือเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม อันเป็นความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี กฎหมายว่าด้วยสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน หรือ พระราชบัญญัติฯ นี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดำเนินการตามพระราชบัญญัติฯ นี้” (โปรดดูมาตรา 6 ความผิดฐานเตรียม เพื่อกระทำความผิดตามมาตรา 5 และมาตรา 7 ความผิดฐานสมคบกันเพื่อกระทำความผิดตามมาตรา 5 ประกอบด้วย)

ท่าเรือ สถานีรถไฟ สถานีขนส่ง สถานบริการ โรงงาน และสาธารณสถานต่างๆ เพื่อมิให้เกิดการกระทำความผิดตามกฎหมายที่ระบุในมาตรา 5⁷⁷

พนักงานเจ้าหน้าที่อาจขอให้บุคคลใดช่วยเหลือได้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา (วรรคหนึ่ง)

พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ยังมีอำนาจดำเนินการดังต่อไปนี้ เพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดตามกฎหมายที่ระบุในมาตรา 5

(1) มีหนังสือเรียกให้บุคคลให้มาให้อภัยค่า หรือให้ส่งเอกสารหรือพยานหลักฐาน

(2) ตรวจตัวหญิงหรือเด็กที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดตามกฎหมายที่ระบุในมาตรา 5 แต่ถ้าผู้เสียหายเป็นหญิงหรือเด็กจะต้องให้หญิงอื่นเป็นผู้ตรวจ

(3) ตรวจค้นสถานที่หรือยานพาหนะใดๆ แต่การตรวจค้นสถานที่ให้กระทำในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าหากไม่ดำเนินการทันทีหญิงหรือเด็กนั้นอาจถูกใช้กำลังประทุษร้าย หรือผู้กระทำความผิดจะทำการโยกย้ายหรือซ่อนเร้นหญิงและเด็กนั้นเสียก่อน พนักงานเจ้าหน้าที่จะทำการตรวจค้นสถานที่ในเวลากลางคืนก็ได้ แต่ต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมตำรวจหรือผู้ที่อธิบดีกรมตำรวจมอบหมายสำหรับในเขตกรุงเทพมหานครหรือผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้ที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมายสำหรับในเขตจังหวัดอื่น

นอกจากนี้ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดตามกฎหมายที่ระบุในมาตรา 5 หรือเพื่อช่วยเหลือหญิงหรือเด็กซึ่งอาจจะเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดดังกล่าว บทบัญญัติมาตรา 10 ได้ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจกักตัวหญิงหรือเด็กเพื่อให้ชี้แจงข้อเท็จจริงหรือเพื่อตรวจสอบเอกสารหรือพยานหลักฐาน แต่ห้ามมิให้กักตัวไว้เกินครึ่งชั่วโมง ในกรณีมีเหตุจำเป็นจะต้องใช้เวลาเกินกว่านั้น เมื่อได้แจ้งการกักตัวไว้ในรายงานแล้ว ให้กักตัวหญิงหรือเด็กไว้ได้ไม่เกินยี่สิบสี่ชั่วโมง แต่ต้องแจ้งให้อธิบดีกรมตำรวจหรือผู้ว่าราชการจังหวัดทราบก่อนแล้วแต่กรณี (วรรคหนึ่ง)

การกักตัวหญิงหรือเด็กโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 10 ต้องจัดให้หญิงหรือเด็กนั้นอยู่ในสถานที่อันสมควร ซึ่งมีใช้ห้องขังหรือสถานคุมขัง (วรรคสอง)

ในการใช้อำนาจ กรณีต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่มีฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในการปฏิบัติหน้าที่ด้วย (มาตรา 14) ดังนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่จึงมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานหรือเจ้าพนักงานในการยุติธรรมด้วย เนื่องจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่เป็นผู้ที่มีอำนาจในการสืบสวน⁷⁸ และสอบสวน⁷⁹ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หากมีผู้ต้องสงสัยขัดขวางพนักงานเจ้าหน้าที่ในการใช้อำนาจตามมาตรา 8, 9 หรือ 10 ผู้นั้น

⁷⁷ โปรดดูหลักการและเหตุผลของพระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540

⁷⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 17 “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ มีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญาได้”

⁷⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 วรรคหนึ่งและวรรคสอง

“ในจังหวัดอื่น นอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ ข้าราชการตำรวจซึ่งมีคดีตั้งแต่นายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิดหรืออ้างหรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหาที่มีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้”

“สำหรับในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ให้ข้าราชการตำรวจซึ่งมีคดีตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิดหรืออ้างหรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหาที่มีที่อยู่หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้”

ย่อมมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 138 หรือผู้ใดชมชื่นใจพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติกรณมิชอบด้วยหน้าที่ หรือให้ละเว้นการปฏิบัติกรณตามหน้าที่โดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย ผู้ใดมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 139 และถ้าหากการกระทำดังกล่าวข้างต้นได้กระทำโดยมิหรือใช้อาวุธ หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สามคนขึ้นไป หรือกระทำโดยอ้างอำนาจอันมิหรือของโจร ไม่ว่าอันมิหรือของโจรนั้นจะมีอยู่จริงหรือไม่ หรือกระทำโดยมิหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 140

จะเห็นได้ว่า หากมิผู้ใดกระทำความผิดตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าว และได้กระทำต่อ “พนักงานเจ้าหน้าที่” ย่อมมีความผิดแล้วแต่กรณีไป จึงเป็นการแทรกแซงการปฏิบัติราชการในหน้าที่ของกระบวนการยุติธรรมหรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่อนุสัญญาครอบคลุมถึง ตามอนุสัญญา ข้อ 23 เนื่องจาก มาตรา 138, 139 และ 140 แห่งประมวลกฎหมายอาญานั้น เป็นบทบัญญัติที่มีความเกี่ยวข้องกับอนุสัญญา ข้อ 23(ข) ดังได้กล่าวไว้แล้วในตอนต้น

กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญา ข้อ 23(ข) ในประเด็นเรื่อง การไม่เสื่อมสิทธิของรัฐบาลที่จะมีกฎหมายคุ้มครองเจ้าหน้าที่ประเภทอื่นของรัฐ

ในประเด็นดังกล่าวนี้ หมายความว่า การให้ความคุ้มครอง “เจ้าหน้าที่อื่น” ในการปฏิบัติกรณตามหน้าที่ โดยเจ้าหน้าที่ประเภทอื่นที่กล่าวถึงมิใช่เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งจะมีเจ้าหน้าที่อยู่หลายประเภทที่กฎหมายได้แต่งตั้งและให้อำนาจหน้าที่ไว้ เช่น พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2494 มาตรา 18 ให้พนักงานการรถไฟ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐจังหวัดซึ่งมีหน้าที่คัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการทหารตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2479 มาตรา 24 เป็นเจ้าหน้าที่งาน สารวัตรศึกษาซึ่งมีหน้าที่ติดตามเด็กที่ขาดเรียน ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา ก็เป็นเจ้าหน้าที่งานตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา กำหนดไว้ เป็นต้น

เจ้าหน้าที่เหล่านี้ย่อมเป็น “เจ้าหน้าที่ประเภทอื่นของรัฐ” ซึ่งกฎหมายก็ได้ให้ความคุ้มครองในการปฏิบัติหน้าที่การงานเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติตามมาตรา 138, 139, 140 แห่งประมวลกฎหมายอาญาที่มีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบตามอนุสัญญา ข้อ 23(ข) นั้น เป็นบทบัญญัติที่มุ่งคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท ไม่เฉพาะแต่เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเท่านั้น โดยพิจารณาจากการที่มีฐานะเป็น “เจ้าหน้าที่” ที่ได้ปฏิบัติกรณตามหน้าที่ราชการ ตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายให้ไว้หรือไม่ ซึ่งองค์ประกอบอย่างไรจึงเป็น “เจ้าหน้าที่” นั้นได้กล่าวไว้แล้วในตอนต้น

พระราชบัญญัติต่างๆ ที่ได้ยกตัวอย่างไปนั้น ไม่มีบทบัญญัติที่มิบทกำหนดโทษแก่ผู้ที่ใช้กำลังบังคับขู่เข็ญ หรือชมเชย เพื่อแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่งานตามพระราชบัญญัตินั้นๆ ไว้โดยเฉพาะ จึงต้องนำมาตรา 138, 139 และ 140 แห่งประมวลกฎหมายอาญาที่เทียบเคียงได้กับข้อ 23(ข) มาใช้

แต่หากกฎหมายเฉพาะซึ่งได้มีการกำหนดตัวเจ้าหน้าที่งาน และมิบทกำหนดโทษซึ่งเทียบเคียงกับองค์ประกอบตามอนุสัญญา ข้อ 23(ข) ได้ ก็ถือเป็นกรณีกฎหมายเฉพาะนั้นๆ ได้บัญญัติคุ้มครองเจ้าหน้าที่นั้นๆ ไว้แล้ว เช่น

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฉบับปีได้กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และอนุกรรมการที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง

แต่งตั้ง เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา 22) ซึ่งเจ้าพนักงานดังกล่าวนั้นถือว่าเป็นเจ้าหน้าที่ประเภทอื่นของรัฐตามข้อ 23(ข) ที่ไม่ได้มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เกี่ยวกับความผิดที่อนุสัญญาฯ ครอบคลุมถึง แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ ก็ยังคุ้มครองเจ้าพนักงานดังกล่าว โดยกำหนดโทษแก่ผู้ที่ “ขัดขวาง” การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงาน และถ้าการขัดขวางการปฏิบัติงานนั้น ได้กระทำโดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย ก็จะต้องรับโทษหนักขึ้นโดยบัญญัติไว้ในมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ซึ่งองค์ประกอบความผิดตามมาตรา 40 นี้ ก็เทียบเคียงได้กับการขู่เข็ญหรือการข่มขู่ตามข้อ 23(ข) ได้ ๕

บทที่ 4

กฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการขัดขวางความยุติธรรม

เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงกฎหมายของประเทศไทยเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ข้อ 23 ว่าด้วยเรื่องการขัดขวางความยุติธรรม จำเป็นต้องศึกษามาตรการทางกฎหมายของประเทศต่างๆ ในเรื่องนี้ ซึ่งพบว่าบางประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา มีกฎหมายเรื่องการขัดขวางความยุติธรรมบัญญัติไว้โดยเฉพาะ ประเทศออสเตรเลีย มีบัญญัติไว้เป็นหมวดเฉพาะในประมวลกฎหมายอาญา ส่วนในประเทศเยอรมนีไม่มีบัญญัติไว้เป็นหมวดเฉพาะ แต่มีหลายมาตราในประมวลกฎหมายอาญาสามารถปรับใช้ให้ครอบคลุมความผิดฐานขัดขวางความยุติธรรมได้ ดังจะได้ศึกษากฎหมายของประเทศต่างๆ เหล่านี้ดังต่อไปนี้

1. ประเทศสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาคือประเทศที่มีกฎหมายเกี่ยวกับการขัดขวางความยุติธรรมบัญญัติไว้โดยเฉพาะเป็นหมวดหมู่ มีพัฒนาการของกฎหมายที่เป็นระบบและครอบคลุมความผิดต่างๆ เกี่ยวกับการขัดขวางความยุติธรรมโดยละเอียด โดยบัญญัติไว้ในลักษณะ 18 ของ U.S. Code หรือ U.S.C. มาตรา 1501-1518 (2000) ซึ่งห้ามการขัดขวางความยุติธรรมและปกป้องความเที่ยงธรรมของกระบวนการพิจารณาของศาล สหพันธรัฐและของหน่วยงานอื่นของรัฐ

บทบัญญัติเกี่ยวกับการขัดขวางความยุติธรรมของประเทศไทยครอบคลุมเนื้อหาในเรื่องการขัดขวางความยุติธรรมในขอบเขตที่กว้างกว่าข้อ 23 ของอนุสัญญา ตัวอย่างเช่น มาตรา 1506 บัญญัติให้ผู้ที่ไม่ยอม เปลี่ยนแปลง หรือปลอมเอกสาร หมายศาลต่างๆ ซึ่งทำให้คำพิพากษาถูกกลับเป็นโมฆะหรือไม่มีผล ต้องรับโทษทางอาญา มาตรา 1507 บัญญัติให้ผู้ถือป้ายหรือเดินขบวนในหรือใกล้ที่ทำการของศาล หรือในหรือใกล้บ้านของผู้พิพากษา ลูกขุน พยาน หรือเจ้าหน้าที่ศาล โดยมีเจตนาที่จะขัดขวางหรือประวิงการบริหารความยุติธรรม หรือการปฏิบัติหน้าที่ของศาล ลูกขุน พยาน หรือเจ้าหน้าที่ศาล จะต้องรับโทษทางอาญา มาตรา 1508 บัญญัติให้ผู้ข่มขู่ พยายามข่มขู่การดำเนินกระบวนการพิจารณาลับของคณะลูกขุน หรือแอบฟัง หรือพยายามจะฟังการดำเนินกระบวนการพิจารณาลับของคณะลูกขุนจะต้องรับโทษทางอาญา และในมาตรา 1513 ที่ครอบคลุมความผิดอาญาที่เกิดจากการฆ่า พยายามฆ่า ทำร้ายร่างกาย หรือทำให้ทรัพย์สินผู้อื่นเสียหาย เพื่อแก้แค้น (retaliate) การที่ผู้ไปเปิดความหรือเสนอพยานหลักฐาน ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เกิดหลังจากที่มีการเปิดความหรือเสนอพยานหลักฐานแล้ว โดยการนิยามมาตราทั้งสี่ดังกล่าวแม้จะเกี่ยวข้องกับความผิดฐานขัดขวางความยุติธรรม แต่บทบัญญัติข้อ 23 แห่งอนุสัญญาไม่ครอบคลุมถึง

สำหรับบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับพันธุกรรมตามข้อ 23 แห่งอนุสัญญา แบ่งเป็น 2 กลุ่มดังนี้

1. บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับพันธุกรรมตามข้อ 23(ก) ได้แก่ มาตรา 1512 ความผิดในการฆ่า

พยายามฆ่า ทำให้กลัว ใช้กำลังทางกายภาพ ช่มชู้ หรือชักจูงโดยทุจริต เพื่อป้องกันมิให้ผู้ใดเข้าร่วมหรือเบิกความในกระบวนการพิจารณาคดีใดๆ หรือเพื่อป้องกันมิให้มีการยื่นพยานหลักฐาน หรือเพื่อป้องกันมิให้มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย หรือผู้พิพากษาเพื่อแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิด ตลอดจนเพื่อให้มีการกระทำในการเปลี่ยนแปลง ทำลายหรือปิดบังเอกสารหรือวัตถุพยานใดๆ ฯลฯ

2. บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับพันกรณีตามข้อ 23(ข) ได้แก่

2.1 มาตรา 1501 ความผิดอันเกิดจากการขัดขวางต่อต้านเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้รับมอบอำนาจผู้กระทำการส่ง หรือพยายามส่งหมายหรือเอกสารในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีของศาล มีโทษปรับหรือจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

2.2 มาตรา 1503 ความผิดกรณีผู้ใดโดยทุจริต ช่มชู้ ใช้กำลัง หรือมีหนังสือข่มขู่เพื่อพยายามให้เกิดอิทธิพล ช่มชู้ หรือประวิงการปฏิบัติหน้าที่ของลูกขุน เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ผู้พิพากษา หรือในการบริหารความยุติธรรมที่เหมาะสมต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนด หากเป็นกรณีมีการมาเจ้าพนักงานรับโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต ในกรณีพยายามเช่นนั้น มีโทษจำคุกไม่เกิน 20 ปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ ส่วนในกรณีอื่นๆ โทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ

2.3 มาตรา 1505 วรรคสอง ความผิดกรณีผู้ใดโดยทุจริต ช่มชู้ ใช้กำลัง หรือมีจดหมายข่มขู่เพื่อให้เกิดอิทธิพล ขัดขวาง ประวิง หรือพยายามที่จะให้เกิดอิทธิพล ขัดขวาง หรือประวิงต่อการปฏิบัติตามกฎหมายภายใต้กระบวนการของหน่วยงานของรัฐ หรือต่อการใช้อำนาจในการสอบสวนหรือไต่สวนของสภาหรือคณะกรรมการการของสภา หรือคณะกรรมการการร่วมของรัฐสภา โดยต้องรับโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ

2.4 มาตรา 1509 ความผิดกรณีโดยการข่มขู่หรือใช้กำลังเพื่อป้องกัน ขัดขวาง ประวิง หรือรบกวน หรือพยายามที่จะป้องกัน ขัดขวาง ประวิง หรือรบกวนการใช้สิทธิโดยชอบ หรือการปฏิบัติตามหน้าที่ภายใต้คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลสหรัฐ ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับ หรือ ทั้งจำทั้งปรับ

2.5 มาตรา 1510 ความผิดเกี่ยวกับการขัดขวางการสอบสวนทางอาญา (obstruction of criminal investigations) โดยเฉพาะมาตรา 1510(a) ซึ่งบัญญัติให้ผู้ที่ยุบายที่จะทำให้สืบค้นเพื่อขัดขวาง ทำให้ล่าช้า หรือป้องกันมิให้มีการสื่อสารข้อมูลต่อพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับการที่มีผู้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญาของสหรัฐ ต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือโทษปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ

2.6 มาตรา 1511 ความผิดฐานร่วมกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป ขัดขวางการบังคับตามกฎหมายอาญาโดยเจตนาที่จะช่วยเหลือธุรกิจการพนันที่ผิดกฎหมาย ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 1503

มีชื่อเรียกว่า “Omnibus Obstruction Provision” เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการขัดขวางความยุติธรรมที่สำคัญมาก ได้รับการยกร่างเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการคุ้มครองผู้เข้าร่วมในการดำเนินกระบวนการพิจารณาและป้องกันมิให้มีการใช้กระบวนการยุติธรรมไปในทางที่มิชอบในระหว่างที่มีการพิจารณาคดีในศาลของสหรัฐ รวมทั้งเพื่อเป็นหลักประกันว่าอาชญากรจะไม่สามารถหลีกเลี่ยงเจตนารมณ์ของกฎหมายโดยใช้วิธีการใหม่ๆ เพื่อแทรกแซงการบริหารความยุติธรรม⁸⁰

⁸⁰ Eric Lent & Melinda Williams, *Obstruction of Justice*, 39 Am. Crim. L. Rev. 865, 867 (2002).

ด้วยเหตุนี้ มาตราดังกล่าวจึงคุ้มครองกระบวนการทางศาลในสองแนวทาง แนวทางแรก ถ้อยคำที่บัญญัติโดยเฉพาะในมาตรานี้ ห้ามการใช้อิทธิพลโดยทุจริตต่อลูกขุนหรือเจ้าหน้าที่ศาลโดยการข่มขู่ ใช้กำลังหรือใช้ถ้อยคำที่เป็นลายลักษณ์อักษร และแนวทางที่สอง ถ้อยคำในส่วนที่กว้างของบทบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำการบริหารความยุติธรรมที่เหมาะสม (the due administration of justice) หรือที่เรียกว่า “Omnibus Clause” เป็นบทบัญญัติที่กว้าง ครอบคลุม (catch-all provision) การห้ามการกระทำใดๆ ที่จะกระทบกระเทือนต่อการบริหารความยุติธรรมที่เหมาะสม มาตรา 1503 นี้ ใช้ได้ทั้งการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีแพ่งและคดีอาญา นอกจากนี้ยังใช้กับกรณีที่มีการขัดขวางความยุติธรรมเกิดขึ้นสำเร็จ หรือในกรณีที่มีการพยายามที่จะขัดขวางความยุติธรรม

สำหรับองค์ประกอบของความผิดตามมาตรา 1503 รัฐจะต้องพิสูจน์ว่า (1) มีความเชื่อมโยงกับกระบวนการพิจารณาคดีที่กำลังอยู่ในระหว่างการดำเนินการ (2) จำเลยรู้หรือมีเหตุอันควรรู้เกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีนั้น และ (3) จำเลยกระทำการโดยทุจริตโดยเจตนาที่จะขัดขวางหรือแทรกแซงการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีหรือการบริหารความยุติธรรมที่เหมาะสม⁸¹

ในส่วนองค์ประกอบเกี่ยวกับเจตนาตามบทบัญญัตินี้ พิจารณาจากความสัมพันธ์ในด้านเวลาสาเหตุ หรือตรรกะที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาคดี หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ในกรณีที่มีการพยายาม การพยายามนั้นจะต้องมีผลที่เกิดโดยธรรมชาติและเป็นเหตุเป็นผลในการแทรกแซงการบริหารความยุติธรรมที่เหมาะสมสำหรับเจตนาโดยทุจริต (corrupt intent) มีแนวบรรทัดฐานการตีความของศาลสหรัฐไปในแนวที่ถือว่าเป็นเจตนาพิเศษ (specific intent) ซึ่งเป็นระดับที่สูงสุดของ mens rea อันเป็นตัวที่ใช้ในการชี้สภาพของจิตใจที่ก่อให้เกิดการฝ่าฝืนกฎหมาย⁸² โดยรัฐจะต้องแสดงให้เห็นว่าจำเลยรู้และตั้งใจกระทำการซึ่งสามารถคาดหมายโดยสมเหตุสมผลได้ว่าจะส่งผลเป็นการขัดขวางความยุติธรรม⁸³ เจตนาพิเศษนี้ยังสามารถที่จะพิสูจน์ได้จากพยานแวดล้อมอีกด้วย⁸⁴

มาตรา 1512

เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองพยานในสองแนวทาง กล่าวคือ แนวทางแรก ขยายการคุ้มครองอย่างกว้างซึ่งศาลตีความให้ครอบคลุมถึงผู้ที่มีแนวโน้มจะเป็นพยาน พยานของคณะลูกขุนและพนักงานสอบสวนแนวทางที่สอง โดยการเพิ่มเติมกฎหมายและแนวการตีความ ในปัจจุบันมาตรา 1512 ใช้กับการแทรกแซงพยานหลักฐานทุกกรณี ไม่เฉพาะแต่กรณีที่มีการใช้กำลังหรือข่มขู่พยานเท่านั้น⁸⁵

สำหรับองค์ประกอบความผิดของมาตรา 1512(b) รัฐจะต้องพิสูจน์ 4 ประการ เพื่อแสดงให้เห็นว่าจำเลยกระทำความผิดฐานแทรกแซงพยานดังนี้ (1) โดยรู้ (2) กระทำการโดยการใช้กำลังข่มขู่ ประพฤติโดยมิชอบหรือชักชวน (ชักจูง) โดยทุจริตต่อผู้อื่น (3) ด้วยเจตนาที่จะมีอิทธิพลทำให้ล่าช้า หรือป้องกันไม่ให้มีการเบิกความ หรือเป็นเหตุให้บุคคลอื่นปกปิดข้อมูลเอกสารหรือคำเบิกความ และ (4) จากการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี

⁸¹ *United States v. De La Rosa*, 171 F. 3d 215, 220-21 (5th Cir. 1999).

⁸² *Pettibone v. United States*, 148 U.S. 197, 206-07, 210 (1893)

⁸³ *See United States v. Cueto*, 151 F. 3d 620, 630-31 (7th Cir. 1998), *cert. denied*, 526 U.S. 1016 (1999)

⁸⁴ *United States v. Fleming*, 215 F. 3d 930, 938 (4th Cir. 2000)

⁸⁵ *Eric Lent & Melinda Williams, supra note 1, at 884*

องค์ประกอบประการที่ 2 ในส่วนการกระทำโดยใช้กำลังหรือข่มขู่ นั้น กฎหมายเน้นไปที่ความพยายามของจำเลยที่จะสกัดกั้นความยุติธรรมมากกว่าผลสำเร็จของการกระทำ พนักงานอัยการจึงไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่าจริง ๆ แล้วพยานรู้สึกหวาดกลัว โดยสามารถพิสูจน์แต่เพียงว่าการข่มขู่มีแนวโน้มที่ก่อให้เกิดความกลัว การข่มขู่ของจำเลยไม่จำเป็นต้องชัดเจน สามารถเป็นการกระทำโดยปริยายก็ได้

กล่าวโดยรวม เมื่อพิจารณามาตรการกำหนดความผิดฐานขัดขวางความยุติธรรมของประเทศสหรัฐอเมริกาแล้ว พบว่าบทบัญญัติต่างๆ มุ่งลงโทษผู้กระทำในกรณีใหญ่ๆ ที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ ขัดขวางการแสวงหาความยุติธรรม ขัดขวางการกระทำการที่เป็นที่ยุติธรรม ขัดขวางการดำเนินงานในระบบงานยุติธรรม ขัดขวางการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งนี้ เพื่อประสิทธิผลในการปราบปรามอาชญากรรม ตลอดจนคุ้มครองการดำเนินคดีในระบบงานยุติธรรม

2. ประเทศเยอรมนี

ประเทศเยอรมนีไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดความผิดเกี่ยวกับการขัดขวางความยุติธรรมเป็นหมวดหมู่ต่างหาก แต่ในประมวลกฎหมายอาญาของเยอรมนีมีมาตราหลายมาตราที่เกี่ยวข้องกับความผิดเกี่ยวกับการขัดขวางความยุติธรรม แม้จะไม่ละเอียดและไม่ครอบคลุมประเด็นต่างๆ มากเท่ากฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา แต่บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องของประเทศเยอรมนีก็ค่อนข้างจะครอบคลุมพันธกรณีส่วนใหญ่ตามข้อ 23 แห่งอนุสัญญา ซึ่งบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มาตรา 160 ความผิดฐานชักจูงให้ผู้อื่นเบิกความเท็จอันเป็นความผิดตามข้อ 23(ก) มาตรา 240 ความผิดฐานข่มขู่หรือใช้กำลังขู่เชิญให้กระทำการใด อันอาจเป็นความผิดทั้งข้อ 23(ก) และข้อ 23(ข) มาตรา 258 ความผิดฐานขัดขวางการลงโทษของรัฐและมาตรา 113 ความผิดฐานขัดขวางเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย ซึ่งทั้งสองมาตราลงอาจเป็นความผิดตามข้อ 23(ข) แห่งอนุสัญญา

มาตรา 160

บัญญัติให้ผู้ชักจูงให้ผู้อื่นเบิกความเท็จต้องรับโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับ และในกรณีที่ชักจูงให้ผู้อื่นยืนยันข้อความเท็จในการเบิกความ จำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับ และกำหนดให้มีโทษสำหรับการพยายามกระทำความผิดฐานนี้ด้วย

ข้อสังเกต ในกรณีที่มีการชักจูงเพื่อแทรกแซงการเบิกความหรือการเสนอพยานหลักฐานในการดำเนินคดี โดยที่ไม่มีการยืนยันข้อความเท็จในการเบิกความ บทบัญญัติในมาตรานี้ อาจไม่ครอบคลุมกรณีดังกล่าว อีกทั้งมาตรานี้ก็ไม่ครอบคลุมถึง ทำให้อาจมองได้ว่าบทบัญญัติในกฎหมายของประเทศเยอรมนีไม่ครอบคลุมการกระทำในลักษณะต่างๆ ทั้งหมดตามอนุสัญญา ข้อ 23

มาตรา 240

บัญญัติให้ผู้ใดโดยการใช้อำนาจหรือข่มขู่ว่าจะทำอันตราย บังคับให้บุคคลอื่นกระทำการหรือละเว้นการกระทำการใด ต้องรับโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับ การพยายามกระทำความผิดฐานนี้มีโทษด้วย นอกจากนี้ หากผู้เป็นเจ้าพนักงานของรัฐกระทำการดังกล่าวโดยใช้อำนาจหรือตำแหน่งโดยมิชอบถือเป็นกรณีร้ายแรง กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือนถึง 5 ปี

มาตรา 258

บัญญัติให้ผู้ใดโดยเจตนาหรือโดยรู้ ขัดขวางการลงโทษผู้อื่นทั้งหมดหรือบางส่วนตามประมวลกฎหมาย

อาญา โดยมีข้อยกเว้นกฎหมาย ต้องรับโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับ หากการขัดขวางดังกล่าวเป็นการขัดขวางการบังคับการลงโทษ หรือบังคับมาตรการใดๆ ต่อคนอื่น มีบทกำหนดโทษทำนองเดียวกัน นอกจากนี้การพยายามกระทำความผิดฐานนี้ต้องรับโทษด้วย

มาตรา 113

มาตรานี้เป็นมาตราสำคัญ เป็นฐานความผิดที่เกี่ยวกับการต่อต้านหรือขัดขวางเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายของรัฐ “Widerstand gegen Vollstreckungsbeamte” (Resistance to Law Enforcement Officials) ซึ่งบังคับใช้ได้กว้างโดยบัญญัติให้ผู้ใดที่ใช้กำลังหรือข่มขู่ว่าจะใช้กำลัง ชักจูงให้มีการต่อต้านหรือกระทำการจู่โจมอย่างรุนแรงต่อเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งรับผิดชอบในการบังคับใช้กฎหมาย ขณะที่เจ้าพนักงานดังกล่าวปฏิบัติหน้าที่โดยชอบ ต้องรับโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับ แต่ถ้าเป็นกรณีร้ายแรง (serious cases) ต้องรับโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือนถึง 5 ปี ซึ่งกรณีความผิดร้ายแรง ได้แก่ ผู้กระทำการหรือผู้ร่วมกระทำการใช้อาวุธหรือกระทำการด้วยความรุนแรงทำให้ผู้ที่ถูกจู่โจมได้รับอันตรายถึงแก่ความตายหรือบาดเจ็บสาหัส

3. ประเทศออสเตรเลีย

บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับความผิดฐานขัดขวางความยุติธรรมเป็นหมวดหนึ่งในประมวลกฎหมายอาญา (Crimes Act 1914) โดยบัญญัติไว้ในส่วนที่ 3 (Part III) ความผิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความยุติธรรม (Offences relating to the administration of justice) รวมทั้งสิ้น 22 มาตรา ซึ่งมาตราที่เกี่ยวข้องกับพันธุกรรมตามข้อ 23(ก)(ข) แห่งอนุสัญญา ได้แก่ มาตรา 36A, 37, 38, 39, 40, 42, 43 โดยมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับข้อ 23(ก) แห่งอนุสัญญา

มาตรา 36A (Intimidation of witnesses)

เป็นบทบัญญัติกำหนดความผิดในการข่มขู่ ใช้กำลังทำร้าย ทำให้เกิดความเสียหาย ความสูญเสีย หรือการขาดสิทธิประโยชน์ หรือทำให้ได้รับการลงโทษแก่ผู้ที่เป็นพยานหรือจะไปเป็นพยานในคดีใดๆ โดยผู้กระทำความผิดฐานนี้ มีโทษจำคุก 5 ปี

มาตรา 37 (Corruption of witnesses)

บัญญัติให้ผู้ใดให้ เสนอจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์ใดๆ แก่ผู้อื่น โดยการตกลงหรือโดยการเข้าใจว่าบุคคลที่เป็นพยานหรือจะไปเป็นพยานในคดีใดๆ จะเบิกความอันเป็นเท็จหรือละเว้นจากการเบิกความตามความจริง หรือกระทำการโดยเจตนาในการชักจูงบุคคลที่เป็นพยานหรือจะไปเป็นพยานให้เบิกความอันเป็นเท็จหรือละเว้นจากการเบิกความตามความจริง มีความผิดและมีโทษจำคุก 5 ปี

มาตรา 38 (Deceiving witnesses)

บัญญัติให้บุคคลที่ฉ้อฉลหรือหลอกลวงหรือโดยจงใจแสดงข้อความอันเป็นเท็จ โดยการกล่าวหรือโดยลายลักษณ์อักษรแก่บุคคลอื่นผู้ซึ่งเป็นพยานหรือจะไปเป็นพยานในคดีใดๆ โดยมีเจตนาให้กระทบต่อคำเบิกความของพยานผู้นั้น มีความผิดและมีโทษจำคุก 2 ปี

มาตรา 39 (Destroying evidence)

บัญญัติให้บุคคลที่โดยรู้ว่ามีหนังสือ เอกสาร หรือวัตถุอื่นๆ จะถูกใช้หรืออาจจะถูกใช้เป็นพยาน

หลักฐานในคดีนั้น จงใจทำลายหรือกระทำการใดๆ ให้เอกสารหรือวัตถุนั้นๆ ไม่สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานได้ มีความผิดและมีโทษจำคุก 5 ปี

มาตรา 40 (Preventing witnesses from attending court)

บัญญัติให้ผู้ใดจงใจกีดกันไม่ให้บุคคลอื่นที่ได้รับหมายเรียกไปเป็นพยานในคดีใดๆ ไปปรากฏตัวในฐานะพยาน หรือกีดกันไม่ให้บุคคลอื่นที่ได้รับหมายศาลยื่นพยานหลักฐานต่อศาล มีความผิดและมีโทษจำคุก 1 ปี

กลุ่มบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับข้อ 23(ข) แห่งอนุสัญญา

มาตรา 42 (Conspiracy to defeat justice)

บัญญัติให้ผู้ใดสมรู้ร่วมคิดกับผู้อื่นในการขัดขวาง กีดกันความยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับอำนาจศาล มีความผิดและมีโทษจำคุก 5 ปี

ผู้ที่จะมีความผิดฐานสมรู้ร่วมคิดนี้จะต้องเข้าทำความตกลงกับผู้อื่นคนเดียวหรือหลายคน และผู้ที่เข้าทำความตกลงนี้จะต้องมีเจตนาที่จะขัดขวาง กีดกันความยุติธรรม ทั้งจะต้องมีการกระทำการตามข้อตกลงที่เป็นการขัดขวางหรือกีดกันความยุติธรรม

มาตรา 43 (Attempting to pervert justice)

บัญญัติให้ผู้ใดพยายามที่จะขัดขวาง กีดกันความยุติธรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจทางศาล มีความผิดและมีโทษจำคุก 5 ปี

สำหรับผู้ที่มีความผิดตามบทบัญญัตินี้ การกระทำจะต้องไม่เป็นเพียงการเตรียมการจะกระทำความผิดเท่านั้น และหากการกระทำไปถึงขั้นพยายามแต่ความพยายามนั้นไม่สามารถบรรลุผลได้อย่างแน่แท้ ผู้ที่กระทำการดังกล่าวก็ถือว่ามีความผิด

ข้อสังเกต ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศออสเตรเลีย มาตรา 36A, 37, 38 และ 40 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดที่กระทำต่อพยานบุคคลซึ่งครอบคลุมความผิดตามการกระทำในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพยานบุคคลเพื่อให้เบิกความเท็จหรือเพื่อแทรกแซงการเบิกความ ตามอนุสัญญา ข้อ 23(ก) แต่ไม่ครอบคลุมความผิดตามการกระทำในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแทรกแซงการนำเสนอพยานหลักฐานตามอนุสัญญา ข้อ 23(ก) ในส่วนท้าย แต่หากการกระทำดังกล่าวเข้าลักษณะเป็นการสมรู้ร่วมคิดกับบุคคลอื่นก็อาจเป็นความผิดตามมาตรา 42 ได้ อย่างไรก็ตาม ถ้าไม่เข้าลักษณะเป็นการสมรู้ร่วมคิดก็ไม่เข้าองค์ประกอบตามมาตรา 42

ในส่วนบทบัญญัติของกฎหมายออสเตรเลียที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญา ข้อ 23(ข) นั้น มาตรา 42 ไม่ครอบคลุมถึงกรณีที่มีการใช้กำลังบังคับ ชูเชิญ หรือข่มขู่เพื่อแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่เนื่องจากมิใช่กรณีที่มีการสมรู้ร่วมคิด อย่างไรก็ตาม หากการขัดขวางความยุติธรรมที่มีได้มีการสมรู้ร่วมคิดนั้นได้มีการดำเนินการแล้วแต่ไม่เป็นผลสำเร็จ ผู้กระทำอาจมีความผิดตามมาตรา 43

บทที่ 5

บทวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมาย ของประเทศต่างๆ

เพื่อกำหนดให้การขัดขวางความยุติธรรมเป็นความผิดอาญา ตามอนุสัญญาสหประชาชาติ เพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ข้อ 23

มาตรการตามกฎหมายไทยและมาตรการตามกฎหมายของประเทศต่างๆ มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการขัดขวางความยุติธรรม เมื่อได้กระทำโดยเจตนาในประเด็นต่างๆ ตามอนุสัญญา ข้อ 23 ซึ่งจะได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบในแต่ละประเด็นดังนี้

1. ประเด็นเรื่องการใช้กำลังบังคับ การขู่เข็ญหรือการข่มขู่ หรือการให้สัญญา การเสนอให้ หรือให้ประโยชน์ที่ไม่พึงได้ เพื่อบังคับให้ให้การเท็จ หรือเพื่อแทรกแซงการให้การหรือการเสนอพยานหลักฐานในการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่อนุสัญญา นี้ครอบคลุมถึง (อนุสัญญา ข้อ 23(ก))

กฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา

ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 4 ว่าบทบัญญัติเกี่ยวกับการขัดขวางความยุติธรรมของประเศนี้มีเนื้อหาขอบเขตที่กว้างขวางกว่าอนุสัญญา ข้อ 23 อยู่หลายกรณี แต่ที่มีความเกี่ยวข้องกับพันธกรณีตามข้อ 23(ก) คือมาตรา 1512⁸⁰ โดยเป็นบทบัญญัติที่มีความสอดคล้องและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของข้อ 23(ก) เนื่องจากเมื่อพิจารณาองค์ประกอบต่างๆ ตามมาตรา 1512 เปรียบเทียบกับองค์ประกอบตามข้อ 23(ก) แล้ว จะเห็นว่า องค์ประกอบความผิดในส่วนการกระทำตามมาตรา 1512 คือ การฆ่า การพยายามฆ่า การทำให้กลัว ใช้กำลังทางกายภาพ ข่มขู่ หรือชักจูงโดยทุจริต ตรงกับการใช้กำลังทางกายภาพ การข่มขู่หรือการทำให้กลัว การให้สัญญา ยื่นข้อเสนอ หรือให้ประโยชน์ที่มีควรได้ ตามข้อ 23(ก) แต่องค์ประกอบในเรื่องการฆ่าและการพยายามฆ่าตามมาตรา 1512(อ)(1) ของกฎหมายสหรัฐฯ เป็นส่วนที่กว้างกว่าข้อ 23(ก) แห่งอนุสัญญา ซึ่งกำหนดเพียง “การใช้กำลังทางกายภาพ การข่มขู่หรือการทำให้กลัวเท่านั้น” ส่วนการ “ชักจูงโดยทุจริต” ตามมาตรา 1512(b) ของกฎหมายสหรัฐฯ อาจจะตีความได้กว้าง จึงอาจรวมไปถึงการให้สัญญา เสนอให้ หรือให้ประโยชน์ที่ไม่พึงได้ตามข้อ 23(ก) ด้วย ส่วนองค์ประกอบภายในส่วนจิตใจ นอกจากเจตนาธรรมดา

⁸⁰ โปรดดู บทที่ 4 หัวข้อที่ 4.1 กฎหมายของประเทศไทยเกี่ยวกับการขัดขวางความยุติธรรม ของรายงานการวิจัย

แล้ว ทั้งข้อ 23(ก) และมาตรา 1512 ต้องการเจตนาพิเศษ⁸⁷ เหมือนกัน คือกรณีเพื่อป้องกันมิให้ผู้ใดเข้าร่วมหรือเบิกความในกระบวนการพิจารณาคดีใดๆ หรือเพื่อป้องกันมิให้มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายหรือผู้พิพากษา เพื่อแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดตามมาตรา 1512(อ)(1)(A),(C) และมาตรา 1512(บ)(1)(A),(C),(D) ซึ่งเทียบได้กับการกระทำให้การหรือการเสนอพยานหลักฐานในการดำเนินคดีตามข้อ 23(ก) และกรณีเพื่อป้องกันมิให้มีการยื่นพยานหลักฐานหรือเพื่อให้มีการกระทำในการเปลี่ยนแปลง ทำลาย หรือ ปิดบังเอกสารหรือวัตถุพยานใดๆ ฯลฯ ตามมาตรา 1512(อ)(1)(B) และมาตรา 1512(บ)(2)(A)(B) ก็จะเทียบได้กับการแทรกแซงการเสนอพยานหลักฐานในการดำเนินคดีตามข้อ 23(ก) ส่วนกรณี “เพื่อจูงใจให้ให้การเท็จ” ตามข้อ 23(ก) นั้น แม้บทบัญญัติมาตรา 1512 จะไม่มีถ้อยคำที่ตรงกัน แต่จากองค์ประกอบเกี่ยวกับเจตนาโดยใช้อิทธิพลต่อการเบิกความของพยานตามมาตรา 1512(บ)(1) อาจตีความให้ครอบคลุมเจตนาและการกระทำในส่วนนี้ของข้อ 23(ก) ได้

กฎหมายประเทศเยอรมนี

เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรการตามกฎหมายของประเทศเยอรมนีแล้ว พบว่าแม้ไม่มีบทบัญญัติเฉพาะเกี่ยวกับการขัดขวางความยุติธรรมในลักษณะเดียวกันกับกฎหมายสหรัฐ โดยมีแต่บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญา ข้อ 23(ก) ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น บทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันก็มีความสอดคล้องกับพันธกรณีส่วนใหญ่และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของข้อ 23(ก) เช่นกัน โดยประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มาตรา 160 กรณีการชักจูงใจให้ผู้อื่นเบิกความเท็จ หรือการชักจูงใจให้ผู้อื่นยืนยันในข้อความเท็จ ซึ่งเป็นองค์ประกอบความผิดในส่วนการกระทำ เทียบได้กับการให้สัญญา การเสนอให้หรือให้ประโยชน์ที่ไม่พึงได้เพื่อจูงใจให้ให้การเท็จตามอนุสัญญา ข้อ 23(ก) ส่วนกรณี “การใช้กำลังบังคับ ชูเชื้อ ช่มชู้ เพื่อจูงใจให้ให้การเท็จ หรือเพื่อแทรกแซงการให้การ หรือการเสนอพยานหลักฐานในการดำเนินคดี” อันเป็นองค์ประกอบตามข้อ 23(ก) นั้น ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มาตรา 240 สามารถนำมาปรับใช้ได้ เนื่องจากมีการกำหนดความผิดโดยมีองค์ประกอบในส่วนการกระทำคือ การใช้กำลัง หรือช่มชู้ว่าจะทำอันตรายบังคับให้บุคคลอื่นกระทำการหรือละเว้นกระทำการใดๆ ซึ่งนำไปใช้ได้อย่างกว้างขวาง ครอบคลุมไปถึงการใช้กำลังหรือช่มชู้ว่าจะทำอันตรายบังคับให้ผู้อื่นเบิกความเท็จ แทรกแซงการให้การหรือการเสนอพยานหลักฐานในการดำเนินคดีด้วย⁸⁸

นอกจากนี้ มาตรา 240 ยังกำหนดความผิดแก่ผู้กระทำซึ่งเป็นเจ้าพนักงานของรัฐที่ใช้อำนาจหรือตำแหน่งโดยมิชอบกระทำการดังกล่าวถือเป็นกรณีร้ายแรง ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วมีความสอดคล้องกับข้อ 23(ก) เช่นกัน เนื่องจากผู้กระทำความผิดตามข้อ 23(ก) จะเป็นผู้ใดก็ได้ไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งกระทำการขัดขวางเองก็ตาม กรณีนี้จึงเป็นไปตามเจตนารมณ์ของอนุสัญญา ข้อ 23 ด้วย นอกจาก

The Second
National
Symposium
of Justice
Administration

⁸⁷ ศาสตราจารย์จิตติ ตั้งคณทิพย์ อธิบายว่า เจตนาพิเศษ (dolus specialis, specific intent) คือเหตุจูงใจให้กระทำความผิดที่กฎหมายบัญญัติไว้จึงจะเป็นความผิด เพียงแต่ผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 นั้น ยังไม่พอความผิดฐานใดที่ต้องการเจตนาพิเศษ มักปรากฏคำว่า “เพื่อ” หรือ “โดยทุจริต” ผู้กระทำความผิดจะต้องทำด้วยเจตนาพิเศษเป็นองค์ประกอบความผิด เพื่อให้เกิดความเสียหายโดยตรง ต้องประสงค์ต่อผลโดยตรงตามที่กฎหมายระบุไว้ ไม่ต้องการผลที่ประสงค์และไม่เป็นฐานพยานในความผิดที่ต้องการเหตุจูงใจ : ไพศาล จิตติ ตั้งคณทิพย์, กฎหมายอาญา ภาค 1 สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2536) : 233-239

⁸⁸ ไพศาล จิตติ ตั้งคณทิพย์, 4 หัวข้อที่ 4.2 กฎหมายของประเทศเยอรมนีเกี่ยวกับการขัดขวางความยุติธรรม ของรายงานการวิจัย

มาตรา 160 และมาตรา 240 ของประมวลกฎหมายอาญาเยอรมนีดังกล่าว มีความผิดฐานพยายาม ด้วย
เนื่องจากไม่ต้องการเจตนาพิเศษเหมือนกับข้อ 23(ก) ต้องการ ทั้งยังเป็นความผิดที่ต้องการผลอีกด้วย
อย่างไรก็ตาม ดังที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 4 ว่าแม้บทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญาของเยอรมันจะ
ครอบคลุมพันธุกรรมส่วนใหญ่ของอนุสัญญา ข้อ 23(ก) แต่ในการปฏิบัติจริงเพื่อแทรกแซงการเบิกความ
หรือการเสนอพยานหลักฐานในการดำเนินคดี โดยที่ไม่มีการเบิกความเท็จหรือยืนยันข้อความเท็จในการเบิกความ
ยังเป็นที่สงสัยว่าจะสามารถตีความมาตรา 160 หรือมาตราอื่นๆ ให้ครอบคลุมถึงหรือไม่ ฉะนั้น หากจะนำ
กฎหมายเยอรมันมาเป็นต้นแบบในการปรับปรุงกฎหมายของไทยจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงปัญหาในประเด็นนี้ด้วย

กฎหมายประเทศออสเตรเลีย

สำหรับมาตรการตามกฎหมายของประเทศออสเตรเลียนั้น ได้บัญญัติความผิดเกี่ยวกับการ
ขัดขวางความยุติธรรมไว้เป็นหมวดหนึ่งในประมวลกฎหมายอาญา (Crime Act 1914) ซึ่งเมื่อพิจารณา
มาตราที่เกี่ยวข้องกับข้อ 23(ก) แล้วพบว่ามีความสอดคล้องกับพันธุกรรมส่วนใหญ่ และเป็นไปตามวัตถุประสงค์
ของอนุสัญญา ข้อ 23(ก) เนื่องจากมาตรา 36A (Intimidation of witnesses) ซึ่งกำหนดองค์ประกอบ
ความผิดในการปฏิบัติผู้กระทำความชั่วใช้กำลังทำร้ายทำให้เกิดความเสียหาย สูญเสีย หรือขาดสิทธิประโยชน์
หรือทำให้ได้รับการถูกลงโทษแก่ผู้ที่เป็นพยานหรือจะไม่ใช่พยานในคดีใดนั้น สามารถเทียบเคียงได้กับข้อ 23(ก)
ในการใช้กำลังบังคับ ชูเชิญ หรือข่มขู่ เพื่อแทรกแซงการเบิกความ แต่มาตรา 36A มีขอบเขตการบังคับใช้
กว้างขวางกว่าข้อ 23(ก) กล่าวคือแม้ไม่มีการใช้กำลัง ข่มขู่ ทำให้กลัว หรือยื่นข้อเสนอก็เพื่อชักจูง แต่หากมี
การทำให้เกิดความเสียหาย ความสูญเสีย หรือขาดสิทธิประโยชน์ หรือทำให้ได้รับการลงโทษแก่ผู้ที่เป็น
หรือจะไม่ใช่พยานในคดี ผู้กระทำความผิดมีความผิดตามมาตรา 36A ซึ่งในการนี้ดังกล่าวอาจไม่เป็นความผิด
ตามข้อ 23(ก) ก็ได้ เนื่องจากไม่เข้าองค์ประกอบความผิด^{๙๐}

ส่วนมาตรา 37 (Corruption of witnesses)^{๙๑} ซึ่งกำหนดความผิดแก่ผู้ให้เสนอจะให้ทรัพย์สิน
หรือประโยชน์ใดๆ แก่ผู้อื่น โดยการตกลงหรือโดยการเข้าใจว่าบุคคลที่เป็นพยานหรือจะไม่ใช่พยานในคดีใดๆ
เบิกความอันเป็นเท็จหรือละเว้นจากการเบิกความตามความจริง หรือกระทำการโดยเจตนาในการชักจูงบุคคล
ที่เป็นพยานหรือจะไม่ใช่พยานให้เบิกความอันเป็นเท็จ หรือละเว้นจากการเบิกความตามความจริง สามารถ
เทียบเคียงได้กับข้อ 23(ก) โดยมาตรา 37 ตอนแรกเทียบเคียงปรับใช้ได้กับการเสนอให้ หรือให้ประโยชน์
ที่ไม่พึงได้ เพื่อจูงใจให้ผู้ยื่นเบิกความเท็จตามข้อ 23(ก) และตอนท้าย การ “ชักจูงใจ” บุคคลที่เป็นพยาน
หรือจะไม่ใช่พยานของมาตรา 37 นั้น เทียบได้กับการ “ให้สัญญา” ที่ไม่พึงได้ เพื่อจูงใจให้พยานเบิกความเท็จ
ตามข้อ 23(ก)

มาตรา 38 (Deceiving witnesses)^{๙๒} กำหนดความผิดแก่บุคคลที่ฉ้อฉล หรือหลอกลวง หรือโดย
จงใจแสดงข้อความอันเป็นเท็จ โดยการกล่าวหรือโดยลายลักษณ์อักษรแก่บุคคลอื่นผู้ซึ่งเป็นพยานหรือ
จะไม่ใช่พยานในคดีใดๆ โดยมีเจตนาให้กระหายต่อคำเบิกความของพยาน ซึ่งเมื่อพิจารณาองค์ประกอบตามข้อ
23(ก) แล้วเห็นว่าบทบัญญัติต่างๆ เกี่ยวกับการขัดขวางความยุติธรรม รวมทั้งมาตรา 38 ใช้บังคับได้

^{๙๐} Crimes Act 1914 Part III (Offences relating to the administration of justice) 736(a)

^{๙๑} CA 1914 ? 37

^{๙๒} CA 1914 ? 38

กว้างขวางกว่าข้อ 23(ก) เนื่องจากมาตรา 38 เอาผิดแก่บุคคลที่ทำการฉ้อฉล หลอกลวง จงใจแสดงข้อความอันเป็นเท็จ โดยการกล่าวหรือโดยลายลักษณ์อักษรแก่พยาน โดยมีเจตนาให้กระทบต่อคำเบิกความของพยานผู้นั้น ซึ่งต่างกับข้อ 23(ก) ที่ไม่ได้กำหนดองค์ประกอบความผิดในส่วนการกระทำความผิดไว้แต่อย่างใด แม้ตามมาตรา 38 จะเป็นลักษณะที่เป็นการแทรกแซงการเบิกความหรือการเสนอพยานหลักฐานของพยานเช่นเดียวกับข้อ 23(ก) ก็ตาม

องค์ประกอบตามมาตรา 39 (Destroying evidence)⁹² ไม่สอดคล้องกับอนุสัญญา ข้อ 23(ก) โดยตรง เพราะกำหนดความผิดแก่ตัวการที่กระทำโดยรู้หนังสือ เอกสาร หรือวัตถุอื่นๆ จะถูกใช้หรืออาจจะถูกใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีนั้น จงใจทำลายหรือกระทำการใดๆ ให้เอกสารหรือวัตถุนั้นๆ ไม่สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่อาจนำมาปรับใช้ในกรณีข้อ 23(ก) ในประเด็นที่เป็นการแทรกแซงการเสนอพยานหลักฐานในการดำเนินคดี โดยนำกรณีการใช้ให้กระทำความผิดมาปรับเช่นเดียวกับการนิยามกฎหมายอาญาของประเทศไทย

มาตรา 40 (Preventing witnesses from attending court)⁹³ มีความสอดคล้องกับอนุสัญญา ข้อ 23(ก) ในประเด็นเกี่ยวกับการแทรกแซงการเบิกความ หรือการเสนอพยานหลักฐาน เนื่องจากมาตรา 40 กำหนดความผิดแก่ผู้ที่จงใจ “กีดกัน” ไม่ให้บุคคลอื่นที่ได้รับหมายเรียกไปเป็นพยานในคดีใดๆ ไปปรากฏตัวในฐานะพยานหรือกีดกันไม่ให้บุคคลอื่นที่ได้รับหมายศาลยื่นพยานหลักฐานต่อศาล แต่มาตรา 40 ใช้บังคับได้กว้างขวางกว่าข้อ 23(ก) เนื่องจากข้อ 23(ก) กำหนดการกระทำที่เป็นความผิดเฉพาะการใช้กำลังบังคับ ชูเชิญ ช่มชู้ ให้สัญญา เสนอให้ หรือให้ประโยชน์ที่ไม่พึงได้แก่ผู้อื่น แต่ตามมาตรา 40 หากผู้กระทำความผิดด้วยประการใดๆ ที่เป็นการ “กีดกัน” ไม่ให้ผู้ได้รับหมายศาลไปปรากฏตัวในฐานะพยานหรือไม่ให้บุคคลที่ได้รับหมายศาลยื่นพยานหลักฐานต่อศาลก็เป็นความผิดแล้ว

อย่างไรก็ตาม ดังที่กล่าวในบทที่ 4 ว่าประมวลกฎหมายอาญาของออสเตรเลีย มาตรา 36A, 37, 38 และ 40 ไม่ครอบคลุมการกระทำที่เกี่ยวกับการแทรกแซงการนำเสนอพยานหลักฐานในการดำเนินคดีตามอนุสัญญา ข้อ 23(ก) ส่วนท้าย หากการกระทำนั้นมิได้นำไปสู่การเบิกความเท็จหรือการแทรกแซงการเบิกความ⁹⁴ ฉะนั้น แม้กฎหมายของประเทศออสเตรเลียจะมีเนื้อหาที่ครอบคลุมพันธกรณีตามอนุสัญญา ข้อ 23(ก) ค่อนข้างละเอียดโดยเฉพาะการกระทำต่อพยานบุคคล แต่ก็ยังไม่ครอบคลุมการกระทำในบางกรณีโดยครบถ้วนดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

กฎหมายไทยโดยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ

เมื่อพิจารณากฎหมายไทยเปรียบเทียบกับมาตรการตามอนุสัญญา ข้อ 23(ก) แล้วพบว่ามีความสอดคล้องบางส่วน ซึ่งจะต้องนำบทบัญญัติต่างๆ ของประมวลกฎหมายอาญาของไทยมาปรับใช้เข้าด้วยกัน โดยจะได้กล่าวถึงรายละเอียดในแต่ละมาตราดังต่อไปนี้

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 309 มีความสอดคล้องและครอบคลุมกับอนุสัญญา ข้อ 23(ก) พอสมควร เนื่องจาก “การใช้กำลังบังคับ” ตามข้อ 23(ก) เทียบได้กับการข่มขืนใจตามมาตรา 309 ส่วนการ **ชูเชิญหรือช่มชู้**ตามข้อ 23(ก) ก็สามารถเทียบเคียงได้กับองค์ประกอบความผิดตามมาตรา 309 คือ “ทำให้กลัว

⁹² C.A. 1914 ? 39

⁹³ C.A. 1914 ? 40

⁹⁴ โปรดดูบทที่ 4 หัวข้อที่ 4.3 กฎหมายของประเทศออสเตรเลียเกี่ยวกับการขัดขวางความยุติธรรม ของรายงานการวิจัย

ว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ฯลฯ” แต่ความผิดตามมาตรา 309 เป็นความผิดที่ต้องการผล คือ ผู้ถูกข่มขืนใจ ต้องกระทำ ไม่กระทำ หรือจ่ายยอมต่อสิ่งใดจึงเป็นความผิดสำเร็จ หากผู้ถูกข่มขืนใจไม่กระทำ กระทำ หรือไม่ จ่ายยอมต่อสิ่งใดตามที่ได้ข่มขืนใจ คือ ผู้ถูกกระทำไม่กลัวตามที่ข่มขืนใจ ผู้กระทำต้องรับโทษฐานพยายาม ซึ่งต้องการเจตนาธรรมดาทั่วไป ต่างกับข้อ 23(ก) ที่ต้องการเพียงมูลเหตุจงใจหรือเจตนาพิเศษ ไม่ต้องการ ผลแห่งการกระทำ กล่าวคือ หากมีการใช้กำลังบังคับ ชูเชิญ หรือข่มขู่ เพื่อจงใจให้เบิกความเท็จ หรือเพื่อ แทรกแซงการให้การหรือการเสนอพยานหลักฐานในการดำเนินคดีต่อผู้ถูกกระทำก็ย่อมเป็นความผิดสำเร็จแล้ว ผู้ถูกกระทำจะกระทำการตามที่ใช้กำลังบังคับชูเชิญ หรือข่มขู่ ให้สัญญา เสนอให้หรือให้ประโยชน์ที่ไม่พึงได้ หรือไม่ใช่ข้อสำคัญ นอกจากนี้ มาตรา 309 ยังขาดองค์ประกอบความผิดในส่วนการกระทำในกรณี “การให้ สัญญา การเสนอให้หรือให้ประโยชน์ที่ไม่พึงได้” ตามข้อ 23(ก) ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรการตามมาตรา 1512 ของสหรัฐอเมริกาแล้ว เห็นว่ามีความครอบคลุมมากกว่ามาตรา 309 รวมทั้งเมื่อพิจารณาประมวล กฎหมายอาญาของประเทศออสเตรเลีย มาตรา 37 แล้ว พบว่ามีการกำหนดความผิดแก่ผู้ที่ให้เสนอจะให้ ทรัพย์สินหรือประโยชน์ใดๆ หรือโดยการชักจูงใจเพื่อการแทรกแซง (interfere) การให้การหรือการเสนอ พยานหลักฐานในการดำเนินคดี นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศเยอรมนี มาตรา 160 ยังมีการกำหนดความผิดสำหรับผู้ชักจูงให้ผู้อื่นเบิกความเท็จ ในขณะที่กฎหมายไทยไม่มีบทบัญญัติกำหนดให้ เป็นความผิดโดยตรง คงมีแต่ความผิดฐานเบิกความเท็จตามมาตรา 177 ซึ่งจะต้องนำเรื่องการใช้ให้กระทำ ความผิดมาปรับใช้ ทั้งไม่ครอบคลุมการแทรกแซงพยานหลักฐานในกรณีอื่นๆ

กล่าวโดยรวมแล้ว ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 309 ยังไม่ครอบคลุมอย่างทั่วถึงในประเด็น สำคัญเกี่ยวกับการแทรกแซงการเบิกความของพยานและการเสนอพยานหลักฐาน จึงต่างจากบทบัญญัติ ของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเยอรมนี และประเทศออสเตรเลีย ที่แม้จะครอบคลุมพันธกรณีไม่ครบถ้วน แต่ก็มิชอบเขตการบังคับใช้ที่กว้างกว่า สอดคล้องกับพันธกรณีตามอนุสัญญา ข้อ 23(ก) มากกว่า และยังสามารถปรับใช้ได้คล่องตัวกว่า อย่างไรก็ดีตาม การแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติ มาตรา 309 ของประมวล กฎหมายอาญาของประเทศไทยโดยเพิ่มเติมถ้อยคำ “ให้สัญญา เสนอให้หรือให้ประโยชน์ที่ไม่พึงได้” แม้จะทำให้ สอดคล้องกับพันธกรณีตามอนุสัญญา ข้อ 23(ก) แต่ก็ไม่น่าจะเหมาะสมและไม่สอดคล้องกับลักษณะความผิด ตามมาตรา 309 ซึ่งจัดเป็นความผิดต่อเสรีภาพ ผู้ที่ถูกกระทำจึงต้องปฏิบัติตามโดยการจ่ายยอมอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้กระทำความผิดเท่านั้น

การใช้ให้กระทำความผิดฐานเบิกความเท็จตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 177 และ 181 มีความสอดคล้องกับอนุสัญญา ข้อ 23(ก) ในประเด็นเกี่ยวกับการให้สัญญายินยอมเสนอหรือให้ประโยชน์ ที่ไม่พึงได้ เพื่อจงใจให้พยานเบิกความเท็จ เนื่องจากการก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 84 อาจเป็นการก่อโดยตรง เช่น จ้าง วาน หรือเป็นลักษณะของการจูงใจให้กระทำ เช่น จ้างพยาน ให้เบิกความเท็จ ผู้จ้างย่อมมีความผิดฐานเป็นผู้ใช้ เนื่องจากการให้ประโยชน์ที่ไม่พึงได้ แต่ผู้ใช้ตามมาตรา 177 หรือ 181 จะมีความผิดตามกฎหมายนั้น จะต้องมีความผิดกระทำลงตามที่ก่อคือมีการกระทำความผิด เกิดขึ้นเป็นผลจากการกระทำของผู้ก่อคือจะเป็นความผิดสำเร็จต่อเมื่อศาลจดจำเบิกความลงเป็นลายลักษณ์-อักษรแล้ว แต่ถ้าผู้ถูกใช้เบิกความตามจริงหรือกลับแจ้งความจริง ตามมาตรา 182 หรือยังไม่ได้กระทำ ผู้ถูกใช้ไม่ต้องรับโทษ แต่ผู้ใช้ต้องรับโทษ 1 ใน 3 แสดงให้เห็นว่ายังเป็นกรณีความผิดที่ต้องการผล ต่างกับข้อ 23(ก) ที่หากมีการให้สัญญา เสนอให้หรือให้ประโยชน์เพื่อจงใจให้เบิกความเท็จแล้ว ย่อมเป็นความผิดสำเร็จ

จะมีการเบิกความเท็จตามที่มีการให้สัญญา เสนอให้ หรือให้ประโยชน์ที่ไม่พึงได้หรือไม่ ไม่ใช่ข้อสำคัญ เนื่องจากต้องการเพียงมูลเหตุจูงใจหรือเจตนาพิเศษไม่ต้องการผลแห่งการกระทำ นอกจากนี้ มีข้อสังเกตว่าบทบัญญัติข้อ 23(ก) มีขอบเขตบังคับใช้กว้างกว่าประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 84 ประกอบกับมาตรา 177 หรือ 181 ทั้งนี้ เพราะตามกฎหมายไทยจะเอาผิดกับผู้ให้เบิกความเท็จนั้นจะต้อง “เป็นข้อสำคัญในคดี” อันเป็นองค์ประกอบสำคัญตามมาตรา 177 แต่ตามข้อ 23(ก) หากมีการกระทำด้วยการใช้กำลังบังคับ ชูเชิญหรือข่มขู่ ให้สัญญา เสนอให้หรือให้ประโยชน์ที่ไม่พึงได้ เพื่อจูงใจให้พยานเบิกความเท็จไม่ว่าความเท็จนั้นจะเป็นข้อสำคัญในคดีหรือไม่ก็ตาม ผู้กระทำความผิดมีความผิดตามข้อ 23(ก)^{๙๕} เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรา 160 แห่งประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันที่กำหนดความผิดแก่ผู้ที่ชักจูงให้ผู้อื่นเบิกความเท็จ หรือยืนยันข้อความเท็จในการเบิกความแล้ว และเห็นว่ามาตรา 160 เป็นความผิดสำเร็จในตนเอง และความเท็จนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นข้อสำคัญในคดี หรือตามประมวลกฎหมายอาญาออสเตรเลีย มาตรา 37 ก็มีลักษณะคล้ายกับมาตรา 160 แห่งประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน กล่าวคือเป็นความผิดสำเร็จในตนเองและความเท็จนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นข้อสำคัญในคดี อย่างไรก็ตาม หากจะปรับปรุงมาตรา 177 ให้ครอบคลุมกรณีตามบทบัญญัติของเยอรมันและออสเตรเลียก็น่าจะไม่เหมาะสม เนื่องจากมาตรา 177 มุ่งเน้นเอาผิดแก่ผู้ทำการเบิกความเท็จโดยกำหนดให้ความเท็จต้องเป็นข้อสำคัญในคดี และการเบิกความเท็จในการพิจารณาคดีอาญารับโทษสูงกว่า ฉะนั้นการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายอาญาของไทยให้ครอบคลุมพันธกรณีส่วนนี้ของอนุสัญญา ข้อ 23(ก) จึงน่าจะบัญญัติเป็นบทบัญญัติต่างหากให้ครอบคลุมกรณีต่าง ๆ ตามข้อ 23(ก)

การใช้ให้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 180

บทบัญญัติมาตรา 84 ประกอบกับมาตรา 180 เกี่ยวข้องกับอนุสัญญา ข้อ 23(ก) ในประเด็นเรื่องการให้สัญญา ยืนยันข้อเสนอ หรือให้ประโยชน์ที่ไม่พึงได้เพื่อแทรกแซงการเสนอพยานหลักฐานในการดำเนินคดี อย่างไรก็ตาม การใช้ให้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาไทย มาตรา 180 นั้น มีองค์ประกอบที่ต่างจากองค์ประกอบของอนุสัญญา ข้อ 23(ก) เนื่องจากมาตรา 84 ประกอบกับมาตรา 180 เอาผิดกับผู้ให้เฉพาะกรณีการนำสืบหรือแสดงพยานหลักฐานอันเป็นเท็จนั้นต้องเป็น “ข้อสำคัญในคดี” จึงจะเป็นความผิด แต่ตามข้อ 23(ก) การเสนอพยานหลักฐานไม่ว่าจะเป็นข้อสำคัญในคดีหรือไม่ หากมีการใช้กำลัง บังคับ ชูเชิญ ข่มขู่ ให้สัญญา เสนอให้ หรือให้ประโยชน์ที่ไม่พึงได้เพื่อแทรกแซงกรณีดังกล่าวแล้วย่อมมีความผิดตามข้อ 23(ก) นอกจากนี้ กรณีที่ผู้ให้มีความผิดตามมาตรา 180 นั้นจะต้องปรากฏว่าผู้ใช้เป็นผู้นำสืบพยานในศาลด้วย และจะต้องมีการนำสืบหรือแสดงพยานหลักฐานอันเป็นเท็จนั้นต่อศาลแล้ว^{๙๖} จึงเป็นความผิดที่ต้องการผล โดยมีองค์ประกอบความผิดในส่วนจิตใจคือเจตนาธรรมดาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 ต่างกับข้อ 23(ก) ซึ่งต้องการเจตนาพิเศษและไม่ต้องการผลแห่งการกระทำ โดยหากมีการให้สัญญา การเสนอให้ หรือให้ประโยชน์ที่ไม่พึงได้เพื่อแทรกแซงการเสนอพยานหลักฐานต่อศาลก็เป็นความผิดสำเร็จแล้ว จะมีการแทรกแซงการเสนอพยานหลักฐานตามที่ได้ให้สัญญา เสนอให้ หรือให้ประโยชน์ที่ไม่พึงได้หรือไม่ ไม่ใช่ข้อสำคัญ ในประเด็นนี้เกี่ยวกับการแทรกแซง (interfere) การเสนอพยานหลักฐานในการดำเนินคดีนั้น อนุสัญญา ข้อ 23(ก) ใช้ได้กว้างกว่า ส่วนผู้กระทำความผิดตามข้อ 23(ก) และ

^{๙๕} โปรดดูบทที่ 3 หัวข้อที่ 3.2 การใช้ให้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 177, 181 ของรายงานการวิจัย

^{๙๖} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 262-263/2461

มาตรา 84 ประกอบกับมาตรา 180 นั้น จะเป็นบุคคลประเภทใดก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือเจ้าพนักงาน^๗

ประเด็นดังกล่าวเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรการของประเทศสหรัฐอเมริกา มาตรา 1512 ที่เคยอ้างถึงแล้วเป็นบทบัญญัติเอาผิดแก่ผู้ที่กระทำการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เพื่อป้องกันมิให้มีการยื่นพยานหลักฐานหรือเพื่อให้มีการกระทำในการเปลี่ยนแปลง ทำลาย หรือบิดเบือนเอกสารหรือวัตถุพยานใดๆ ซึ่งครอบคลุมและบังคับใช้ได้กว้างขวางกว่ามาตรา 84 ประกอบกับมาตรา 180 ที่เอาผิดแก่ผู้กระทำความผิดกรณีใช้ให้น้ำสืบหรือแสดงพยานหลักฐานอันเป็นเท็จเท่านั้น เช่นเดียวกันเมื่อเปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มาตรา 160 ก็จะเห็นว่าบทบัญญัติดังกล่าวบังคับใช้ได้กว้างขวางกว่าเช่นกัน เนื่องจากไม่จำเป็นต้องนำเรื่องผู้ชี้ให้กระทำความผิดมาปรับเหมือนกฎหมายไทย โดยสามารถเอาผิดแก่ผู้ที่นำพยานมาเบิกความโดยเป็นผู้นำสืบได้ ประกอบกับการนำมาตรา 40 มาปรับใช้ นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายอาญาออสเตรเลีย มาตรา 39 และมาตรา 40 แล้ว กฎหมายประเทศออสเตรเลียมีขอบเขตการบังคับใช้กว้างกว่ากฎหมายไทยโดยไม่จำกัดเฉพาะการเอาผิดแก่ผู้กระทำการใดๆ ให้เอกสารหรือวัตถุใดๆ ไม่สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานได้ (มาตรา 39) แต่ยังสามารถเอาผิดแก่ผู้ที่จงใจกีดกันไม่ให้บุคคลอื่นที่ได้รับหมายเรียกไปเป็นพยานไปปรากฏตัวในฐานะพยานหรือกีดกันไม่ให้บุคคลอื่นที่ได้รับหมายศาลยื่นพยานหลักฐานต่อศาล (มาตรา 40) กล่าวโดยรวมแล้วกฎหมายไทยยังไม่ครอบคลุมถึง “การแทรกแซงการเสนอพยานหลักฐาน” ในกรณีต่างๆ อย่างไรก็ตาม การแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยปรับปรุงเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 180 ให้ครอบคลุมถึงการกระทำที่เกี่ยวข้องตามข้อ 23(ก) อาจไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการบัญญัติมาตรา 180 โดยเหตุผลที่ตนเองเดียวกันที่เคยกล่าวมาแล้วในกรณีของมาตรา 177 และมาตรา 309 การขยายปัญหาในเรื่องนี้ จึงควรจะใช้วิธีจัดทำเป็นบทบัญญัติใหม่ต่างหาก

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 184 และมาตรา 185^๘ เป็นบทบัญญัติที่เอาผิดแก่ผู้กระทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหาย หรือไร้ประโยชน์ ซึ่งพยานหลักฐานในการกระทำความผิด หรือทรัพย์สิน หรือเอกสารใดที่ได้ส่งไว้ต่อศาล หรือที่ศาลให้รักษาไว้ในการพิจารณาคดีเป็นความผิด ฉะนั้นหากจะเข้ากรณีข้อ 23(ก) จะต้องนำเรื่องผู้ชี้ตามประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา 84) มาเปรียบเทียบกับมาตรา 39 ของประเทศออสเตรเลีย ซึ่งหากนำมาใช้จะต้องนำเรื่องผู้ชี้ (มาตรา 84) มาปรับเช่นกัน มาตรา 184 และ 185 น่าจะเป็นบทบัญญัตินอกกรอบพันธกรณีตามข้อ 23(ก) แต่อาจมองว่าเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการขัดขวางความยุติธรรมเช่นกันแต่อยู่นอกกรอบพันธกรณี จึงเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าบทบัญญัติของไทยบางเรื่องครอบคลุมเกินกว่าพันธกรณีของอนุสัญญา

ประเด็นเกี่ยวกับการขัดขวางการดำเนินคดีตามข้อ 23(ก) ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่อนุสัญญา ครอบคลุมถึง

การที่จะดำเนินคดีกับกลุ่มองค์กรอาชญากรรมเมื่อได้กระทำความผิดอันเข้าองค์ประกอบตามข้อ 23(ก) จะต้องเป็นการขัดขวางหรือแทรกแซงการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับความผิดที่อนุสัญญา ครอบคลุมถึงเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินคดีของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เช่น พนักงานผู้อำนวยการสืบสวนคดีอาญา พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ศาล พนักงานราชทัณฑ์ ฯลฯ ซึ่งใช้อำนาจ

^๗ โปรดดูบทที่ 3 หัวข้อที่ 3.2 การใช้ให้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 180 ของราชอาณาจักรไทย

^๘ โปรดดูบทที่ 3 หัวข้อที่ 3.2 การใช้ให้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 184 และ 185 ของราชอาณาจักรไทย

และหน้าที่ตามกฎหมาย ฉะนั้น กฎหมายที่เกี่ยวข้องจึงอาจได้แก่ กฎหมายอาญา กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือกฎหมายพิเศษในรูปของพระราชบัญญัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์และเด็ก พ.ศ. 2540 เป็นต้น^{๙๙}

จากที่ได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการตามอนุสัญญา ข้อ 23(ก) กับมาตรการตามกฎหมายของประเทศต่างๆ และมาตรการตามกฎหมายไทยแล้วเห็นว่าโดยภาพรวมแล้วมาตรการของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเยอรมนี ประเทศออสเตรเลีย มีความสอดคล้องและครอบคลุมกับอนุสัญญา ข้อ 23(ก) โดยสามารถที่จะปฏิบัติตามพันธกรณีได้ ส่วนกฎหมายไทยเมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายอาญาโดยภาพรวมแล้วมีความสอดคล้องที่จะปฏิบัติตามพันธกรณีได้ แต่ยังมีหลายบทบัญญัติยังไม่ครอบคลุมอนุสัญญา ข้อ 23(ก) ทำให้ต้องนำเอาบทบัญญัติหลายๆ มาดรามารปรับใช้เข้าด้วยกัน ทำให้บังคับใช้ได้ไม่สะดวกและเกิดความยุ่งยาก และมีข้อสังเกตว่าในส่วนที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันก็คือบทบัญญัติความผิดของประเทศต่างๆ รวมทั้งประเทศไทยไม่ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้กระทำการขัดขวางไว้เช่นเดียวกับข้อ 23(ก) จึงเป็นประโยชน์ในการบังคับใช้เพื่อเอาผิดกับบุคคลทั่วไปและเจ้าหน้าที่ของรัฐได้

ในการขยายปัญหาดังกล่าวของกฎหมายไทย หากใช้วิธีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา ในมาตราต่างๆ เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามพันธกรณีของอนุสัญญา ได้ แต่ก็อาจประสบปัญหาความไม่เหมาะสมและความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ในการบัญญัติมาตรานั้นๆ ทั้งหากจะมีการนำมาใช้ก็จะต้องนำบทบัญญัติต่างๆ มาเชื่อมโยงปรับใช้เข้าด้วยกัน ซึ่งอาจเกิดปัญหาการบังคับใช้ในอนาคต ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าเพื่อแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องผลในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมหรือการบังคับใช้ตีความด้วยบทกฎหมาย ฯลฯ จึงควรมีการบัญญัติเป็นกฎหมายเฉพาะในเรื่องการขัดขวางความยุติธรรมไปทีเดียว โดยนำองค์ประกอบตามอนุสัญญา ข้อ 23(ก) เป็นต้นแบบในการยกร่างเพื่อเกิดความสะดวกในการบังคับใช้ต่อไป

2. ประเด็นเรื่องการใช้กำลังบังคับ การขู่เข็ญหรือการข่มขู่เพื่อแทรกแซงการปฏิบัติราชการในหน้าที่ของกระบวนการยุติธรรมหรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่อนุสัญญา ครอบคลุมถึง (อนุสัญญา ข้อ 23(ข))

กฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา

จากการที่ได้ทำการศึกษาแล้วพบว่ากฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญา ข้อ 23(ข) นั้นมีความสอดคล้องกับอนุสัญญา ข้อ 23(ข) ซึ่งจะได้ทำการพิจารณาแต่ละบทบัญญัติของกฎหมายสหรัฐอเมริกาดังนี้

มาตรา 1501^{1๐๐} มีความสอดคล้องกับข้อ 23(ข) เนื่องจากกำหนดองค์ประกอบความผิดในส่วน

^{๙๙} โปรดดูรายละเอียดในบทที่ 2 หัวข้อที่ 2.6 “การกระทำความผิดที่อนุสัญญา ครอบคลุมถึง” ของรายงานการวิจัย

^{1๐๐} โปรดดูบทที่ 4 ในหัวข้อที่ 4.1 มาตรการเกี่ยวกับการขัดขวางความยุติธรรมของประเทศสหรัฐอเมริกา เรื่อง บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับพันธกรณีตามข้อ 23(ข) ของรายงานการวิจัย

การกระทำคือการ “ขัดขวาง ต่อต้าน” ซึ่งเทียบเคียงได้กับการใช้กำลังบังคับ การขู่เข็ญหรือข่มขู่ ตามข้อ 23(ข) โดยมาตรา 1501 เป็นการกำหนดความผิดแก่ผู้ที่ทำการแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ราชการของกระบวนการยุติธรรมหรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย โดยคุ้มครองเจ้าหน้าที่ทั่วไปและผู้รับมอบอำนาจของเจ้าหน้าที่เฉพาะในการปฏิบัติหน้าที่หรือผู้ได้รับมอบอำนาจทำการส่งหรือพยายามส่งหมายหรือเอกสารในการดำเนินการบรรเทาความเดือดร้อนของศาล แต่มาตรา 1501 ไม่ต้องการเจตนาพิเศษเหมือนกับข้อ 23(ข) เพียงแต่มีเจตนาอาชญากรรมก็เป็นความผิดแล้ว แต่อย่างไรก็ดี เป็นการแสดงให้เห็นว่ามาตรา 1501 ต้องการผลแห่งการกระทำต่างกับอนุสัญญา ข้อ 23(ข)

มาตรา 1503¹⁵¹ มีความสอดคล้องกับข้อ 23(ข) เนื่องจากต้องการเจตนาพิเศษที่ต้องการมูลเหตุจูงใจคือโดยทุจริตเพื่อพยายามให้เกิดอิทธิพล ข่มขู่ หรือประวิงการปฏิบัติหน้าที่ของลูกขุน เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ผู้พิพากษา หรือในการบริหารความยุติธรรมที่เหมาะสม จึงเป็นลักษณะที่เป็นการกำหนดความผิดแก่ผู้ที่แทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ราชการของกระบวนการยุติธรรม หรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย ตามความมุ่งประสงค์ของข้อ 23(ข) เนื่องจากผู้พิพากษา ลูกขุน และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องตามมาตรา 1503 เป็นเจ้าหน้าที่ซึ่งมีหน้าที่ปฏิบัติราชการในกระบวนการยุติธรรมและเป็นเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายใดๆ ตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ด้วย ซึ่งคำว่า “เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง” ตามมาตรา 1503 มีความได้กว้าง เช่นเดียวกับคำว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ตามมาตรา 1501 นอกจากนี้องค์ประกอบความผิดในส่วนการกระทำก็มีความสอดคล้องกับข้อ 23(ข) เช่นกัน เนื่องจากต้องมีการกระทำคือ การข่มขู่ ใช้กำลัง ที่เทียบเคียงได้กับการใช้กำลังบังคับ ขู่เข็ญ หรือข่มขู่ อันเป็นองค์ประกอบส่วนการกระทำตามข้อ 23(ข)¹⁵²

ข้อสังเกต การมีหนังสือข่มขู่ตามมาตรา 1503 ก็เป็น “การข่มขู่” ตามข้อ 23(ข) เช่นกัน เนื่องจากไม่ได้จำกัดวิธีข่มขู่ไว้

มาตรา 1505 วรรคสอง¹⁵³ มีความสอดคล้องกับข้อ 23(ข) เช่นกัน เนื่องจากต้องการมูลเหตุจูงใจคือ เพื่อให้เกิดอิทธิพล ขัดขวาง หรือประวิง หรือพยายามที่จะให้เกิดอิทธิพลขัดขวาง หรือประวิงต่อการปฏิบัติตามกฎหมายภายใต้กระบวนการของหน่วยงานของรัฐ หรือต่อการใช้อำนาจในการสอบสวนหรือไต่สวนของสภา หรือคณะกรรมการสิทธิการของสภา หรือคณะกรรมการสิทธิการร่วมของรัฐสภา อันเป็นลักษณะการเอาผิดกับผู้แทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายตามความมุ่งประสงค์ของข้อ 23(ข) โดยมาตรา 1505 วรรคสอง ได้กำหนดกรณีที่เป็นการแทรกแซงไว้เพื่อให้เกิดการบังคับใช้ได้อย่างกว้างขวาง ส่วนองค์ประกอบความผิดในส่วนการกระทำก็สอดคล้องกับบทบัญญัติของข้อ 23(ข) เช่นกัน โดยพิจารณาจากการข่มขู่ ใช้กำลัง หรือมีจดหมายข่มขู่ โดยเทียบเคียงกับการใช้กำลังบังคับ ขู่เข็ญ หรือข่มขู่ตามข้อ 23(ข) ด้วย อีกประการคือ ทั้งมาตรา 1505 วรรคสอง กับข้อ 23(ข) เป็นความผิดที่ไม่ต้องการผลเช่นเดียวกัน เพียงแต่ต้องพิสูจน์มูลเหตุจูงใจ (เจตนาพิเศษ) ของผู้กระทำว่าได้กระทำโดยมีมูลเหตุจูงใจตามที่กำหนดไว้ในเงื่อนไขของกฎหมายหรือไม่ ซึ่งเป็นกรณีเดียวกับมาตรา 1503 ด้วย

มาตรา 1509¹⁵⁴ มีความสอดคล้องกับอนุสัญญา ข้อ 23(ข) เนื่องจากเป็นการกำหนดความผิด

¹⁵¹ U.S.C. Part 1 chapter 73 §1501

¹⁵² U.S.C. Part 1 chapter 73 §1503

¹⁵³ U.S.C. Part 1 chapter 73 §1505

¹⁵⁴ U.S.C. Part 1 chapter 73 §1509

แก่ผู้ที่ทำการแทรกแซงการปฏิบัติราชการในหน้าที่ของกระบวนการยุติธรรมคือเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติการตามคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล อีกนัยหนึ่ง เจ้าหน้าที่ดังกล่าวก็อยู่ในฐานะผู้บังคับใช้กฎหมายด้วย ซึ่งมาตรา 1509 ต้องการมูลเหตุจูงใจหรือเจตนาพิเศษเช่นเดียวกับข้อ 23(ข) คือ เพื่อป้องกัน ชัดขวาง ประวิง หรือรบกวนหรือพยายามที่จะป้องกันชัดเจน ประวิง หรือรบกวนการใช้สิทธิโดยชอบ หรือการปฏิบัติตามหน้าที่ภายใต้คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลสหรัฐ และบังคับใช้ได้กว้างขวางเพราะไม่ได้กำหนดคุณสมบัติผู้ถูกระทำได้ นอกจากนี้ ยังไม่ต้องการผลแห่งการกระทำเช่นเดียวกับข้อ 23(ข) โดยหากมีการข่มขู่หรือใช้กำลังโดยมีมูลเหตุจูงใจตามที่กำหนดไว้ตามมาตรา 1509 แล้ว ผู้กระทำความผิดมีความผิดสำเร็จทันทีไม่ว่าจะมีการใช้สิทธิโดยชอบหรือปฏิบัติตามหน้าที่ภายใต้คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลตามที่ได้ข่มขู่หรือใช้กำลังหรือไม่ และองค์ประกอบความผิดในส่วนการกระทำตามมาตรา 1509 คือการข่มขู่หรือใช้กำลังก็เทียบเคียงได้กับการใช้กำลังบังคับ ขู่เข็ญ หรือข่มขู่ อันเป็นองค์ประกอบในส่วนการกระทำตามข้อ 23(ข)

มาตรา 1510¹⁰⁵ มาตรานี้ใช้บังคับได้กว้างขวาง ซึ่งสอดคล้องกับอนุสัญญา ข้อ 23(ข) แต่มีขอบเขตที่กว้างกว่าข้อ 23(ข) เพราะเป็นกรณีที่เป็นการแทรกแซงการใช้อำนาจสอบสวนที่เป็นกระบวนการหนึ่งของการปฏิบัติราชการในกระบวนการยุติธรรมที่อนุสัญญา ข้อ 23 มุ่งคุ้มครอง แต่ในบทบัญญัติ มาตรา 1510 เป็นมาตราที่กำหนดความผิดเกี่ยวกับการขัดขวาง (obstruct) ไว้ โดยผู้กระทำความผิดไม่จำเป็นต้องใช้กำลังทางกายภาพข่มขู่หรือทำให้กลัว เพียงแต่ให้หรือพยายามให้สินบนเพื่อขัดขวางการให้ข้อมูลต่อเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการกระทำผิดทางอาญา ความผิดตามบทบัญญัตินี้ต้องการเจตนาพิเศษเช่นเดียวกับข้อ 23(ข) คือเพื่อขัดขวางทำให้ล่าช้า หรือป้องกันมิให้มีการสื่อสารข้อมูลต่อพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับการที่มีผู้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญาของสหรัฐ อันเป็นลักษณะหนึ่งของการแทรกแซงการปฏิบัติราชการในหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย (เจ้าหน้าที่สอบสวน) อีกกรณีหนึ่งด้วย ดังนั้น ความผิดฐานนี้ไม่ต้องการผลแห่งการกระทำเช่นเดียวกันกับข้อ 23(ข)

ข้อสังเกต เมื่อพิจารณาเนื้อหาของมาตรา 1501, 1503, 1505 วรรคสอง, 1509, 1510 แล้ว จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติ ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายในการมุ่งคุ้มครองการดำเนินคดีในระบบงานยุติธรรมที่ค่อนข้างชัดเจน

มาตรา 1511¹⁰⁶ มาตรานี้กำหนดความผิดเกี่ยวกับการขัดขวาง (obstruct) ไว้ทุกกรณีที่เกี่ยวข้องกับการขัดขวางแต่ต้องมีการร่วมกันทำตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยเอาผิดแก่ผู้ที่ขัดขวางการบังคับตามกฎหมายอาญาโดยเจตนาที่จะช่วยเหลือธุรกิจการพนันที่ผิดกฎหมายซึ่งจะเห็นว่ามุ่งเอาผิดแก่ผู้ที่ขัดขวางเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายจับกุมปราบปรามธุรกิจการพนันผิดกฎหมายซึ่งอาจมีความเกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ แต่ความผิดตามมาตรา 1511 ต้องการเพียงเจตนาธรรมดาไม่ต้องการมูลเหตุจูงใจ (เจตนาพิเศษ) และองค์ประกอบภายนอก (ในส่วนการกระทำ) ตามข้อ 23(ข) “การใช้กำลังบังคับ ขู่เข็ญ หรือข่มขู่” นั้นสามารถเทียบเคียงได้กับองค์ประกอบในส่วนการกระทำตามมาตรา 1511 คือ การขัดขวาง

กล่าวโดยสรุป มาตรการตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถปฏิบัติตามพันธกรณีของอนุสัญญา ข้อ 23(ข) ได้ เนื่องจากครอบคลุมการแทรกแซงการปฏิบัติราชการในกระบวนการยุติธรรม

¹⁰⁵ U.S.C. Part 1 chapter 73 ?1510

¹⁰⁶ U.S.C. Part 1 chapter 73 ?1511

และการปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายในทุกกรณี โดยเฉพาะมาตรา 1503 ที่บัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองผู้เข้าร่วมในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีและป้องกันมิให้มีการใช้กระบวนการยุติธรรมไปในทางที่มีขอบในระหว่างกระบวนการพิจารณาคดีในศาลสหรัฐ ที่สำคัญคือเป็นหลักประกันในการบังคับใช้เพื่อให้ครอบคลุมถึงการแทรกแซงกระบวนการยุติธรรมในทุกกรณี โดยใช้ถ้อยคำที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในมาตรานี้ และการนำถ้อยคำในส่วนที่กว้างมาตีความเกี่ยวกับการกระทำการบริหารความยุติธรรมที่เหมาะสม (the due administration of justice) หรือที่เรียกว่า “Omnibus Clause” ทำให้มาตรา 1503 ใช้ได้ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีแพ่งและคดีอาญา ทั้งยังใช้ได้เมื่อการกระทำเป็นความผิดสำเร็จหรือกรณีที่มีการพยายามกระทำความผิด¹⁰⁷

กฎหมายประเทศเยอรมัน

เมื่อพิจารณามาตรา 258 แล้ว มีความสอดคล้องกับอนุสัญญาฯ ข้อ 23(ข) ในกรณีที่เป็นการแทรกแซงการปฏิบัติราชการในหน้าที่ของกระบวนการยุติธรรม คือ “ขัดขวางการลงโทษผู้อื่นทั้งหมดหรือบางส่วน” ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 258 และเป็นการแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายตามข้อ 23(ข) คือ “ขัดขวางการบังคับการลงโทษหรือบังคับมาตรการใดๆ ต่อคนอื่น” ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 258 เช่นกัน แต่มาตรา 258 ไม่ต้องการเจตนาพิเศษหรือมูลเหตุจูงใจ จึงเป็นความผิดที่ต้องการผลจากการกระทำและทำให้มีความผิดฐานพยายามด้วย ต่างกับบทบัญญัติข้อ 23(ข) ที่ต้องการมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิดนอกจากเจตนาธรรมดาประสงค์ต่อผล ซึ่งหากมีการใช้กำลังบังคับ ชูเชิญ หรือข่มขู่ หากเป็นการกระทำเพื่อแทรกแซงการปฏิบัติราชการในหน้าที่ของกระบวนการยุติธรรมหรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายแล้ว ผู้กระทำความผิดมีความผิดทันทีไม่ว่าการแทรกแซงจะสำเร็จตามที่ผู้กระทำใช้กำลังบังคับ ชูเชิญ หรือข่มขู่หรือไม่ ไม่ใช่ข้อสำคัญ

มาตรา 113 เป็นมาตราที่สอดคล้องและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ ข้อ 23(ข) ค่อนข้างชัดเจนโดยมีองค์ประกอบความผิดในส่วนการกระทำ คือ “การใช้กำลังหรือข่มขู่ว่าจะใช้กำลังชักจูงให้มีการต่อต้านหรือกระทำการจู่โจมอย่างรุนแรงต่อเจ้าพนักงานของรัฐ” ซึ่งเทียบเคียงได้และสอดคล้องกับองค์ประกอบความผิด ในส่วนการกระทำตามข้อ 23(ข) คือ “การใช้กำลังบังคับ ชูเชิญ หรือข่มขู่” และสอดคล้องกับการกำหนดความผิดต่อผู้ที่ทำการแทรกแซงการปฏิบัติราชการในหน้าที่ของกระบวนการยุติธรรมหรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายตามข้อ 23(ข) ด้วย เนื่องจากมาตรา 113 มุ่งคุ้มครองเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งรับผิดชอบในการบังคับใช้กฎหมายขณะที่เจ้าพนักงานดังกล่าวปฏิบัติหน้าที่โดยชอบซึ่งตีความได้กว้างโดยรวมไปถึงเจ้าพนักงานทุกประเภท รวมทั้งเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมและเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายอาญาทุกประเภทด้วย และหากเป็นกรณีร้ายแรง ผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้น จะต่างกับข้อ 23(ข) เพียงกรณีเดียวตรงที่มาตรา 113 ต้องการเพียงเจตนาทั่วไปธรรมดาคือประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผล แต่ข้อ 23(ข) ต้องการมูลเหตุจูงใจหรือเจตนาพิเศษ ด้วย¹⁰⁸

¹⁰⁷ อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 1

¹⁰⁸ อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 3

กฎหมายประเทศออสเตรเลีย

มาตรา 42 (Conspiracy to defeat justice)¹⁰⁰ เป็นบทบัญญัติที่สอดคล้องกับข้อ 23(ข) ในกรณีที่เป็นกรกำหนดความผิดแก่ผู้ทำการแทรกแซงการปฏิบัติราชการในหน้าที่ของกระบวนการยุติธรรมคือเกี่ยวกับการใช้อำนาจของศาล โดยกำหนดองค์ประกอบความผิดในส่วนการกระทำความผิดคือขัดขวางหรือกีดกันความยุติธรรม ซึ่งตีความได้กว้างและย่อมรวมไปถึงกรณีที่ใช้กำลังบังคับ ชูเชิญ หรือข่มขู่ อันเป็นองค์ประกอบความผิดในส่วนการกระทำตามข้อ 23(ข) ด้วย โดยผู้กระทำความผิดตามมาตรานี้จะต้องเป็นผู้ที่สมรู้ร่วมคิดกับผู้อื่น โดยทำความตกลงกับผู้อื่นคนเดียวหรือหลายคน กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือเป็นลักษณะของการร่วมกันกระทำความผิดหรือตัวการร่วมตามหลักกฎหมายอาญา โดยเจตนาที่จะกีดกันหรือขัดขวางความยุติธรรมอันเป็นเจตนาทั่วไป ไม่ต้องการมูลเหตุชักจูงใจหรือเจตนาพิเศษเหมือนกับข้อ 23(ข) ต้องการ ซึ่งมาตรา 42 ต้องการผลแห่งการกระทำคือต้องมีการกระทำความผิดลงที่เป็นการขัดขวางหรือกีดกันความยุติธรรมนั้น แต่หากไม่มีการสมรู้ร่วมคิดก็ไม่เข้าองค์ประกอบตามมาตรานี้ บทบัญญัตินี้จึงมีขอบเขตแคบกว่าข้อ 23(ข) อย่างไรก็ตาม ผู้กระทำความผิดข้อ 23(ข) ก็ไม่ได้จำกัดจำนวนผู้กระทำ กรณีที่มีผู้กระทำความผิดหลายคนเป็นตัวการร่วมกัน ผู้ที่สมรู้ร่วมคิดก็มีความผิดตามข้อ 23(ข) เช่นกัน ดังนั้น หากนำองค์ประกอบความผิดตามอนุสัญญาข้อ 23 ดังกล่าวมาปรับใช้เป็นบทบัญญัติใหม่ของกฎหมายไทยแล้ว ในการบังคับใช้กฎหมายคงจะต้องนำบทบัญญัติเรื่องตัวการร่วมกันกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 มาใช้ประกอบด้วย

มาตรา 43 (Attempting to pervert justice)¹¹⁰ เป็นบทบัญญัติที่มีความสอดคล้องกับข้อ 23(ข) ในกรณีที่ผู้กระทำได้กระทำการแทรกแซงการใช้อำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติราชการของกระบวนการยุติธรรมคือเกี่ยวกับการใช้อำนาจทางศาล ซึ่งองค์ประกอบความผิดในส่วนการกระทำตามมาตรานี้ คือการขัดขวางกีดกันความยุติธรรม สามารถเทียบเคียงได้กับการใช้กำลังบังคับ ชูเชิญ หรือข่มขู่ตามข้อ 23(ข) เช่นเดียวกับมาตรา 42 ที่กล่าวไว้ในข้างต้น และมาตรา 43 ต้องการเพียงเจตนาธรรมดาไม่ต้องการมูลเหตุชักจูงใจหรือเจตนาพิเศษเหมือนกับข้อ 23(ข) ต้องการ จึงต้องการผลแห่งการกระทำและมีความผิดฐานพยายามกระทำความผิด ต่างกับข้อ 23(ข) ที่ไม่ต้องการผลแห่งการกระทำความผิดเพียงแต่กระทำความผิดองค์ประกอบภายนอกและกระทำโดยเจตนา ตลอดจนมีมูลเหตุจูงใจตามที่กำหนดไว้ ก็เป็นความผิดสำเร็จตามข้อ 23(ข) แล้ว

ข้อสังเกต มาตรา 42 และมาตรา 43 กำหนดความผิดเกี่ยวกับการแทรกแซง (interfere) ในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้อำนาจทางศาลเท่านั้น

กล่าวโดยรวมแล้วมาตรการของประเทศต่างๆ ที่กล่าวแล้วข้างต้นมีความสอดคล้องกับข้อ 23(ข) ที่เหมือนและสอดคล้องกัน คือมาตรการการกำหนดความผิดเกี่ยวกับการขัดขวางความยุติธรรมตามกฎหมายของประเทศต่างๆ และข้อ 23(ข) ไม่ได้กำหนดคุณสมบัติ “ผู้กระทำ” ไว้แต่อย่างใด

กฎหมายไทยโดยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ

เมื่อพิจารณากฎหมายไทยเปรียบเทียบกับมาตรการตามอนุสัญญา ข้อ 23(ข) แล้วพบว่ามีความสอดคล้องกับอนุสัญญาพอสมควรแต่ไม่ครอบคลุมทั้งหมด ซึ่งจะได้กล่าวถึงในแต่ละบทบัญญัติดังนี้

¹⁰⁰ CA 1914 ? 42

¹¹⁰ CA 1914 ? 43

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 138 มีความสอดคล้องกับอนุสัญญาฯ ข้อ 23(ข) เนื่องจากเป็นบทบัญญัติที่มุ่งคุ้มครองเจ้าพนักงานของรัฐในการปฏิบัติราชการตามหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมาย¹¹¹ ซึ่งคำว่า “เจ้าพนักงาน” ตามประมวลกฎหมายอาญานั้น ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 3 ว่าหมายรวมถึง “เจ้าพนักงานในการยุติธรรม” ไม่ว่าจะเป็นเจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน ทั้งยังรวมถึงเจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติหน้าที่ราชการในกระบวนการยุติธรรมอื่นๆ รวมถึงเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ด้วย จึงเป็นบทบัญญัติที่เอาผิดกับผู้แทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ราชการในกระบวนการยุติธรรมหรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายตามข้อ 23(ข) มาตรา 138 ยังคุ้มครองไปถึงผู้ซึ่งต้องช่วยเจ้าพนักงานในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ด้วย¹¹² จึงเป็นการกำหนดคุณสมบัติของผู้ถูกกระทำไว้อย่างกว้าง เหตุผลอีกประการหนึ่งคือเนื้อหาขององค์ประกอบความผิดในส่วนการกระทำคือต่อสู้หรือขัดขวางซึ่งเมื่อพิจารณาประกอบกับความในวรรคสองของมาตรา 138 ซึ่งเป็นการต่อสู้หรือขัดขวางโดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย มีความสอดคล้องกับองค์ประกอบความผิดในส่วนการกระทำตามข้อ 23(ข) คือ “การใช้กำลังบังคับ ขู่เข็ญ หรือข่มขู่” แต่มาตรา 138 ต้องการเจตนาธรรมดาประกอบกับต้องรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 ที่ต้องการผลแห่งการกระทำเป็นองค์ประกอบความผิด ต่างกับข้อ 23(ข) ที่ต้องการเจตนาพิเศษคือเพื่อแทรกแซงการปฏิบัติราชการในหน้าที่ของกระบวนการยุติธรรมหรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย ประกอบกับหากมีการกระทำเข้าองค์ประกอบภายนอกแล้วผู้กระทำย่อมมีความผิดสำเร็จไม่ว่าการขัดขวางตามข้อ 23(ข) จะเป็นผลหรือไม่ ในประเด็นของการแทรกแซง (interfere) นั้น คำว่า “ต่อสู้” (resist) ที่หมายความว่าความถึงการกระทำในทางรุกต่อต้านการกระทำของเจ้าพนักงานโดยตรงทุกกรณี หรือคำว่า “ขัดขวาง” (obstruct) ที่หมายรวมถึงการกระทำทำให้เจ้าพนักงานได้รับความยากยิ่งขึ้นในการกระทำตามอำนาจและหน้าที่ อันเป็นถ้อยคำตามมาตรา 138 นั้น สามารถตีความได้กว้างและครอบคลุมถึงการแทรกแซงได้ทุกกรณีเช่นเดียวกับอนุสัญญาฯ ข้อ 23(ข) ส่วนคุณสมบัติของผู้ที่กระทำการขัดขวางนั้น ทั้งมาตรา 138 และข้อ 23(ข) ก็ได้กำหนดไว้เป็นการเฉพาะเช่นเดียวกัน เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรการตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกาแล้ว พบว่ากฎหมายสหรัฐอเมริกาจะกำหนดรายละเอียดถึงการกระทำต่างๆ ที่เป็นการกระทำในลักษณะขัดขวางไว้ และการแทรกแซงกระบวนการบังคับใช้กฎหมายในกรณีต่างๆ แต่หากพิจารณาประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มาตรา 113 แล้วพบว่ามีคล้ายคลึงกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 138 เนื่องจากมีองค์ประกอบความผิดในส่วนของการกระทำที่ใกล้เคียงกัน คือ “การใช้กำลังหรือข่มขู่ว่าจะใช้กำลัง ชักจูงให้มีการต่อต้านหรือกระทำการจู่โจมอย่างรุนแรง” และต้องการเพียงเจตนาธรรมดาทั่วไป รวมถึงกำหนดกรณีเป็นการร้ายแรง ซึ่งเทียบเคียงได้กับมาตรา 138 วรรคสองอีกด้วย ในขณะที่มาตรการตามกฎหมายของประเทศออสเตรเลียกำหนดองค์ประกอบความผิดในส่วนการกระทำคือ “การขัดขวางหรือกีดกัน” ที่ตีความได้กว้างเช่นกัน แต่ใช้เฉพาะกรณีการแทรกแซงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจทางศาลและที่เกี่ยวข้องกับอำนาจศาลเท่านั้น โดยเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาออสเตรเลีย มาตรา 42 และ 43 อันเกี่ยวข้องกับ ข้อ 23(ข) ที่ได้ทำการศึกษามาแล้ว ทำให้เห็นได้ว่ามาตรา 138 ใช้บังคับได้กว้างกว่ามาตรา 42 และ 43 ดังกล่าว

¹¹¹ โปรดดูบทที่ 3 ในหัวข้อที่ 3.2 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 138 ของรายงานการวิจัย

¹¹² เช่น ผู้ที่ต้องช่วยเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 82 หรือตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 มาตรา 27(7), 37, 43, 115, 117, 118 เป็นต้น

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 139 เป็นบทบัญญัติที่ค่อนข้างมีความสอดคล้องกับข้อ 23(ข)¹¹³ คือมีองค์ประกอบภายนอกเกี่ยวกับการกระทำต่างจากมาตรา 138 กล่าวคือ มิได้จำกัดเฉพาะการต่อสู้ขัดขวาง แต่ใช้ถ้อยคำว่า “ข่มขืนใจ” ที่เทียบเคียงได้กับ “การข่มขู่ (intimidation)” ตามข้อ 23(ข) ความผิดฐานนี้ยังเป็นการคุ้มครองเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมและเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายจากการแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่โดยกลุ่มอาชญากร แต่อย่างไรก็ดี ในประเด็นเกี่ยวกับการแทรกแซง (interfere) เมื่อพิจารณาแล้ว เห็นว่าอนุสัญญา ข้อ 23(ข) ใช้บังคับได้กว้างขวางกว่าเนื่องจากไม่ว่าการใช้กำลังบังคับ ชูเชิญ หรือ ข่มขู่ เพื่อแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานจะเป็นการชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ผู้กระทำย่อมเป็นความผิดทั้งสิ้น ในขณะที่การกระทำที่จะเป็นความผิดตามมาตรา 139 ได้นั้น การปฏิบัติของเจ้าพนักงานที่ถูกบังคับ ต้องมิชอบด้วยหน้าที่ หรือการละเว้นนั้นเป็นการไม่ชอบ ที่ถูกต้องปฏิบัติตามหน้าที่จึงจะเป็นการชอบ ถ้าบังคับให้ปฏิบัติการอันชอบด้วยหน้าที่ หรือให้ละเว้นการปฏิบัติการอันมิชอบด้วยหน้าที่ไม่เป็นความผิดตามมาตรา 139 นอกจากนี้ มาตรา 139 ต้องการเจตนาธรรมดา ซึ่งผลแห่งการกระทำเป็นองค์ประกอบความผิดหากไม่สำเร็จ กล่าวคือ “เจ้าพนักงาน” ไม่ปฏิบัติการหรือไม่ละเว้นปฏิบัติการหรือไม่กล่าวตามที่ข่มขืนใจ ผู้กระทำต้องรับผิดฐานพยายาม ต่างกับข้อ 23(ข) ที่ต้องการมูลเหตุจงใจหรือเจตนาพิเศษ โดยหากมีการใช้กำลังบังคับ ชูเชิญ หรือข่มขู่ โดยกระทำเพื่อแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ราชการของเจ้าพนักงาน ผู้กระทำย่อมมีความผิดสำเร็จไม่ว่าการขัดขวางตามข้อ 23(ข) จะเป็นผลหรือไม่ แต่ข้อที่เหมือนกันกับข้อ 23(ข) คือ ผู้กระทำการขัดขวางจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือเป็น “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” กระทำย่อมมีความผิดเช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาแล้วพบว่าใช้บังคับกับการแทรกแซงได้กว้างขวางกว่ามาตรา 139 โดยไม่จำกัดว่าการขัดขวางหรือข่มขืนใจเจ้าพนักงานนั้นจะให้กระทำการโดยชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่แต่อย่างใด โดยเฉพาะเมื่อพิจารณามาตรา 1503 ของประเทศสหรัฐอเมริกาแล้ว พบว่ามีความครอบคลุมมากกว่าในการบังคับใช้ และเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรการตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันที่ได้ทำการศึกษาแล้ว มีความใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะมาตรา 113 ที่มีองค์ประกอบความผิดในส่วนการกระทำที่เทียบเคียงได้กับมาตรา 139 คือ “การใช้กำลังข่มขู่ว่าจะใช้กำลังชักจูงให้มีการต่อต้านหรือกระทำการจู่โจมอย่างรุนแรง” กับการ “ข่มขืนใจโดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เชิญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย” ตามมาตรา 139 ที่สอดคล้องกับการใช้กำลังบังคับ (physical force) และการชูเชิญ (threats) ตามข้อ 23(ข) ด้วย แต่อย่างไรก็ตามมาตรา 113 ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันไม่ได้กำหนดว่าการใช้กำลังข่มขู่ว่าจะใช้กำลังชักจูงให้มีการต่อต้านหรือจู่โจมนั้น เจ้าพนักงานจะต้องกระทำการโดยชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่หรือไม่ ส่วนมาตรการของประเทศออสเตรเลียนั้น มาตรา 42 และมาตรา 43 แห่งประมวลกฎหมายอาญาออสเตรเลียต้องการเจตนาทั่วไปเหมือนกับมาตรา 139 แต่ก็ไม่เอาผิดแก่ผู้ที่ทำการขัดขวางเพื่อแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจทางศาล

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 198 มีความสอดคล้องกับอนุสัญญา ข้อ 23 (ข)¹¹⁴ เนื่องจากมีองค์ประกอบความผิดในส่วนการกระทำ คือ “การขัดขวาง” (obstruct) การพิจารณาหรือพิพากษาของศาล อันเป็นการแทรกแซงการปฏิบัติราชการในหน้าที่ของกระบวนการยุติธรรมและเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายคือ

¹¹³ โปรดดูบทที่ 3 ในหัวข้อที่ 3.2 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 139 ของรายงานการวิจัย

¹¹⁴ โปรดดูบทที่ 3 ในหัวข้อที่ 3.2 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 198 ของรายงานการวิจัย